Nojoud Ali

Delphine Minoui

NOJOUD, divorțată la 10 ani

CORINT
ISTORIE

Nojoud Ali
Delphine Minoui

NOJOUD,
divorțată la 10 ani

Nojoud Ali
Delphine Minoui

NOJOUD, divorțată la 10 ani

Traducere din limba franceză de Daniel Nicolescu

CORINT
ISTORIE

Delphine Minoui (n. 1974) este o jurnalistă franceză specializată în problemele lumii iraniene. Corespondentă a ziarului *Le Figaro* în Orientul Mijlociu, ea a relatat pe larg în presa franceză toate evenimentele majore care au marcat această regiune asiatică în ultimii 12 ani. În anul 2006, a primit Premiul Albert Londres pentru o serie de reportaje pe care le-a realizat în Irak și în Iran.

Tehnoredactare computerizată: Cristina Gvinda
Design copertă: Dan Mihalache
Ilustrație copertă: Tinere yemenite protestând împotriva intervenției militare saudite, în fața sediului Națiunilor Unite din Sanaa, Yemen, 21 ianuarie 2016. © Getty Images

Nojoud Ali și Delphine Minoui
Moi, Nojoud, 10 ans, divorcée
Copyright © Michel Lafon Publishing, 2009
All rights reserved.

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin
GRUPULUI EDITORIAL CORINT.

ISBN 978-606-793-009-2

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ALI, NOJOUD
Nojoud, divorțată la 10 ani / Nojoud Ali, Delphine Minoui ; trad.: Daniel Nicolescu. - București : Corint Books, 2016
ISBN 978-606-793-009-2

I. Minoui, Delphine
II. Nicolescu, Daniel (trad.)

821.411.21-94=135.1
347.627.2-053.2(0:82-94)

Nojoud, eroină contemporană

A fost odată un tărâm fermecat, cu legende la fel de ciudate precum casele sale în formă de turtă dulce, împodobite cu mici trăsături delicate care seamănă cu niște linii de zahăr glazurat. Un ținut aflat în partea cea mai de sud a Peninsulei Arabice, la întâlnirea dintre Marea Roşie și Oceanul Indian. O țară plămădită dintr-o istorie milenară, cu turnulețe de paiantă cățărate pe crestele unor munți zimțați. Niște meleaguri unde mirosul de tămâie plutește vesel pe la colțurile străduțelor pavate.

Această țară se numește Yemen.

Cu multă vreme în urmă însă, niște oameni mari au hotărât s-o supranumească Arabia fericită – *Arabia Felix*.

Fiindcă Yemenul te îndeamnă la visare. Este ținutul reginei din Saba, o femeie nespus de frumoasă și de zdravănă, care a pus pe jar inima regelui Solomon și căreia i se pot desluși urmele în cărțile sfinte, în Biblie și în Coran. E un pământ tainic, unde bărbații nu ies niciodată fără jungherul lor încovoiat, atârnat cu trufie la

cingătoare, și unde femeile își feresc frumusețea îndărătul unor văluri negre, de nepătruns. E un ținut care se găsește pe străvechea rută comercială pe care o străbăteau caravanele negustătorilor de mirodenii, de scorțișoară și de postavuri. Călătoria lor dura cu săptămânile, de nu chiar cu lunile. Fie ploaie, fie vânt, ei nu se opreau niciodată. Se povestește că aceia mai firavi nu se mai întorceau vreodată acasă.

Ca să aveți o imagine a Yemenului, trebuie să vă imaginați un teritoriu mai întins decât al Greciei, Nepalului și Siriei laolaltă, un teritoriu care se prăvălește cu capul înainte în golful Aden. Acolo, în acele ape agitate, piratii veniți din diverse țări pândesc încărcăturile vaselor care tranzitează între India, Africa, America și Europa...

De-a lungul secolelor, mulți au fost cotropitorii care nu au putut rezista ispitei de a pune mâna pe această țară minunată. Etiopienii au debarcat aici înarmați cu arcuri și săgeți, dar au fost degrabă alungați. Au venit apoi persanii, cu sprâncenele lor groase, au construit aici canale și fortărețe și au înrolat anumite triburi ca să lupte împotriva altor cuceritori. Portughezii au fost apoi cei care și-au încercat norocul, punând bazele unor stabilimente comerciale.

Otomanii au preluat ștafeta și au supus țara mai bine de un veac. Mai târziu, britanicii cu pielea albă au făcut escală în sud, la Aden, în vreme ce turcii se instalaseră în nord. După care, odată plecați englezii, rușii cei cu sânge rece s-au arătat interesați de sudul țării. Precum

o prăjitură pe care se ceartă niște țânci prea pofticioși, țara s-a rupt, treptat, în două.

Oamenii mari povestesc că această Arabie fericită a fost mereu atât de jinduită pentru că ascundea o mie și una de comori. Străinilor le curg balele după petrolul ei. Mierea sa e ca aurul. Muzica îi e o desfătare. Hrana sa plină de arome se savurează fără să-ți fie foame. Arhitectura vestigiilor sale îi atrage pe arheologii din lumea întreagă.

Au trecut ani buni de când jecmănitorii și-au strâns calabalâcul. De la plecarea lor însă, Yemenul a cunoscut un șir de războaie civile, prea complicate pentru cărțile de copii. Unificat în 1900, încă mai suferă de pe urma rănilor lăsate de aceste ciocniri.

În frunte se află un președinte a cărui fotografie împodobește adesea fațadele magazinelor. Însă în sate, șefii de trib, cu turbanele lor pe cap, au, de asemenea, o imensă autoritate, fie că e vorba de negoțul cu arme, de căsătorii sau de cultivarea *qat**-ului. Ba chiar, pare-se, se pot supăra rău de tot dacă cineva refuză să-i asculte. Mai sunt și exploziile din cartierele elegante din Sanaa**,

* Consumată potrivit unui ritual social ancestral, *qat* este o iarbă euforizantă care te face să uiți de foame sau de oboseală. Interzisă în numeroase țări, unde este plasată în categoria stupefiantelor, ea este vândută la liber în Yemen și constituie principalul produs agricol al țării.

** Ortografiat și Sana, Sana'a ou Sanaá, orașul este capitala Yemenului și centrul administrativ al guvernoratului Sanaa. Situat la 2 200 de metri altitudine, a devenit un important centru cultural islamic încă din secolul al VII-lea d. Hr.

unde locuiesc reprezentanții țărilor străine, care se plimbă cu niște mașini mari cu geamuri fumurii. În casele oamenilor însă, adevărata lege o fac tații și frații mai mari...

În această țară, deopotrivă minunată și zbuciumată, a văzut lumina zilei Nojoud, cu nici zece ani în urmă.

Înaltă de-o șchioapă, Nojoud nu este nici regină, nici vreo prințesă. E o fată normală, cu părinți și o droaie de frați și surori. Ca toți copiii de vârsta ei, adoră să se joace de-a v-ați ascunselea și e înnebunită după ciocolată. Îi place să facă desene colorate și visează să semene cu o broască-țestoasă de apă, căci nu a văzut niciodată marea. Când surâde, îi apare o gropiță pe obrazul stâng.

Însă într-o seară rece și cenușie din luna februarie 2008, această privire frumoasă și șăgalnică a dispărut dintr-odată îndărătul unui șuvoi de lacrimi, atunci când tatăl ei a anunțat-o că avea să se mărite cu un bărbat de trei ori mai în vârstă decât ea. Parcă îi căzuse tot cerul în cap. Căsătorită pe fugă doar câteva zile mai târziu, fetița s-a hotărât să-și adune ultimele puteri ca să încerce să-și schimbe soarta nefericită...

DELPHINE MINOUI

NOJOUD,
DIVORȚATĂ LA 10 ANI

Notă:

Notele de subsol au fost redactate de către Delphine Minoui, pentru o mai bună înțelegere a textului.

Capitolul 1

La tribunal

2 aprilie 2008

Mi se-nvârte capul. N-am văzut în viața mea atâta lume. În curtea care duce la clădirea principală a tribunalului, o mulțime de oameni se agită în toate direcțiile. Bărbați la costum și cravată, cu vrafuri de dosare îngălbenite la subsuoară. Alții sunt îmbrăcați în *zanna*, lunga tunică tradițională care se poartă în satele din nordul Yemenului. Mai sunt și toate femeile alea care zbiară și bocesc, făcând o hărmălaie insuportabilă. Mi-aș dori să le pot citi pe buze tot ce încearcă să spună, dar *niqab**-urile lor, de aceeași culoare cu rochiile lungi și negre, nu-mi îngăduie să le văd decât ochii perfect rotunzi. Par mânioase, de parcă o tornadă tocmai le-a distrus casa. Ciulesc urechile.

Nu pricep, din conversațiile lor, decât câteva vorbe: „încredințarea copiilor", „justiție", „drepturile

* *Niqab*-ul este un văl care acoperă întreaga față, cu excepția ochilor, și pe care îl poartă femeile musulmane în Yemen și în alte țări din Golf (Arabia Saudită, Bahrein, Qatar...).

omului" Nu prea știu ce înseamnă toate astea. În preajma mea, o matahală cu umerii cât un dulap, cu un turban îndesat pe tâmple și cu o pungă de plastic în mână, plină cu hârțoage, povestește celor dispuși să-l asculte că se află acolo ca să încerce să recupereze niște pământuri care i-au fost furate. Hei! Tot alergând ca un iepure buimac, ăsta era cât pe ce să dea peste mine.

Ce debandadă! Mă duce cu gândul la piața Al-Qa, pe care *Aba** o pomenește adesea, acolo unde forfotesc șomerii, în plin centru al orașului Sanaa. Fiecare pentru el, totul e să pui primul mâna pe o slujbă de-o zi, în zori, de îndată după *azan*, chemarea la rugăciunea de dimineață. Oamenilor ăstora le e atât de foame, încât inima le-a devenit o stană de piatră. Nu mai au răgaz să se-nduioșeze pentru soarta altora. Mi-ar plăcea totuși atât de mult să mă apuce cineva de mână sau să-și plece o privire duioasă asupra mea! Să fiu și eu, măcar o dată, luată în seamă! În realitate, parcă sunt invizibilă.

Nimeni nu mă vede. Sunt prea mică pentru ei. Nu le-ajung decât până la brâu. N-am decât zece ani, ori poate mai puțin, cine-o știi?

Îmi închipuiam că tribunalul arată altfel, că e un loc liniștit și curat. Casa cea mare unde Binele înfruntă Răul și unde se pot dezlega toate problemele de pe Pământ. Mai văzusem deja, la televizorul unor vecini,

* „Tată" în arabă.

niște tribunale cu judecători purtând robe lungi. Se spune că ei sunt aceia care îi pot ajuta pe oamenii aflați în nevoie. Trebuie să dau peste unul dintre ei și să-i spun toată povestea mea. Mi-e cald sub voalul ăsta. Mi-e rușine și mă doare capul. O să am oare puterea să merg mai departe? Nu. Da. Poate. E prea târziu să fac cale-ntoarsă, îmi spun. Ce-a fost mai greu a trecut. E musai să nu mă opresc.

Când am părăsit casa alor mei, azi-dimineață, mi-am jurat să nu mai calc pe-acolo până nu voi obține ce vreau.

Era ora zece fix.

— Du-te să iei pâine pentru micul dejun, mi-a zis mama, dându-mi 150 de riali*.

Cu un gest mașinal, mi-am strâns părul negru, lung și ondulat sub vălul întunecat și am pus pe mine o tunică asortată – asta e ținuta femeilor yemenite când ies pe stradă.

Am mers, tremurând toată, preț de câțiva metri, apoi am prins primul microbuz care trecea pe marele bulevard ce duce spre centrul orașului. Am coborât la capătul liniei. Și mi-am depășit teama, urcând apoi singură-singurică, pentru întâia oară în viață, într-un taxi galben.

* Această sumă, de 150 de riali, este echivalentul a circa 60 de eurocenți (1 euro = 258 de riali yemeniți).

În curte se așteaptă la nesfârșit. Cui să mă adresez?

Deodată, descopăr în mulțime câteva nesperate priviri complice. Acolo, în preajma scării care dă spre intrarea marii clădiri de ciment bej, trei băieți încălțați cu sandale de plastic mă cercetează din cap până-n picioare. Obrajii le sunt murdari de praf. Mă trimit cu gândul la frații mei mai mici.

— Te cântăresc pentru 10 riali! îmi aruncă unul dintre ei, ridicând un cântar micuț, plin de urmele unor lovituri.

— Un ceai, să-ți treacă de sete? mă ispitește altul, clătinând un coș încărcat cu pahare din care ies aburi.

— Un suc rece de morcovi? îmi sugerează al treilea, lățindu-și pe față un zâmbet de toată frumusețea și întinzând mâna dreaptă în speranța că va agonisi vreun bănuț.

— Nu, mulțumesc, nu mi-e sete. Și, sincer, nici nu-mi stă capul să aflu cât cântăresc! De-ar ști ei ce m-aduce pe-aici...

Descumpănită, ridic din nou capul spre toate aceste chipuri de oameni mari care se vânzolesc pe lângă mine. Femeile, cu vălurile lor lungi, seamănă toate între ele. În ce bucluc m-am băgat? Uite, acolo zăresc un bărbat cu cămașă albă și costum negru care se îndreaptă spre mine. O fi vreun judecător... sau, poate, un avocat? Hai să-mi încerc norocul.

— Scuză-mă, domnule, vreau să-l văd pe judecător!

— Judecătorul? Pe-acolo, după scară, îmi răspunde el, abia privindu-mă, înainte să dispară din nou în mulțime.

N-am de-ales. Trebuie să iau în piept scara asta în fața căreia tocmai am ajuns. E singura și ultima mea ocazie să scap. Mă simt murdară. Trebuie să urc treptele alea, una câte una, ca să-mi pot spune povestea, să traversez puzderia aia de oameni care devine și mai deasă pe măsură ce mă apropii de holul cel mare de la intrare. Aproape mă prăbușesc. Îmi revin. Ochii îmi sunt uscați de cât am plâns. Atunci când pășesc pe pardoseala de marmură, îmi simt picioarele de plumb. Nu trebuie să cedez. Nu acum.

Pe zidurile albe, aidoma celor de spital, întrezăresc niște inscripții cu litere arabe. Degeaba mă căznesc, nu le pot deslușI. Am fost silită să întrerup școala în al doilea an de studii, chiar înainte ca viața mea să devină un coșmar, așa încât, în afara prenumelui meu, Nojoud, nu știu să scriu mare lucru. Sunt cât se poate de stânjenită. Privirea mi se oprește, în cele din urmă, asupra unui grup de bărbați în uniforme verzi-oliv, cu chipie înșurubate pe cap. Sunt, cu siguranță, polițiști. Sau soldați? Unul dintre ei are un kalașnikov atârnat de umăr.

Sunt înspăimântată. Dacă mă zăresc, ar putea să mă aresteze. O fetiță care fuge de-acasă nu-i un lucru normal. Tremurând, mă agăț discret de primul voal care-mi iese în cale, sperând să atrag atenția celei dindărătul său. „Hai, Nojoud!" mă îndeamnă o slabă voce interioară. „E drept că ești o fetiță. Dar ești și femeie! O femeie în toată regula, chiar dacă-ți vine greu să accepți."

— Vreau să vorbesc cu judecătorul!

Doi ochi mari, mărginiți de negru, mă privesc cu uimire.

Doamna din fața mea nu m-a văzut venind.

— Cum?

— Vreau să vorbesc cu judecătorul!

Chiar se preface că nu m-a înțeles, doar ca să mă neglijeze mai lesne, precum toți ceilalți?

— Pe care judecător îl cauți?

— Vreau să vorbesc cu un judecător și-atât!

— Dar sunt mulți judecători în tribunalul ăsta...

— Duceți-mă la un judecător, nu contează care!

Tace, surprinsă de hotărârea mea. Asta dacă n-o fi înlemnit din pricina țipătului meu sfredelitor.

Sunt doar o țărancă obișnuită care trăiește în capitală.

M-am supus întotdeauna poruncilor venite de la bărbații din familia mea. Am învățat să zic „da" la orice. Astăzi m-am hotărât să spun „nu". Mă simt pângărită pe dinăuntru. Parcă mi-a fost furată o parte din mine. Nimeni nu are dreptul să mă-mpiedice să am întâlnire cu justiția. E ultima mea șansă. N-o să mă las cu una, cu două. Așa că privirea aia surprinsă, mai rece decât marmura din holul cel mare în care strigătul meu a început să răsune ciudat, n-o să-mi închidă gura. Ora prânzului a trecut. Rătăcesc de mai bine de trei ceasuri prin labirintul tribunalului. Vreau să-l văd pe judecător!

— Urmează-mă! îmi spune ea în cele din urmă, făcându-mi semn să mă țin după ea.

Ușa se deschide spre o cameră garnisită toată cu pâslă, cu podeaua acoperită cu mochetă cafenie, plină de oameni. În spate, îndărătul unui birou, un mustăcios cu trăsături fine se străduiește să răspundă unui noian de întrebări care-l mitraliază din toate direcțiile. E chiar judecătorul! În sfârșit! Atmosfera e zgomotoasă, dar liniștitoare. Mă simt în siguranță. Pe peretele principal, recunosc poza înrămată a lui „*Amma* Ali", „unchiul Ali" – așa am fost învățată să vorbesc, la școală, despre președintele țării noastre, Ali Abdallah al-Salih, ales cu mai bine de treizeci de ani în urmă.

Iau loc, întocmai celorlalți, pe unul dintre fotoliile cafenii așezate de-a lungul peretelui. Afară, muezinul* cheamă la rugăciunea din miezul zilei. În jurul meu întrezăresc fețe familiare, sau mai degrabă ochi familiari, dintre cei întâlniți mai devreme în curte. Câteva chipuri se apleacă ciudat spre mine. Poftim, și-au dat seama că exist! Îmbărbătată, îmi sprijin capul de dosar și-mi aștept cu răbdare rândul.

Dacă Dumnezeu există, îmi spun, atunci să apară și să mă salveze. Mi-am făcut mereu rugăciunile, de cinci ori pe zi. De Aid, adică sărbătoarea de la sfârșitul Ramadanului, le-am ajutat întotdeauna pe mama și pe

* Muezinul este persoana însărcinată să facă chemarea la rugăciune, de cel puțin cinci ori pe zi, adesea din vârful moscheii.

surorile mele să gătească mâncarea. Sunt un copil destul de cuminte. Dumnezeu să mă aibă în pază... Tot soiul de imagini tulburi mi se vântură prin cap. Tocmai înot prin apă. Marea e liniștită. Apoi prinde să se înfurie. În depărtare îl zăresc pe fratele meu, Fares, dar nu izbutesc să ajung la el. Îl chem. Nu mă aude. Încep atunci să-i strig numele. Rafalele de vânt mă poartă înapoi și mă împing spre țărm. Mă împotrivesc, învârtindu-mi mâinile ca pe niște elice. Nici vorbă să mă las târâtă de unde-am plecat. Valurile vuiesc din ce în ce mai tare. Țărmul e acum aproape. Nu-l mai văd pe Fares. Ajutor! Nu vreau să mă întorc la Khardji, nu, nu vreau înapoi!

— Cu ce-ți pot fi de folos?

Vocea bărbătească mă trezește din picoteală. E neobișnuit de blândă. Nu a fost nevoie să se răstească spre a-mi atrage atenția. Doar câteva vorbe șoptite: „Cu ce-ți pot fi de folos?"... În sfârșit îmi sare cineva în ajutor. Îmi frec ochii și îl recunosc dintr-odată pe judecătorul cu mustață, care stă drept în fața mea. Mulțimea s-a rispit, ochii au dispărut, iar încăperea e aproape goală. Văzând că tac, bărbatul reformulează întrebarea:

— Ce dorești?

Răspunsul meu nu se lasă așteptat.

— Să divorțez!

Capitolul 2

Khardji

În Khardji, satul unde m-am născut, femeile nu sunt deprinse să aleagă. Când avea aproape șaisprezece ani, Shoya, mama mea, s-a căsătorit cu Ali Mohammad al-Ahdel, tatăl meu, fără să facă mofturi. Atunci când, patru ani mai târziu, el s-a hotărât să-și mărească familia luându-și o a doua soție, mama s-a supus dorințelor bărbatului ei. Cu aceeași resemnare cu care, la început, mi-am acceptat eu însămi căsătoria, fără să-mi dau seama de consecințe. La vârsta mea, nu îți prea pui întrebări.

— Cum se fac copiii? am întrebat-o cu nevinovăție, într-o bună zi, pe *Omma**.

— O să vezi tu, când vei fi mai mare! mi-a răspuns ea, alungând parcă întrebarea cu dosul mâinii.

M-am mulțumit, atunci, să-mi pun curiozitatea copilărească în cui și să mă întorc la joacă în grădină, cu frații și surorile mele. Distracția noastră preferată era jocul

* „Mamă", în arabă.

de-a v-ați ascunselea. Valea Wadi La'a, din guvernoratul Hajja, aflat în nordul țării, avea o mie și una de tainițe în care ne puteam lesne piti: trunchiuri de copaci, stânci masive, grote cioplite de timp. Când eram osteniți după prea multă zbenguială, ne cufundam cu capul înainte în iarba proaspătă și ne lăsam dezmierdați de acest mic cuibușor de verdeață. Soarele folosea prilejul ca să vină să ne mângâie pielea și să ne bronzeze obrajii, destul de întunecați deja de la natură. După ce ne trăgeam sufletul, ne distram alergând după găini sau necăjind măgarii cu niște nuiele.

Mama mea a avut șaisprezece copii. Pentru ea, care îndurase în tăcere suferința provocată de trei avorturi, fiecare sarcină fusese o adevărată provocare. De asemenea, pierduse unul dintre prunci la naștere. Alți patru dintre frații și surorile mele, pe care nu i-am cunoscut, pieriseră de boli, în lipsa unui doctor. Aveau între două luni și patru ani*.

Pe mine m-a adus pe lume acasă, ca pe toți ceilalți copii, lungită pe o rogojină, nădușită toată, îndurând suferința și rugându-l pe Cel de Sus să-l ocrotească pe nou-născut.

— Ți-a luat ceva timp să vii pe lume. Contracțiile au început în toiul nopții, spre ora două dimineața. Iar nașterea a durat mai bine de jumătate de zi, în plină

* În Yemen, indicii de mortalitate în timpul nașterii și de mortalitate infantilă sunt printre cei mai ridicați din lume.

vară, pe o căldură cumplită. Era o zi de vineri, zi de sărbătoare, îmi povestea ea din când în când, ca să-mi mai potolească din curiozitate.

Însă, chiar de-aș fi fost născută într-o zi oarecare, asta n-ar fi schimbat mare lucru. Nu se pusese niciodată problema ca *Omma* să nască într-un spital. Satul nostru, rătăcit pe fundul văii, se afla mult prea departe de orice facilitate medicală. Alcătuit din cinci căsuțe de piatră, nu avea nici primărie, nici băcănie, nici garaj, nici frizerie și nici chiar moschee! Nu se putea ajunge acolo decât călare pe catâri. Doar niște șoferi cutezători de autoutilitare se încumetau să se aventureze pe traseul stâncos care se strecura de-a lungul povârnișului – dar și asta cu condiția să-și schimbe cauciucurile la fiecare două luni, într-atât era de prost drumul. Așa că închipuiți-vă numai ce contracții ar fi avut mama dacă ar fi ales să meargă la spital... Probabil că ar fi născut în mijlocul naturii! *Omma* spune că nici măcar clinicile mobile n-au cutezat vreodată să se deplaseze până la Khardji!

— Și-atunci, cine a făcut pe moașa acolo, acasă? mi se întâmpla să întreb, stăruitor, atunci când *Omma,* ostenită s-o tot descos, uita să-mi povestească sfârșitul poveștii despre venirea mea pe lume.

— Ei bine, noroc cu Jamila, sora ta mai mare, care era prin preajmă. Ca întotdeauna, ea a fost cea care m-a ajutat să tai buricul cu un cuțit de bucătărie. Apoi ți-a făcut prima scaldă, înainte să te învelească într-un

scutec. Jad, bunicul tău, a hotărât atunci să-ți zicem Nojoud. Se spune că e un nume beduin.

— *Omma*, când m-am născut, în iunie sau în iulie? Ori poate la mijloc de august?

Ăsta e momentul când, în general, *Omma* începe să se înfurie.

— Nojoud, n-ai de gând să încetezi cu toate întrebările astea? îmi răspunde ea mereu, ca să pună capăt insistențelor mele.

Și asta pentru că, de fapt, habar n-are. Fiindcă nici numele și nici prenumele meu nu apar în registrele oficiale. La țară se fac cu nemiluita plozi fără acte de identitate. Așa că de unde să aflu anul nașterii mele? Prin deducție, mama îmi spune că ar trebui să am acum vreo zece ani. Dar aș putea să am, la fel de bine, opt sau nouă... În urma stăruințelor mele, i se întâmplă uneori să se afunde în câte o socoteală complicată, străduindu-se să reconstituie ordinea de naștere a copiilor săi, călăuzindu-se după anotimpuri, moartea strămoșilor, după căsătoriile anumitor rubedenii și strămutările noastre. E ca un exercițiu acrobatic!

Așa că, după o contabilitate mai anevoioasă decât cea de la băcănie, mama sfârșește, de fiecare dată, prin a ajunge la concluzia că Jamila este cea mai mare din familie, urmată de Mohammad, întâiul băiat – și al doilea bărbat al casei, cel care are puterea să hotărască imediat după tatăl meu.

Urmează Mona cea misterioasă și Fares cel aprig. Apoi eu, urmată de „preferata" mea, Haifa, care-i aproape la fel de înaltă ca mine. În cele din urmă Morad, Abdo, Assil, Khaled și mezina, Rawdha, cea cu părul numai cârlionți. Cât despre Dowla, „mătușa" mea, cea de-a doua soție a tatălui meu, care este o verișoară îndepărtată de-a lui, ea are cinci copii.

— *Omma* este ca o iepuroaică! rânjește adesea Mona atunci când are chef s-o întărâte pe mama. Îmi aduc aminte că, în câteva rânduri, m-am trezit dimineața și am dat în patul ei peste un nou-născut numai bun de drăgălit! E de neoprit...

Omma își aduce aminte, cu toate acestea, că a primit într-o zi vizita unei reprezentante a unei asociații numite „planning familial". I-au fost prescrise niște pastile care s-o împiedice să mai rămână însărcinată. Le-a înghițit de câteva ori, atunci când i-a stat gândul la asta. După vreo lună însă, spre marea ei uimire, burta a prins din nou să-i crească. Și-a spus că așa-i viața și că, uneori, n-ai cum să i te pui de-a curmezișul.

Khardji își merită numele. În arabă, înseamnă „în afară". Altfel spus: la celălalt capăt al lumii. Majoritatea geografilor nici măcar nu-și bat capul să localizeze pe hartă această așezare minusculă. Simplificând, se poate spune că satul Khardji nu e prea departe de Hajja, un oraș destul de cunoscut din nord-estul Yemenului, mai sus de capitala Sanaa. Între acest sătuc prizărit și capitală

sunt cel puțin patru ceasuri de drum asfaltat și tot atâtea pe nisip și pietriș. Când plecau la cursuri, dimineața, frații mei pierdeau două ore bune de mers pe jos ca să ajungă la școală, care era situată într-un sat mai mare de pe vale. Învățătura le era destinată doar lor. Tatăl meu, un om foarte ocrotitor, considera că fetele erau prea plăpânde și vulnerabile ca să se aventureze singure pe drumurile acelea aproape pustii, unde pericolele pândeau dindărătul fiecărui cactus. De altfel, nici el, nici mama nu știau să scrie și să citească și niciunul dintre ei nu găsea, cu adevărat, că asta le-ar fi de folos copiilor*.

Prin urmare, am crescut la școala vieții pe coclauri, privind-o pe *Omma* cum are grijă de casă și cum se frământă văzându-le pe Jamila și pe Mona plecând să aducă apă de izvor, cu două mici bidoane galbene, și neputând încă să le însoțească. În Yemen clima este atât de uscată, încât trebuie să bei mai mulți litri de apă pe zi ca să nu te deshidratezi. De îndată ce am învățat să merg, râul a devenit una dintre principalele mele ținte. Situat la câțiva metri mai jos de casă, râul ne era de mare folos. În apa lui cea limpede, *Omma* spăla rufele și curăța vasele după fiecare masă. Dimineața, după ce bărbații plecau la câmp, femeile veneau la râu să se dichisească, la umbra copacilor cei mari. Când era furtună ne adăposteam în casă, spre a ne feri de trăsnete și de ploaie. De îndată însă ce razele soarelui își făceau din nou apariția străpungând norii, ne repezeam iarăși

* În provincii, mai mult de 50% din femei sunt analfabete.

la râu, care, umflat de apă cum era acum, îmi ajungea până la gât. Ca să-l împiedice să iasă din albie, frații mei se amuzau construind mici baraje menite să-i schimbe cursul. Ne distram pe cinste.

Pe drumul de întoarcere de la școală, băieții adunau crengi ca să întrețină focul din *tandur*, cuptorul tradițional unde se coace *khobz*-ul, pâinea noastră yemenită. Surorile mele erau tare pricepute în pregătirea acestor lipii crocante. Uneori le stropeam cu miere, „aurul Yemenului", cum îi ziceau oamenii mari. Mierea din ținutul nostru era printre cele mai faimoase, iar tatăl meu avea câțiva stupi de care se îngrijea cu o nespusă dragoste. *Omma* ne repeta la nesfârșit că mierea e foarte bună pentru sănătate, că ne dă energie.

Seara, luam masa, tradițional, în jurul *sofrah**-ului, o pânză așternută direct pe pământ. De îndată ce *Omma* așeza pe ea cratița cea mare și fierbinte, umplută cu *salta* – o tocană de vită sau de oaie cu sos de schinduf** –, ne grăbeam să ne vârâm mâinile și să rotunjim niște perișoare de orez și carne, care dispăreau degrabă în gurile noastre. Luând pildă de la părinții noștri,

* În țările din lumea arabo-musulmană, *sofrah*-ul ține adesea loc de masă.

** *Trigonella foenum-graecum* sau schinduful este o plantă leguminoasă mediteraneană, cu o răspândire largă în climatul cald și umed al Europei și Asiei. Schinduful se folosește ca plantă furajeră și ca îngrășământ verde. Semințele sale sunt utilizate drept condiment și pentru obținerea de preparate medicinale (n.tr.).

învățaserăm să mâncăm chiar din cratiță. Fără farfurie, furculiță sau cuțit. Așa se mănâncă în satele din Yemen.

Din când în când, *Omma* ne ducea la „târgul de sâmbătă" care avea loc săptămânal, în mijlocul văii. Pentru noi era cea mai nemaipomenită călătorie. Ajungeam acolo pe spatele măgarilor și ne făceam provizii pentru zilele următoare.

Când era mult soare, *Omma* își punea o pălărie de pai peste vălul cel negru care îi acoperea o bună parte din chip. Ai fi zis că e o floarea-soarelui.

Trăiam niște zile destul de fericite, urmând ritmul soarelui. O viață simplă, dar liniștită, fără curent electric sau apă la robinet. Înghesuită îndărătul unui tufiș, privata era reprezentată doar de o biată gaură, împrejmuită de niște ziduri micuțe, din cărămidă. Când se lăsa noaptea, salonul principal, decorat simplu, doar cu niște perne răspândite pe jos, se preschimba în dormitor. Ca să trecem dintr-o încăpere în alta, trebuia să străbatem curtea centrală. În timpul verii, aceasta devenea principalul loc al vieții noastre comune, adaptându-se tuturor nevoilor familiei. *Omma* își instalase aici o bucătărie în aer liber, unde fierbea *saltas* la foc mărunt, de lemne, în timp ce îi alăpta pe cei mici. Tot aici, frații mei repetau alfabetul, la aer curat, iar fetele își făceau siesta pe un pat de paie.

*

Tatăl meu mai mult nu era pe-acasă. Îndeobște se trezea în zori și se ducea cu turma la păscut. Avea optzeci de oi și patru vaci. Acestea din urmă ne dădeau îndeajuns lapte cât să facem unt, iaurt și brânză proaspătă. Când pleca în vizită la sătenii de lângă noi, tata nu ieșea din casă fără să-și fi acoperit *zanna* cu un surtuc cafeniu și fără să-și fi legat *jambia* de cingătoare. Se povestește că acest hanger, purtat de bărbații noștri, bine ascuțit și decorat manual, este un simbol al autorității, al virilității și al prestigiului în societatea yemenită. Adevărul e că îi dădea o anume încredere și un aer ales, care nu trecea neobservat. *Aba* mă făcea să mă simt tare mândră. Din câte am priceput însă, e vorba mai degrabă de o armă de ceremonie. Toți se întreceau să aibă cel mai frumos *jambia*. De altfel, prețul îi variază în funcție de materialul din care e făcut mânerul: plastic, fildeș sau corn adevărat de rinocer. Potrivit codurilor culturii noastre tribale, e interzis să-l folosești ca să te aperi prin forță sau ca să-ți ataci dușmanul în caz de gâlceavă. Dimpotrivă, *jambia* poate sluji ca instrument de arbitrare a conflictelor. Înainte de orice, este un simbol al justiției tribale. Tatălui meu nu-i trecuse niciodată prin cap că va avea nevoie să-l folosească, până în acea zi nefericită când am fost siliți să părăsim satul în douăzeci și patru de ore.

Aveam între doi și trei ani când a izbucnit „scandalul".

În mod excepțional, *Omma* era plecată în capitală, la Sanaa, din pricina unor probleme de sănătate.

Dintr-un motiv cu siguranță legat de această absență, dar ale cărui detalii nu le-am deslușit la vremea aceea, s-a iscat o ceartă aprigă între tatăl meu și ceilalți săteni din Khardji. În schimburile de vorbe dintre ei revenea adesea prenumele celei de-a doua fete a familiei noastre, Mona. S-a hotărât atunci ca problema să fie tranșată după obiceiul tribal, așezând jungherele și niște teancuri de riali între adversari. Discuția a degenerat și, lucru neobișnuit, lamele tăioase au ieșit din teci. Sătenii mi-au acuzat familia că a batjocorit onoarea satului, că i-a pătat reputația. Tatăl meu nu-și venea în fire. Se simțea tras pe sfoară, umilit în fața celor pe care-i credea prietenii săi.

Mona a fost dată în căsătorie cât ai zice pește. Probabil că nu avea nici măcar treisprezece ani. Ce se întâmplase, de fapt? Eram prea tânără ca să pricep. Cândva însă aveam să aflu. A trebuit s-o apucăm grabnic pe drumuri, lăsând totul în urma noastră: oile, vacile, găinile, albinele și amintirea a ceea ce îmi închipuisem că e un colț de rai.

Sosirea la Sanaa a fost jalnică. Plină de praf, zgomotoasă, capitala era greu de îmblânzit.

Trecerea de la verdeața din valea Wadi La'a la uscăciunea acestui oraș tentacular a fost brutală. Pe măsură ce ne îndepărtam de fostul centru al orașului și de frumoasele sale căsuțe tradiționale din chirpici, cu ferestre mărginite de o linie albă ca de dantelă, peisajul urban

se transforma într-o încâlceală grosolană de clădiri fără suflet. Pe stradă, eu ajungeam exact până la nivelul țevilor de eșapament, așa că fumul de benzină îmi irita gâtul. Grădinile publice unde am fi putut merge să ne dezmorțim picioarele erau rare. Intrarea în majoritatea parcurilor de distracții era cu plată, fiind deci rezervată celor mai bogați.

Ne-am mutat la parterul unei maghernițe din cartierul Al-Qa, pe o străduță plină de gunoaie. Tata era abătut.

Vorbea puțin. Își pierduse pofta de mâncare. Ce speranțe putea avea un biet țăran, fără diplomă și analfabet, să-și hrănească familia, în capitala asta deja sufocată de un munte de șomeri? Alți țărani, înaintea lui, veniseră să-și încerce norocul și se izbiseră de un zid de neajunsuri. Unii dintre ei se vedeau siliți să-și trimită nevestele și copiii să cerșească ceva bănuți prin piețele publice. Tot umblând din poartă-n poartă, tatăl meu a izbutit să găsească un post de măturător pentru municipalitatea locală, slujbă care de-abia îi îngăduia să plătească chiria. La fiece întârziere a plății, proprietarul se burzuluia și ridica vocea. *Omma* plângea. Și nimeni nu-i putea ostoi supărarea.

La doisprezece ani, Fares, cel de-al patrulea născut al familiei, a început să aibă tot soiul de pofte proprii unui băiețel de vârsta lui. Zi de zi cerea bani ca să-și cumpere bomboane, pantaloni moderni și pantofi noi, precum cei pe care-i vedea pe panourile publicitare. Niște

pantofi noi-nouți care costau mai mult decât câștiga *Aba* la un salariu! Având o fire deopotrivă voioasă și turbulentă, cerea mereu mai mult. Ba chiar se-ntâmpla să-i amenințe pe ai mei că o va tuli de-acasă dacă nu-i vor împlini toate chefurile. În ciuda aerului său trufaș, era fratele meu preferat. El, măcar, nu mă bătea, spre deosebire de Mohammad, fratele cel mare, care se credea șef. Admiram ambiția lui Fares, vehemența lui, felul în care se lua în piept cu toată lumea, fără să-i pese de reacțiile celor din jur. Când voia ceva, știa să-și urmărească țelul, chiar dacă-și punea în cap toată familia. Într-o zi, după o ceartă cu tata, a plecat de-acasă de-a binelea și nu l-am mai revăzut.

Pentru întâia oară în viață l-am văzut pe *Aba* vărsând lacrimi. Ca să-și înece amarul, a început să lipsească ore bune de-acasă, pentru că se ducea să mestece *qat* cu niște vechi cunoștințe de-ale lui. Până la urmă, și-a pierdut slujba. *Omma* a început să viseze urât. În încăperea principală unde dormeam alături de ea, împreună cu ceilalți frați și surori ale mele, pe niște salteluțe așezate chiar pe pământ, am fost de mai multe ori trezită în plină noapte de hohotele ei de plâns. Se vedea că suferă.

De la Fares nu ne-a rămas decât o măruntă amintire: o fotografie tip buletin, în culori, pe care Mohammad o păstra cu sfințenie, în adâncul portofelului. În imagine, Fares gol-goluț: ținea capul drept, avea un turban

alb așezat peste părul întunecat și cârlionțat – asta ca să-și dea aere de adult – și se uita spre obiectiv cu un aer răutăcios, superior.

La doi ani după ce a fugit, telefonul acela neașteptat, acel prim semn de viață:

— Arabia Saudită... Totul e-n regulă... Cioban... Sunt cioban... Nu vă faceți griji pentru mine..., s-a auzit de la celălalt capăt al firului.

Vocea i se schimbase. Dar l-am recunoscut de îndată.

Părea că e și mai sigur pe el. Rapid, linia telefonică, plină de pârâituri, a început să sune a gol. Cum de nimerise Fares atât de departe? În ce oraș se afla el, de fapt? Avusese oare norocul să ia avionul, să zboare, să străpungă norii? Iar Arabia Saudită, unde anume se afla? Avea mare, pe-acolo pe unde ajunsese? Întrebările mi se ciocneau în cap. O discuție surprinsă între părinții mei și Mohammad mi-a dat de înțeles că Fares încăpuse pe mâna traficanților de minori. Se zice că asta se întâmplă destul de des în Yemen*. Asta însemna oare că își găsise niște părinți adoptivi? La urma urmei, poate că era fericit și că reușea în fine să-și cumpere bomboanele și blugii pe care și-i dorise atât de mult. Mie însă îmi lipsea cumplit.

---

* Traficul de copii yemeniți în Arabia Saudită este un flagel care îi atinge pe cei născuți în medii defavorizate și care părăsesc școala. Potrivit anumitor organizații nonguvernamentale locale, circa 30% din copiii de vârstă școlară care trăiesc în preajma graniței pleacă să-și încerce norocul în Arabia Saudită. Condițiile în care muncesc sunt nespus de precare și, chiar dacă subiectul este ocolit în discuțiile familiale, au fost semnalate cazuri de abuzuri sexuale.

*

Ca să umplu golul pricinuit de absența lui, mă zăvoram în visele mele. Visam undele apei! Nu apă de râu, ci de ocean... Întotdeauna mi-am dorit să semăn cu o broască-țestoasă și să-mi las capul să lunece pe sub apă. Nu văzusem niciodată marea. Cu niște creioane colorate, desenam valuri pe carnețelul meu. Le închipuiam verzi sau albastre.

— Sunt albastre! m-a corectat într-o zi prietena mea Malak, după ce a aruncat o privire peste umărul meu.

Malak și cu mine deveniserăm de nedespărțit. O întâlnisem la școala din cartierul Al-Qa, acolo unde părinții mei acceptaseră în cele din urmă să mă înscrie. În timpul recreației, ne jucam adesea cu bilele. Din cele șaptezeci de eleve care se îngrămădeau în clasă, ea era cea mai bună prietenă a mea. Terminasem cu bine clasa întâi și intrasem într-a doua.

Dimineața, Malak trecea să mă ia și plecam împreună la școală.

— De unde știi?

— În vacanță, părinții mei mă duc la Hodeïda. Acolo se poate vedea marea, mi-a răspuns Malak.

— Ce gust are?

— E sărată!

— Și nisipul e tot albastru?

— Nu, e galben! Dac-ai ști cât e de fin...

— Și în mare ce se găsește?

— Vapoare, pești și oameni care se scaldă...

Malak îmi povestea că acolo învățase să înoate. Pentru mine, care nu intrasem niciodată într-o piscină, era fascinant. Degeaba mă străduiam să pricep cum izbutea să stea la suprafața apei, că tot nu reușeam să deslușesc misterul. Îmi aminteam doar că, la Khardji, *Omma* striga mereu la mine atunci când mă apropiam prea mult de râu, ca să mă avertizeze:

— Atenție, dacă o să cazi, te duci la fund!

Malak îmi spunea că mama ei îi cumpărase un costum de baie frumos și colorat, și că știa chiar să ridice castele de nisip, cu turnuri și scări mari, care apoi dispăreau sub valuri. Într-o zi, mi-a lipit de ureche o scoică adusă de la Hodeidah.

— Ascultă cu atenție și vei auzi marea.

— Valurile, da, aud valurile! E de necrezut! am strigat.

Pentru mine, apa însemna, înainte de toate, ploaie, astăzi din ce în ce mai rară în Yemen. Ni se întâmpla să fim surprinși de grindină în plină vară. Ce fericire! Împreună cu frații și surorile mele ne năpusteam pe stradă să adunăm într-un lighean micile bucăți de gheață. Le număram cu mândrie, fiindcă la școală învățasem să număr de la 1 la 100. Când se topeau bucățile de gheață, ne distram stropindu-ne fețele cu apa rece rămasă în urma lor. Mona, care stătea mai mult îmbufnată de când ne mutaserăm la Sanaa, ni se alătura totuși în situații excepționale. După plecarea noastră grăbită

din Khardji, venise după noi, două luni mai târziu, cu soțul ei, care se strecurase rapid în viața sa.

În decursul anilor, Mona își regăsise treptat surâsul ei firesc, aerul zeflemitor și acel simț al umorului care o irita adesea pe *Omma*. Născuse doi bebeluși frumoși, Monira și Nasser, care o umpleau de bucurie. Până la urmă, familia noastră și cea a soțului ei au sfârșit prin a se apropia. Ca să întărească această legătură, au hotărât ca fratele meu mai mare, Mohammad, să se căsătorească cu una dintre surorile cumnatului meu, potrivit tradiției *sighar**.

Era însă prea frumos ca să dureze. Într-o bună zi, a venit rândul soțului ei să dispară, în același timp cu sora mea cea mare, Jamila. Să fi fugit ei, oare, ca și Fares, în speranța că vor da de bani în Arabia Saudită și că ne vor putea aduce, poate, niște jucării electronice? Sau un televizor cu imagini colorate? În camera părinților mei au început să se audă tot soiul de șoapte în legătură cu ei. Copiilor le era însă absolut interzis să pună întrebări. Îmi amintesc că imediat după dispariția lor misterioasă, ale cărei sensuri aveam să le pricep mult mai târziu, Mona a început din nou să-și schimbe dispoziția. Era melancolică mai tot timpul, apoi, dintr-odată, i se întâmpla să izbucnească în niște hohote de râs care îi redau întreaga frumusețe, punându-i în

* *Sighar*-ul sau „căsătoria la schimb" este un vechi obicei, încă destul de răspândit în provincii și în mediile defavorizate. Prin *sighar*, sora mai mică a mirelui este oferită ca zestre unui membru al familiei soției.

valoare ochii mari, negri și trăsăturile delicate. Mona avea mult farmec.

Fie că avea o zi bună sau una proastă, Mona era întotdeauna deosebit de duioasă cu mine. Ba chiar ocrotitoare. Avea un soi de instinct matern. Uneori, mă lua cu ea să ne clătim ochii cu vitrinele de pe bulevardul Hayle, faimos pentru magazinele sale de îmbrăcăminte. Cu fața lipită de geamuri, priveam cu nesaț ținutele de seară cu paiete, fustele roșii, cămășile din mătase roșie, albastră, violetă, galbenă, verde... Îmi închipuiam că mă preschimb în prințesă. Erau chiar și rochii de mireasă, care semănau cu cele din filme sau cu veșmintele vrăjite de zână. Era splendid. Totul mă îndemna la visare.

Într-o seară a lunii februarie 2008, când tocmai mă întorsesem acasă, *Aba* m-a înștiințat că are o veste bună pentru mine.

— Nojoud, în curând te vei mărita, mi-a zis el.

Capitolul 3

La judecător

Judecătorul Abdo își ascunde cu greu uimirea.

— Vrei să divorțezi?

— Da!

— Prin urmare... vrei să spui că ești căsătorită?

— Da!

Are trăsături fine. E îmbrăcat cu o cămașă albă, care dă strălucire pielii lui mate. Auzindu-mi răspunsul, chipul i s-a întunecat. Îi vine greu să mă creadă.

— La vârsta ta... Cum e posibil să fii deja căsătorită?

— Vreau să divorțez! repet eu, cu un ton hotărât, fără să dau atenție întrebării pe care mi-o pusese.

Nu pricep cum, dar n-am scăpat niciun hohot de plâns vorbind cu el. De parcă mi-aș fi isprăvit tot șuvoiul de lacrimi. Sunt încordată, dar știu ce vreau. Da, vreau să pun capăt acestui infern. M-am săturat să sufăr în tăcere.

— Ești atât de tânără și de plăpândă...

Îl privesc cum dă din cap. Începe să-și scarpine nervos mustața. Numai să fie de acord să mă salveze! La

urma urmei, e judecător. Deci are, cu siguranță, multă putere.

— Și de ce vrei să divorțezi? continuă el cu un ton mai firesc, de parcă s-ar fi străduit să-și ascundă uimirea.

Îl privesc drept în ochi:

— Pentru că soțul meu mă bate!

Parcă i-aș fi dat o palmă. Chipul îi înlemnește din nou.

Înțelege că mi s-a întâmplat ceva grav și că n-am niciun motiv să-l mint. Fără ocolișuri, îmi pune o întrebare importantă:

— Mai ești fată mare?

Înghit în sec. Mi-e rușine să vorbesc despre lucrurile astea. E stânjenitor. La noi, femeile trebuie să păstreze distanța față de bărbații pe care nu îi cunosc. Ca să nu mai spun că e prima oară când îl văd pe judecătorul ăsta. Însă chiar în clipa asta înțeleg că, dacă vreau să scap, trebuie să mă arunc cu capul înainte.

— Nu... Am sângerat...

E năucit. Dintr-odată, îmi dau seama că, dintre noi doi, el e pe cale să cedeze. Uluirea lui n-are cum să-mi scape. Văd că încearcă să-și ascundă emoția. Înainte să continue, respiră adânc:

— O să te ajut!

De fapt, mă simt ciudat de ușurată că am putut, în sfârșit, să mă destăinui cuiva. Mi s-a luat o povară de pe umeri. Îl văd că pune mâna pe telefon, cu un gest rapid. Îl aud schimbând niște vorbe cu cineva, cu siguranță

un coleg. În timp ce vorbește, își agită mâinile în toate direcțiile. Pare hotărât să mă scoată din coșmar. Numai să găsească o soluție definitivă! Cu un dram de noroc, o să acționeze repede, foarte repede, așa încât să mă pot întoarce chiar de astă-seară la părinții mei, ca să mă joc din nou cu frații și surorile mele. În câteva ceasuri, voi fi divorțată. Divorțată! Liberă din nou, fără soț. Fără teama că mă trezesc singură, la căderea nopții, în aceeași cameră cu el. Fără teama că voi avea de îndurat, încă o dată și încă o dată, același chin...

M-am bucurat prea devreme.

— Micuța mea, să știi că s-ar putea să dureze mai mult decât îți închipui. E un dosar cu probleme. Și, din păcate, nu pot să-ți garantez că vei câștiga.

Al doilea judecător care ni s-a alăturat în sală îmi risipește complet entuziasmul. Se numește Mohammad al-Ghazi. Are un aer stânjenit. E procurorul tribunalului, șeful judecătorilor, îmi precizează Abdo. Îmi spune că n-a văzut în toată cariera lui un caz ca al meu. Și unul și celălalt îmi explică faptul că în Yemen fetele sunt adesea căsătorite de foarte tinere, înainte de vârsta legală de cincisprezece ani*. O tradiție străveche, completează judecătorul Abdo.

* Un amendament la legea privind căsătoria, intrat în vigoare în 1999, îi autorizează pe părinți să-și mărite fetele înaintea vârstei de cincisprezece ani, cu condiția ca soțul să promită că nu-și va atinge soția câtă vreme aceasta nu a ajuns la pubertate. Această condiție, indeajuns de imprecisă cât să facă obiectul unor interpretări arbitrare, este arareori respectată.

Însă, în cadrul niciunei căsătorii precoce din țară nu a fost vreodată, după știința lui, pronunțat vreun divorț... fiindcă nicio fetiță nu s-a deplasat până acum la tribunal. O problemă de onoare familială, îmi spun ei. Situația mea e excepțională... și complicată...

— Va trebui să găsim un avocat, explică Abdo, descumpănit.

Un avocat, la ce bun? La ce mai slujește un tribunal dacă nu e capabil nici măcar să pronunțe divorțurile pe loc? Puțin îmi pasă că sunt un caz excepțional. Legile sunt făcute ca să-i ajute pe oameni, nu-i așa? Judecătorii ăștia par destul de amabili, dar își dau ei oare seama că, dacă ajung acasă fără nicio garanție, soțul meu va veni să mă caute și o să reînceapă umilințele? Nu, nu vreau să mă întorc acasă.

— Vreau să divorțez!

Insist, încruntându-mi sprâncenele.

Ecoul propriei mele voci mă face să tresar. Cred că am vorbit prea tare. Sau o fi din pricina zidurilor astea mari și albe care sunt ca o cutie de rezonanță?

— O să găsim o soluție, o să găsim o soluție..., murmură Mohammad al-Ghazi, potrivindu-și turbanul.

Însă altceva l-a pus pe gânduri. Orologiul a anunțat ora 14, ora de închidere a birourilor. E miercuri și o să înceapă weekendul musulman. Tribunalul nu se va deschide înainte de sâmbătă. Înțeleg că și pe ei îi

îngrijorează să mă vadă ducându-mă acasă, după tot ce le-a fost dat să audă.

— Nici nu se pune problema să se întoarcă. Ca să nu mai vorbim despre ce ar putea să i se întâmple dacă o apucă noaptea singură pe străzi, reia Mohammad al-Ghazi.

Lui Abdo îi vine o idee: de ce să nu mă adăpostesc la el acasă? Oricum, nu e pe deplin lămurit și e gata să facă orice ca să mă smulgă din ghearele soțului meu. Însă dă îndată înapoi, amintindu-și că nevasta și copiii lui sunt plecați pentru câteva zile la țară și că e singur acasă. Potrivit tradițiilor noastre islamice, nu se cade ca o femeie să rămână singură cu un bărbat care nu este *mahram*-ul său, adică nu este direct rudă cu ea.

Ce-i de făcut?

Un al treilea judecător, Abdel Wahed, se oferă până la urmă să mă găzduiască. Familia sa e acasă și au loc unde să mă primească. Sunt salvată! Mă rog, deocamdată. Are și el mustață, dar e mai solid decât Abdo. Ochelarii de metal care îi încadrează fața îi dau un aer foarte serios. E impresionant în costumul acela. Nu prea îndrăznesc să-i vorbesc. Dar mă adun. Mai bine o las încolo de sfială, decât să ajung din nou acasă... Ceea ce-mi dă siguranță e faptul că pare un adevărat tătic, care e grijuliu cu copiii lui. Nu ca al meu...

Mașina lui e mare și confortabilă. Ba are chiar și aer răcoros, care iese prin niște ventilatoare micuțe. Îmi gâdilă fața. E plăcut. Abia dacă deschid gura de-a lungul

drumului. Nu știu dacă din timiditate, din neliniște sau, până la urmă, datorită faptului că mă simt bine alături de toți oamenii ăștia mari cărora le pasă de mine.

Abdel Wahed e cel care întrerupe tăcerea:

— Ești o fată foarte curajoasă! Bravo! Nu-ți fie teamă. E dreptul tău să ceri divorțul. Și alte fete, înaintea ta, au avut aceleași probleme, dar n-au îndrăznit, din păcate, să vorbească despre asta... O să încercăm toate căile. Și n-o să te mai lăsăm niciodată să te întorci la soțul tău. Niciodată! Promit!

Buzele mele prind forma unei semilune. A trecut destul de mult timp de când n-am mai zâmbit.

— Poate că încă nu-ți dai seama, dar ești o fată nemaipomenită! insistă el.

Mă îmbujorez.

Când ajungem la el acasă, Abdel Wahed se grăbește să mă prezinte soției lui, Saba, și celor patru copii. Shima, fetița, are probabil cu trei sau patru ani mai puțin decât mine. În camera ei e plin de păpuși Fulla, o variantă orientală de Barbie americană, cu părul acela auriu la care visează toate fetițele din Yemen.

— *Haram*!*

Nici că s-ar fi putut o reacție mai normală din partea lui Shima atunci când mama ei i-a explicat că un om rău m-a bătut. Își încruntă sprâncenele, imitând un adult

* Termenul *haram*, care înseamnă „interzis" sau „ilicit", este adesea folosit și într-un mod exclamativ pentru exprimarea uimirii sau compasiunii. Aici, sensul e „biata de ea!".

care încearcă să mustre pe cineva. Emoția ei e mișcătoare. Cu un surâs fratern, îmi face semn să o urmez ca să mă joc cu ea, apoi mă ia de mână.

Cei trei băieți tocmai se uită la desene animate. Au două televizoare, ce lux!

— Simte-te ca la tine acasă, îmi spune Saba pe un ton blând și primitor.

Deci asta e adevărata viață de familie... Eu, care mă temeam că voi fi o ciudățenie pentru ei, iată că am fost adoptată. Mă simt bine! Îmi dau senzația că le pot spune tot ce-mi trece prin minte. Fără să fiu judecată. Fără să fiu pedepsită. În seara aceeea, stând turcește în salon, simt pentru întâia oară că am tăria să-mi spun povestea...

Capitolul 4

Căsătoria

Februarie 2008

Când eram cu Mona, nu simțeam niciodată cum trece timpul atunci când mergeam să cutreierăm bulevardul Hayle. Uneori, când ne apăsam prea tare boticurile de vitrina magazinului nostru preferat, ținutele de seară dispăreau îndărătul aburului care se forma în dreptul ochilor. O rochie albă de mireasă, mulată pe un manechin de plastic, îmi reținea mereu atenția. O rochie de doamnă! Ce puternic era contrastul dintre aceasta și toate femeile care, pe stradă, erau îmbrăcate în negru din cap până-n picioare.

— *Inch'Allah**, o să ai și tu una la fel în ziua când te vei căsători, îmi strecura Mona, cu ochii ei ageri, încadrați de *niqab*-ul care, de îndată ce ieșea din casă, îi acoperea tot restul feței.

Mona zâmbea arareori. Nu avusese noroc de-o nuntă prea veselă. Căsătorită pe fugă, nu primise decât o

* Literal: „Dacă va vrea Dumnezeu".

rochie albastră și, în afara acestei pete de culoare, rămânea mereu evazivă în privința împrejurărilor nunții sale. De când soțul îi plecase brusc, nu se știe unde, n-am mai auzit-o pomenindu-l. Mi-l închipuiam plecat într-o călătorie, undeva foarte departe de Yemen, dar mă feream să încerc să aflu mai mult. Monei nu îi plăcea să i se pună întrebări legate de acest subiect. Se mulțumea să-mi spună cu glas scăzut că tot ce-mi putea dori era să fiu fericită și să nimeresc un soț tandru și respectuos.

Nu-mi închipuiam că ziua nunții mele va sosi atât de curând.

De altfel, nu aveam o idee prea limpede despre nuntă. Mai presus de orice, pentru mine era o mare sărbătoare, cu o mulțime de daruri, cu ciocolată și, desigur, cu bijuterii. O casă nouă și o nouă viață! Cu câțiva ani înainte, asistasem deja la diverse ceremonii, ale unor veri sau verișoare îndepărtate. Era muzică, se dansa. Pe sub *balto,* mantaua lor lungă și neagră, femeile erau foarte elegante. Aveau fețele perfect machiate și părul întins la coafor. Așa ca în pozele de pe sticlele de șampon. Iar cele mai cochete purtau pe breton câte o panglicuță în formă de fluture. Întotdeauna m-am distrat la serbările astea! Îmi amintesc de decorațiile cu henna care împodobeau mâinile și brațele tinerelor căsătorite. Cu motive în formă de flori. Ce frumoasă îmi părea henna. Îmi spuneam că, într-o zi, voi avea și eu henna pe mâini.

*

Vestea a venit dintr-odată, neașteptat. Când *Aba* m-a anunțat că mi-a venit rândul, n-am prea înțeles. La început, mi s-a părut o ușurare, ca un fel de ieșire de siguranță.

Acasă la noi viața devenise imposibilă. După ce își pierduse slujba la municipalitate, *Aba* nu mai reușise să-și găsească un serviciu cu normă întreagă. Eram mereu în întârziere cu plata chiriei, iar proprietarul ne amenința regulat că ne dă afară.

Ca să mai facă niște economii, *Omma* nu ne gătea decât orez și tocană de legume. Începuse să mă învețe cum s-o ajut la treburile casei. Pregăteam, împreună cu ea, *shafout*, un fel de clătită mare, care se acoperă cu iaurt înmiresmat cu ceapă și usturoi, și *bin al sahn*, un desert delicios, pe bază de miere. Când tata aducea suficiente parale, mama îl trimitea pe unul dintre frații mei să cumpere un pui, pe care îl gătea pentru vineri, ziua sfântă a calendarului musulman. Carnea roșie să n-o mai pomenim, era mult prea scumpă! De fapt, îmi amintesc că ultima oară când am mâncat *fatah* – o tocană de vită – a fost cu prilejul primei mele ieșiri la un restaurant, unde verii noștri ne poftiseră ca să serbăm *Aid*-ul. Ni s-a îngăduit chiar să bem „Bebsi", o băutură neagră și acidulată care vine din America. La plecare, un chelner mi-a stropit mâinile cu parfum, ca la oamenii mari. Ce frumos mirosea!

Omma m-a învățat, de asemenea, să pregătesc azimele. Ea aprindea focul în timp ce eu frământam aluatul și îl întindeam, dându-i formă de lună plină. Apoi așezam pâinicile pe pereții *tandur*-ului, cuptorul tradițional. Într-o zi, însă, a sfârșit prin a renunța la *tandur*, pe care l-a dat, la negru, contra unei sume de bani. De fiecare dată când eram în necaz, își vindea anumite obiecte personale. Se împăcase, de fapt, cu gândul că nu trebuie să mai pună bază pe tatăl meu.

A venit însă și ziua când n-a mai rămas mare lucru de vânzare. Tot sărind peste mese, din lipsă de bani, frații mei au sfârșit prin a se alătura micilor vânzători ambulanți care ciocănesc în parbrize pe la stopuri, sperând să facă rost de câțiva gologani în schimbul unui pachet de gumă de mestecat sau al unei cutii de șervețele. Până și Mona a intrat în acest joc. Dar nu i-a mers cu cerșitul. După douăzeci și patru de ore, a fost luată de poliție și trimisă pentru câteva zile într-un centru destinat oamenilor care fac lucruri rele.

Când s-a întors acasă, ne-a povestit că s-a trezit lângă niște doamne care fuseseră acuzate că umblau cu mai mulți bărbați deodată și că paznicele le trăgeau de păr. Atunci când, după ce și-a revenit, a ieșit din nou să facă rost de câțiva bănuți, a dat iar nas în nas cu poliția. După a doua întemnițare, a renunțat în sfârșit la aceste aventuri periculoase. Așa că a venit rândul nostru, al meu și al Haifei, să preluăm ștafeta. Ținându-ne de mână, mergeam uneori să râcâim cu unghia

pe geamurile mașinilor, abia îndrăznind să ne ridicăm ochii spre șoferi. De cele mai multe ori, nici nu ne băgau în seamă. Nu-mi convenea, dar n-aveam ce face.

În zilele când nu zăbovea prea târziu în așternut, *Aba* pleca să se așeze ciucit, precum ceilalți șomeri, în vreuna dintre piețele din cartier, sperând să pună mâna pe vreo slujbă măruntă de zilier: muncitor, zidar, om bun la toate, pentru echivalentul a 1 000 de riali*. Iar după-amiezile și le petrecea din ce în ce mai des la vecinii lui, mestecând *qat*. Spunea că îl ajută să-și uite necazurile. Devenise un ritual. Stând cu picioarele încrucișate sub el, scotea cele mai strașnice frunze verzi dintr-o pungă de plastic și le strecura într-un colț al gurii. Pe măsură ce punga se golea, obrazul i se umfla: frunzele ajungeau să formeze un ghemotoc, pe care-l molfăia ore în șir.

În timpul uneia dintre aceste ședințe de *qat* se apropiase de el un tânăr de vreo treizeci de ani.

— Aș dori ca familiile noastre să se unească, îi spusese bărbatul.

Se numea Faez Ali Thamer și livra diverse mărfuri, cărându-le în dreapta și-n stânga cu motocicleta. Era, ca și noi, originar din satul Khardji și își căuta o nevastă. Tatăl meu a acceptat pe dată. Logic, eu eram la rând, după surorile mele mai mari, Jamila și Mona. Când a ajuns acasă, hotărârea fusese deja luată. Și nimeni nu a cutezat să i se pună împotrivă.

* Circa 4,5 euro.

Chiar în aceeași seară am surprins o discuție între tatăl meu și Mona.

— Nojoud este prea tânără pentru măritiș, spunea Mona.

— Prea tânără? Atunci când profetul Mahomed s-a însurat cu Aisha, ea nu avea decât nouă ani*, i-a răspuns tata.

— Da, dar asta era pe vremea Profetului. Acum e altfel.

— Bagă de seamă, căsătoria asta e cea mai bună cale s-o ocrotim.

— Ce vrei să spui?

— Știi prea bine. O să scape de toate greutățile de care ați avut parte și tu, și Jamila... N-o să fie batjocorită de vreun necunoscut și nici n-o să ajungă prilej de bârfe.... Bărbatul ăsta măcar pare de treabă. E cunoscut în cartier. Și a promis că n-o să se atingă de Nojoud până n-o să mai crească.

— Bine, dar...

— Sunt hotărât! Și, în plus, știi prea bine că n-avem bani ca să hrănim toată familia. Așa, măcar avem o gură mai puțin la masă...

Mama a rămas tăcută. Părea tristă, dar resemnată. La urma urmei, și ea fusese obiectul unei căsătorii aranjate, precum majoritatea femeilor yemenite. Știa deci cât

* Această evocare a căsătoriei Profetului provine din neînțelegerea faptului că uniunea cu „Mama Credincioșilor" corespunde unei dorințe divine (cf. *Spusele și faptele Profetului*).

se poate de bine că în țara noastră femeile sunt cele care îndură, iar bărbații – cei care dau ordine. Așa încât, dacă mi-ar fi luat apărarea, n-ar fi avut sorți de izbândă.

Cuvintele tatălui meu îmi răsunau în cap. O gură mai puțin... Prin urmare, în ochii lui nu eram decât o povară și profita de prima ocazie ca să scape de mine. E drept, nu fusesem mereu fetița cuminte pe care și-ar fi dorit s-o aibă. Dar, până la urmă, așa-s toți copiii, fac prostii. Eu, în schimb, îl iubeam în ciuda tuturor defectelor sale, în ciuda duhorii sale de *qat*, în ciuda faptului că stăruia să cerșim câteva bucăți de pâine pe stradă.

„Greutățile de care ați avut parte și tu, și Jamila."

Ce voia să spună? Tot ce știam e că trecuse o săptămână și încă una și pe urmă alta fără ca Jamila să se fi întors acasă. Ca și soțul Monei, plecase dintr-odată. Ajunsesem să nici nu mai număr zilele care mă despărțeau de ea. Jamila, care ne vizita atât de des, dispăruse definitiv. Țineam foarte mult la ea. Avea o fire retrasă, nu vorbea prea mult. În schimb, era generoasă și prevenitoare. Uneori îmi aducea dulciuri. De când cu plecarea aceea misterioasă, nici soțul Monei nu se mai întorsese. Unde dispăruse? Poveștile astea ale oamenilor mari sunt prea complicate pentru mine.

În lipsa ei, soacra Monei a pretins să-și ia în grijă nepoții, pe Monira, în vârstă de trei ani, și pe Nasser, de un an și jumătate. Monei i s-a frânt inima și s-a zbătut nebunește să nu-i fie luați copiii. Lupta ei s-a soldat cu o jumătate de victorie. Tot insistând, a reușit până la

urmă să-l păstreze pe mezin cu ea, pretextând faptul că trebuie alăptat. Urmărită de teama că-l va pierde, nu îl scăpa nicio clipă din priviri.

Cum se îndepărta, Mona alerga după el și îl strângea cu putere în brațe, ca pe o comoară pe care încerci s-o ascunzi.

Pregătirile de nuntă s-au înșiruit cu repeziciune. Și, în curând, mi-am văzut nefericirea cu ochii. Pentru că așa hotărâse familia soțului meu, am fost nevoită să nu mai merg la școală, cu o lună înainte de noaptea nunții. Cu sufletul greu, am îmbrățișat-o pe Malak, promițându-i că mă voi întoarce repede.

— Într-o bună zi o să mergem împreună pe țărmul mării, mi-a șoptit ea, strângându-mă puternic în brațe.

N-aveam s-o mai revăd vreodată.

Am fost nevoită, de asemenea, să le spun adio celor două învățătoare preferate ale mele, Samia și Samira. Învățasem, împreună cu ele, să-mi scriu prenumele cu litere arabe, de la dreapta la stânga – arcul lui „*nun*", legănarea lui „*jim*", bucla lui „*wau*" și cleștii lui „*del*": Nojoud! Le datoram mult.

Matematica și studiul Coranului făceau parte dintre materiile mele preferate. Ne antrenaserăm să memorăm, în clasă, cei cinci stâlpi ai islamului: *chahada* sau crezul; cele cinci rugăciuni zilnice; *had*-ul, care trimite la marele pelerinaj de la Mecca; *zakat*-ul, adică banii oferiți în ajutor celor mai săraci și în cele din urmă Ramadanul,

în timpul căruia e interzis să mănânci sau să bei, de la răsăritul până la apusul soarelui. Când vom fi mai mari, ne spusese Samia, o să ținem și noi Ramadanul.

Însă cel mai mult îmi plăcea desenul. Desenam cu creioane colorate pere sau flori. Dar și vile cu acoperișuri albastre, cu obloane verzi și coșuri roșii. În fața gardului de la intrare așezam uneori un paznic în uniformă. Se spune că locuințele oamenilor care au bani mulți sunt apărate de paznici. În grădină desenam întotdeauna niște pomi mari. Iar în mijloc, un mic havuz.

În timpul recreației ne jucam de-a v-ați ascunselea și îngânam cântecele. Îmi plăcea mult la școală. Era adăpostul meu, mica mea oază de bucurie.

A trebuit, de asemenea, să pun punct escapadelor mele la vecinii care stăteau la câțiva pași de noi. Ei aveau casetofon. Împreună cu sora mea mai mică, Haifa, ne luaserăm obiceiul să-i vizităm ca să putem asculta casete cu Haifa Wehbe și Nancy Ajram, două frumoase cântărețe libaneze cu părul lung și fețele foarte machiate. Aveau ochi frumoși și nasurile perfecte. Ne distram imitându-le, clipind des din pleoape și zgâlțâindu-ne coapsele. Mai era și cântăreața yemenită Jamila Saad, care ne plăcea mult. O adevărată vedetă! „Ești atât de mândru de tine... Te crezi cel mai bun", spunea unul dintre cântecele ei de dragoste.

Vecinii noștri făceau parte, de asemenea, dintre puținii norocoși din cartier care aveau televizor.

Televiziunea mă purta în tot felul de călătorii. Îmi plăcea nespus să privesc *Tom și Jerry*, desenul meu animat preferat, sau *Adnan și Lina,* care spunea povestea a doi prieteni asiatici dintr-o țară îndepărtată. Amândoi aveau ochii migdalați. Cred că erau japonezi sau chinezi. Incredibil era însă că vorbeau, ca și mine, araba, fără accent! Adnan era un băiat curajos, care dorea mereu s-o ajute pe Lina. De altfel o și salva de multe ori din ghearele unor oameni răi, care voiau s-o răpească. Ce noroc pe ea! O invidiam nespus.

Adnan mă ducea cu gândul la Eyman, un tânăr din Al-Qa pe care nu-l voi uita nicicând. Odată, pe când mergeam pe stradă cu alte prietene, un băiat din împrejurimi ne-a tăiat calea. A vrut să ne sperie, rostind tot soiul de murdării, care semănau cu niște insulte. Văzându-ne fețele înfricoșate, a început să rânjească prostește. Chiar în clipa aceea a apărut pe neașteptate Eyman și a pus mâna pe el.

— Șterge-o de aici sau arunc cu pietre după tine! l-a amenințat el.

Înspăimântat, puștiul și-a luat în cele din urmă tălpășița. A fost prima și ultima dată când cineva mi-a luat apărarea. Eyman a devenit eroul meu imaginar. Îmi spuneam că atunci când voi fi mare s-ar putea să am norocul să dau peste un soț ca el.

— Uiuiuiu!!!

Văzându-mă că sosesc, verișoarele noastre au început să bată din palme. Eu abia de le zăream, într-atât

îmi erau de plini ochii de lacrimi. Înaintam anevoie, străduindu-mă să nu mă împiedic în straiele prea lungi, care atârnau pe jos.

Fusesem îmbrăcată în grabă cu o tunică lungă de culoarea ciocolatei, pe jumătate spălăcită, care aparținea soției viitorului meu cumnat. O rudă îmi strânsese părul într-un coc care-mi strivea țeasta. N-am avut dreptul nici măcar la o liniuță de rimel pe ochi. Întâlnindu-mi privirea într-o oglinjoară, am putut să-mi zăresc în grabă obrajii rotunzi și ochii căprui, de forma migdalei, ușor alungiți. Fruntea îmi era netedă, iar buzele trandafirii. De pomană mi-am cercetat chipul, că n-am găsit niciun rid. Eram tânără, prea tânără.

Se scurseseră de-abia două săptămâni de la cererea în căsătorie. Potrivit obiceiurilor locului, sărbătoarea s-a desfășurat între femei, în locuința minusculă a părinților mei. Eram cel mult patruzeci. În acest timp, bărbații se strânseseră la unul dintre unchii mei, tot ca să mestece *qat*. Tot între bărbați și cu ușile închise se semnase și contractul de căsătorie, cu două zile înainte. Totul se făcuse în lipsa mea. Nici eu, nici mama, nici surorile mele nu avuseserăm dreptul să fim înștiințate. Am aflat câte ceva de-abia spre sfârșitul după-amiezii, de la frații mei mai mici, care fuseseră trimiși pe stradă să cerșească niște bănuți, spre a hrăni adunarea formată din *Aba*, unchiul meu și viitorul meu mire, însoțit de tatăl și de fratele său. Întrunirea avusese loc potrivit unor reguli tribale bine stabilite. Cumnatul tatălui meu,

singurul care știa să scrie și să citească, a făcut pe notarul. El a redactat conținutul contractului. S-a hotărât ca zestrea* mea să fie de 150 000 de riali**.

— Nu-ți face griji, l-am auzit pe tata șoptindu-i mamei, când s-a lăsat noaptea. L-am silit să ne promită că se va atinge de Nojoud de-abia la un an după ce îi va veni ciclul.

Tot trupul mi-a fost străbătut de un fior.

Serbarea, care începuse la ora prânzului, a fost făcută la iuțeală. Fără rochie de mireasă. Fără flori de henna pe mâini. Fără bomboanele mele preferate cu nucă de cocos, cele care îmi plac atât și care au gustul dulce al zilelor fericite. Mi-a părut însă că durează o veșnicie. Stând așezată într-un colț al camerei, am refuzat să dansez împreună cu celelalte femei, fiindcă, încet-încet, începeam să pricep că viața mea era pe cale să-și schimbe cursul. Și nu în direcția cea bună. Cele mai tinere au prins să-și arate pântecul, improvizând un dans din buric și ondulându-și trupurile ca într-un videoclip de doi bani. Ținându-se de mâini, cele mai vârstnice s-au lansat în niște coregrafii folclorice mai tradiționale, asemănătoare celor pe care le poți vedea pe la țară. Între două piese muzicale luau o pauză și veneau să mă

* În Yemen, zestrea are o importanță atât socială, cât și economică. Valoarea ei se negociază în prealabil între bărbații celor două familii, ca într-un soi de târg.

** Adică aproximativ 540 de euro.

salute. Potrivit obiceiului, le sărutam. Dar nu izbuteam nici măcar să mă prefac că zâmbesc.

Rămâneam nepăsătoare, cu fața umflată de plâns, așezată într-un ungher al salonului. Nu voiam să-mi părăsesc familia. Nu mă simțeam pregătită să fac asta. Duceam deja lipsa școlii și pe cea a lui Malak. Întâlnind, în timpul petrecerii, privirea tristă a surorii mele mai mici Haifa, am început să-mi dau seama că și ea avea să-mi lipsească. Deodată m-a cuprins teama: dacă va fi și ea condamnată la aceeași soartă ca și mine?

Spre asfințit invitatele au dispărut și am ațipit îmbrăcată, cu Haifa lângă mine. Mama ni s-a alăturat puțin mai târziu, după ce a făcut ordine prin cameră. Când tatăl meu s-a întors de la petrecerea bărbaților, dormeam duse cu toatele. În timpul ultimei mele nopți de celibatară n-am visat nimic. Și nici nu-mi amintesc să fi avut un somn zbuciumat.

M-am întrebat doar dacă aveam să mă trezesc a doua zi ca după un coșmar.

Când razele soarelui au inundat camera, spre ora șase, *Omma* m-a trezit din somn și m-a rugat s-o urmez pe culoar. Ca în fiecare dimineață, ne-am înclinat adânc dinaintea Domnului, recitând întâia rugăciune a zilei. Mi-a dat apoi un blid de *foul* – o iahnie de fasole uscată cu ceapă și sos de roșii, care se mănâncă la micul dejun –, însoțită de o ceașcă de ceai cu lapte. În fața ușii mă aștepta o bocceluță, dar m-am prefăcut că nu o

zăresc. De-abia când s-a auzit de-afară sunetul unui claxon am fost nevoită să mă resemnez la ideea acestei noi vieți, plină de nesiguranță.

Mama m-a strâns puternic la piept înainte să mă ajute să mă înfofolesc cu o haină și cu un șal, negre amândouă. În ultimii ani, când ieșeam pe stradă, fusese de ajuns un voal mititel și colorat. Uneori mi se întâmpla chiar să uit de el, dar nimeni nu băga de seamă. Apoi am văzut-o pe *Omma* strecurându-și mâna în bocceluță și scoțând un *niqab* negru, pe care apoi mi l-a întins. Niciodată până acum nu fusesem silită să mă acopăr complet cu un voal.

— De azi înainte trebuie să te acoperi când ieși în stradă. Ești femeie măritată. Fața nu trebuie să-ți fie văzută decât de soțul tău. E vorba de *sharaf*-ul* său. Nu se cade să i-l știrbești.

Am încuviințat trist din cap, luându-mi rămas-bun. O socoteam vinovată că m-a părăsit, dar nu-mi găseam cuvintele ca să-mi exprim mâhnirea.

Din spatele unui 4 x 4 care mă aștepta în fața ușii de la intrare, mă privea stăruitor un bărbat scund. Purta o tunică lungă, precum *Aba*, și avea mustață. Părul, ușor ondulat, îi era tuns scurt și stătea ciufulit; ochii îi erau negri și fața nerasă. Mâinile îi erau murdare de unsoare. Nu era chipeș. Prin urmare, el era Faez Ali Thamer, cel care alesese să mă ia de nevastă; un necunoscut întâlnit

* „Onoare", în arabă.

probabil prin Khardji, unde ne întorseserăm de câteva ori în ultimii ani, dar pe care nu-l mai țineam minte.

M-au așezat pe prima banchetă, chiar în spatele șoferului, împreună cu alte patru pasagere, printre care și soția fratelui soțului meu. Zâmbeau în silă și nu păreau prea vorbărețe.

El, necunoscutul, ocupa al doilea rând, lângă fratele său. Mă simțeam liniștită că nu trebuie să-i privesc chipul pe parcursul lungii noastre călătorii. Dar îi simțeam ochii ațintiți asupra mea și asta îmi dădea fiori. Cine era el, de fapt? De ce dorise să mă ia de nevastă? Ce aștepta de la mine? Și ce presupunea, de fapt, căsătoria? Nu aveam niciun răspuns la toate aceste întrebări.

Când motorul a început să toarcă, iar șoferul a pus piciorul pe accelerație, nu m-am putut împiedica să nu izbucnesc, din nou, în lacrimi. Inima îmi bătea năvalnic. Cu fața lipită de geam, n-am scăpat-o pe *Omma* din priviri. Până când a ajuns doar un punct mic de tot...

N-am scos o vorbă tot drumul. Adâncită în gânduri, o țineam una și bună: să găsesc o cale de a mă întoarce acasă. De a scăpa! Dar, pe măsură ce mașina se îndepărta de Sanaa, spre nord, înțelegeam din ce în ce mai bine că toate încercările mele vor fi zădărnicite. De câte ori nu m-am gândit să-mi smulg *niqab*-ul acela negru care mă sufoca? Mă simțeam mică, prea mică pentru toate astea. Pentru *niqab,* pentru drumul acela lung departe de ai mei, pentru noua mea viață alături de acest bărbat

care mă dezgusta și pe care nu-l cunoșteam. Mașina 4 x 4 s-a oprit brusc.

— Deschideți portbagajul!

Vocea soldatului m-a făcut să tresar. Obosită de atâta plâns, adormisem. Apoi mi-am amintit îndată că drumul spre nord e înțesat de posturi de control și mi-am dat seama că noi nu ajunseserăm decât la primul. Se spune că e din pricina războiului din nord dintre armată și rebelii houthi*. Tatăl meu spune că aceștia din urmă sunt șiiți, în vreme ce majoritatea yemeniților sunt sunniți. Care-i diferența? Habar n-am. Tot ce știu e că eu sunt musulmană și că îmi spun cele cinci rugăciuni zilnice.

După ce a aruncat un ochi înăuntrul vehiculului, soldatul ne-a făcut semn să înaintăm. Ce păcat că n-am profitat de ocazie ca să-i cer ajutorul, să-l rog să mă salveze! Cu uniforma lui cea verde și cu arma pe umăr, rolul lui e să vegheze la respectarea ordinii și siguranței, nu-i așa? Aș fi putut să-i spun că nu voiam să părăsesc Sanaa, că mi-era teamă că mă voi plictisi la țară și că acolo unde mă duceam nu cunoșteam pe nimeni...

*

* Între 2004 și vara anului 2008, un conflict complex și sângeros a pus față în față, în împrejurimile orașului Saada, din nordul țării, trupele guvernamentale și mișcarea rebelilor Al-Houthi, ai căror membri provin din minoritatea zaidită, o ramură islamică șiită (majoritatea yemeniților sunt sunniți). Revendicările Houthi sunt deopotrivă religioase, sociale și politice.

Până la urmă mă obișnuisem în capitală, la Sanaa. Îmi plăceau clădirile ei în construcție, bulevardele largi, panourile sale cu reclame la telefoane mobile și la sucurile acidulate de portocală care pișcă limba. Poluarea și ambuteiajele făceau de-acum parte din viața mea cotidiană. Cel mai mult avea să-mi lipsească însă vechiul oraș, Bab-al-Yemen – poarta Yemenului. Bab-al-Yemen, un oraș în oraș, un loc magic unde-mi plăcea să rătăcesc, agățată de mâna Monei sau a Jamilei, crezându-mă o aventurieră plecată în misiune de explorare! Un univers fără seamăn, cu casele sale de pământ și ornamentele albe, cu linie rotunjită, din jurul ferestrelor. Niște decorațiuni atât de delicate, încât am impresia că au trecut pe-acolo, foarte demult, cu mult înainte de nașterea mea, niște arhitecți indieni. Locul acesta e atât de ales, încât mi-am născocit povestea unui rege și a unei regine care, probabil, vor fi trăit acolo niște clipe binecuvântate. Poate, cine știe, orașul întreg va fi fost al lor...

De îndată ce pătrundeai în Bab-al-Yemen, se auzeau zgomote de pretutindeni: strigătele negustorilor se amestecau cu pârâitul radiocasetofoanelor și cu văicăreala cerșetorilor desculți. La câte-un colț de stradă, se-ntâmpla ca un tânăr lustragiu să te-apuce de picior și să-ți propună serviciile.

Chemarea la rugăciune începea, dintr-odată, să acopere tot acest concert de sunete răzlețe. Îmi plăcea să-mi ițesc nasul ca să iau urma mirosurilor de chimen, de scorțișoară, de cuișoare, de nuci sau de stafide care

se înălțau de prin dughene. Uneori mă săltam pe vârful picioarelor ca să zăresc mai bine conținutul tarabelor, un pic prea înalte pentru mine, și care se îngrămădeau cât vedeai cu ochii, îmbiindu-te cu *jambias* din argint, șaluri brodate, covoare, plăcinte dulci, henna și rochii pentru fetițele de vârsta mea.

La Bab-al-Yemen ne întâlneam uneori cu femei îmbrăcate în voaluri lungi, înflorate și pestrițe, zise *sitaras**. Mă distram numindu-le „doamnele din străvechiul oraș", căci straiele lor țipătoare erau complet diferite de vălurile negre pe care femeile le purtau în mod obișnuit pe stradă, așa că păreau dintr-o altă epocă**.

Într-o după-amiază, pe când o însoțeam pe mătușa mea la cumpărături, m-am rătăcit în această mulțime numeroasă. Mă lăsasem ademenită de acest univers aproape ireal, pe care îmi plăcea să-l simt cu ochii. Am făcut cale-ntoarsă, ca să încerc s-o găsesc. Nu după mult timp, am văzut că toate străduțele semănau între ele. Trebuia s-o apuc imediat la dreapta? Sau la stânga? Descumpănită, m-am așezat pe vine plângând. Mă pierdusem. Definitiv. A fost nevoie de două ceasuri bune până să dea de mine un vânzător care o cunoștea pe mătușă-mea.

---

* „Perdele", în arabă.

** Potrivit unor mărturii provenind din Sanaa, femeile au început să poarte voaluri negre odată cu declinul Imperiului Otoman – care, pentru o vreme, și-a exercitat influența până în Yemen – și cu venirea la putere a imamului Yahya în nordul Yemenului.

— Nojoud, când o să încetezi să fii cu capul în nori? strigase ea, prinzându-mă de mână.

Acum eram din nou pierdută, în această tristă zi de după nuntă, șezând într-un 4 x 4 incomod. De data asta însă, lumea din jurul meu era cât se poate de reală. Gata cu magia mirodeniilor și cu privirile binevoitoare ale negustorilor, care le dădeau copiilor să guste din plăcințelele lor încă fierbinți. Viața mea o apucase într-o altă direcție, în această lume a oamenilor mari în care visele nu-și mai află locul, unde chipurile sunt împietrite și unde nimănui nu pare să-i pese de mine.

După ce am lăsat în urmă capitala, autostrada a luat curând forma unei panglici lungi și negre, șerpuind printre munți și văi. La fiecare viraj strângeam puternic mânerul de lângă mine. Mi-era greață, stomacul mi se revolta. A fost nevoie, de mai multe ori, să mă ciupesc strașnic ca să nu vărs. Mai bine muream decât să-i cer *lui* să oprească la marginea drumului, ca să pot respira o gură de aer curat. Așa încât, ca să rezist, îmi înghițeam încetișor saliva, străduindu-mă să isc cât mai puțin zgomot.

Ca să fac abstracție de cei din jurul meu, m-am hotărât să mă dedic unui exercițiu care consta în observarea celor mai mărunte detalii ale peisajului. Străvechi fortărețe în ruină cățărate pe promontorii. Mici căsuțe de culoare brună, mărginite cu alb, care îmi aminteau

vag de Bab-al-Yemen. Cactuși pe marginea drumului, piscuri golașe de munte, alternând cu suprafețe cultivate pe care zăreai capre păscând. Și vaci. Dar și femei cu fața acoperită cu un văl pe care-l împătureau în dreptul gurii. Cred că am văzut și două pisici strivite, dar am închis repede ochii, ca să nu-mi rămână imaginea întipărită în minte. Când i-am redeschis, un întreg ocean de *qat* înconjura mașina. La dreapta, la stânga, verdeață cât vezi cu ochii. Era nemaipomenit! Totul respira prospețime!

— *Qat*-ul, tragedia noastră... Înghite atâta apă, încât o să murim toți* de sete în țara asta! a exclamat șoferul.

Viața e ciudată, m-am gândit. Chiar și lucrurile drăguțe pot să facă rău. Nu doar cei răi seamănă nenorocire... Greu de priceput...

Oleacă mai la dreapta, chiar în dreapta mea, am recunoscut Cocabane, un sătuc tăiat direct în piatră și cocoțat pe vârful unei coline. Când eram mai mică, trecusem pe lângă el, împreună cu părinții mei, odată, când ne duceam să sărbătorim *Aid*-ul într-un sat vecin. Se povestește că femeile din Cocabane sunt frumoase și subțiratice pentru că în fiecare dimineață coboară să muncească la câmp. O oră de mers ca să coboare. O oră de mers ca să urce. Sport de-a dreptul! Ce dârzenie! *O oră să cobori. O oră să urci. O oră să cobori... O oră să urci...*

* În momentul de față, aproape două treimi din rezervele de apă ale Yemenului sunt folosite pentru cultivarea *qat*-ului.

*

M-a trezit, făcându-mă să tresalt, zgomotul motorului. Cât timp să fi dormit? Câți kilometri să fi parcurs? Habar n-aveam...

— Unu... doi... trei... și!

În spatele mașinii 4 x 4, vreo șase oameni cu mâinile pe portbagaj se străduiau din răsputeri să împingă mașina care se împotmolise într-o groapă de pământ afânat. Acoperită de norul de praf ridicat de roți, încercam să descifrez pe un indicator numele satului sterp unde nimerisem. Arjom. Aparent, părăsiserăm drumul principal și o apucaserăm pe un drum desfundat și stâncos, care se strecura de-a lungul unui defileu până în dreptul unei râpe adânci.

— Ați face mai bine să vă întoarceți! N-o să izbutiți să faceți drumul până la capăt, e din ce în ce mai rău, ne-a spus unul dintre săteni, care avea înfășurată în jurul feței o bucată de pânză roșie tărcată cu alb.

— Dar trebuie să ajungem la Khardji! a replicat șoferul.

— He-he, cu mașina asta nici să nu vă gândiți!

— Și-atunci, ce-i de făcut?

— Cea mai bună soluție e călare pe măgar!

— Pe măgar! Bine, dar sunt și femei la bord. E complicat...

— Auziți, vă propun să-l plătiți pe unul dintre oamenii noștri. E obișnuit să facă drumuri dus-întors cu

călători. Iar cauciucurile mașinii lui sunt potrivite. Le înlocuiește cel puțin o dată la două luni, într-atât de prost e drumul!

S-a luat deci hotărârea să schimbăm mașina. În timp ce oamenii mari transportau boccelele de la un vehicul la celălalt, am profitat de cele câteva minute de răgaz ca să-mi dezmorțesc picioarele. Am respirat adânc, umplându-mi la maximum plămânii cu aerul curat de munte. Transpirasem atât de tare, încât rochia mea cafenie, pe care continuam să o port pe sub vălul cel negru, mi se lipise de piele. I-am ridicat poalele, ca să mă apropii de defileu. Wadi La'a! Jos, departe, foarte departe, am recunoscut Wadi La'a, valea unde se afla satul meu. Nu se schimbase! Cu toate astea, eram foarte micuță când am părăsit-o. Să fi fost oare amintirile mele din copilărie cele care țâșneau acum la suprafață, alimentate de cele câteva călătorii făcute în zonă, în tovărășia părinților mei? Sau doar un trecut înviorat de fotografiile îngălbenite care zăceau într-un album vechi pe care *Aba* îl privea din când în când cu lacrimi în ochi? Mi-a revenit în suflet imaginea bunicului meu. Îl iubeam nespus pe Jad al meu. Când murise, cu un an în urmă, bocisem mult după el. Purta mereu un turban alb înfășurat în jurul capului. Avea o barbă subțire și cenușie, care contrasta cu sprâncenele sale stufoase, de un cafeniu-închis. Uneori mă lua pe genunchi și se distra împingându-mă pe spate și apoi prinzându-mă în ultima clipă. Mă simțeam nemaipomenit de bine

în brațele lui. Mă obișnuisem cu ideea că, dacă s-ar fi întâmplat ca lumea să se prăbușească în jurul nostru, Jad al meu ar fi fost oricând alături, ca să mă salveze. Plecase prea devreme.

— Nojoud, Nojoud!

M-am întors, întrebându-mă cine m-ar fi putut striga. Nu era o voce tocmai familiară. Un timbru neobișnuit, străin urechilor mele. Nu precum acela al lui Jad, pe care l-aș fi putut recunoaște și cu ochii închiși. Când am ridicat capul, am priceput că era *el*, soțul meu necunoscut, care mi se adresa pentru întâia oară de când plecaserăm din Sanaa.

Abia uitându-se la mine, m-a anunțat că venise timpul să plecăm. Am încuviințat din cap, îndreptându-mă spre noua noastră „trăsură": o camionetă Toyota, roșu cu alb, cu desăvârșire ruginită. M-au suit în față, lângă cumnata mea acoperită cu văluri, chiar în dreapta noului șofer. Bărbații s-au cățărat în spate, în bena deschisă, împreună cu ceilalți navetiști.

— Țineți-vă bine, o să cam zgâlțâie! ne-a prevenit șoferul.

Înainte să plece, a pornit radiocasetofonul și l-a dat la maximum. O melodie populară a început să hârâie din boxele la fel de ruginite precum întreaga mașină. Vibrațiile *oud**-lui care însoțea vocea unui interpret local foarte cunoscut, Hussein Moheb, s-au suprapus peste zguduiturile provocate de pietroaiele care stăteau în

* *Oud*, literal, înseamnă în arabă „lemn". Aici: lăută orientală.

calea mașinii. Nu ne legănam, ci săream, de-a dreptul, în toate direcțiile! În mai multe rânduri, pe parbriz au nimerit niște pietre. Cu mâinile încleștate pe mânerul portierei, mă rugam să ajung teafără până în sat.

— Fii atentă la muzică! O să te facă să uiți de spaimă! mi-a trântit șoferul.

Dacă ar fi știut care era adevărata mea spaimă...

Am mers ore în șir, în ritmul tânguielilor lui Hussein Moheb. Ar fi trebuit să număr de câte ori a pus șoferul caseta de la capăt... Parcă l-ar fi îmbătat muzica, parcă i-ar fi dat curajul să reziste urgiilor naturii. Agățat de volan precum un călăreț de calul său, înfrunta și cel mai mic viraj cu ochii ațintiți pe drumul șerpuitor. De parcă i-ar fi știut pe dinafară toate capcanele.

— Natura făcută de Cel de Sus este aspră, dar oamenii, plăsmuiți tot de El, sunt mai presus de ea! a spus el.

Ei bine, m-am gândit, dacă-i adevărat ce spune, însemna că Dumnezeu mă uitase.

Cu cât ne afundam mai mult în vale, ghemul de neliniște îmi creștea în coșul pieptului. Eram obosită. Mi-era greață, mi-era foame și sete. Dar, mai ales, mi-era teamă. Isprăvisem, în sinea mea, toate ideile de jocuri posibile și inimaginabile, spre a încerca să-mi uit nefericirea. Pe măsură ce ne apropiam de Wadi La'a, soarta mea îmi părea din ce în ce mai nesigură. Iar speranța de a-mi lua tălpășița, complet irosită.

*

Khardji nu se schimbase. Era la capătul celălalt al lumii... De cum am ajuns, cu spatele frânt de zguduituri, am recunoscut cele cinci case de piatră, pârâul care străbate satul, albinele care zboară din floare în floare, copaci cât vezi cu ochii. Copiii mergând să ia apă de la izvor și umplându-și canistrele galbene. În pragul uneia dintre case ne aștepta o doamnă. Am simțit, de îndată, că mă privea pieziș. Nu m-a îmbrățișat. Nici măcar un sărut matern sau o mângâiere. Era mama *lui*. Noua mea soacră. Era bătrână și urâtă. Pielea îi era zbârcită ca a unei șopârle. Îi lipseau doi dinți din față, iar toți ceilalți erau mâncați de carii și înnegriți de tutun. Avea părul acoperit cu un șal negru cu gri. Mi-a făcut semn cu mâna să intru. Interiorul era sobru, cu puține mobile. Casa avea patru camere, un salon și o bucătărie minusculă. Locul toaletei era în natură, îndărătul tufișurilor.

Fără să fac nazuri, am înghițit hulpavă orezul și carnea pe care surorile lui le pregătiseră. Muream de foame. Nu pusesem nimic în gură de la plecarea noastră din Sanaa. După masă, cei mari s-au strâns să mestece *qat*. Tot aia și tot aia! Niște oaspeți din vecini li s-au alăturat. Ghemuită într-un colț, tăceam mâlc și îi priveam. Spre marea mea uimire, nimeni nu părea intrigat de vârsta mea. Mai târziu, am aflat că în provincie căsătoriile cu fete de vârstă fragedă sunt un lucru obișnuit.

În ochii lor, nu eram nicidecum o excepție. Un proverb tribal spune chiar că „dacă iei o fetiță de nouă ani, vei avea parte de o căsătorie fericită".

Între cei mari, discuțiile curgeau firesc.

— E așa de scumpă viața la Sanaa! s-a plâns cumnata mea.

— Începând de mâine, o s-o învăț pe-asta mică să se-apuce și ea de treabă, a adăugat bătrâna mea soacră, fără să-mi rostească numele. De altfel, cred că a venit și cu niște bani.

— Gata cu sclifoselile! O să-i arătăm cum să se poarte ca o femeie. Ca o femeie adevărată!

După ce mi-au arătat camera, odată cu plecarea oaspeților, la lăsatul serii, m-am simțit foarte ușurată. Puteam, în sfârșit, să-mi scot haina aia cafenie pe care n-o schimbasem de ieri și care începuse să miroasă urât. După ce s-a închis ușa în urma mea, am suspinat adânc și m-am grăbit să mă schimb, trăgând pe mine o cămășuță roșie de bumbac, pe care o adusesem cu mine de la Sanaa. Păstra mirosul casei mele, un miros de loc închis, înmiresmat cu *oud**. Un miros familiar, care mă îmbărbăta. Chiar pe pământ, așezaseră o rogojină mai lungă, care urma să-mi slujească drept pat. Lângă ea, o

* În Yemen, rășina lemnului de *oud* este adesea folosită pentru parfumarea interioarelor, sub formă de tămâie lăsată să ardă mocnit într-un vas mititel.

lampă veche cu ulei, a cărei flacără se reflecta pe perete. N-a fost nevoie s-o sting ca să adorm.

În sfârșit!

Aș fi preferat să nu mă mai trezesc niciodată. Când s-a deschis ușa, cu zgomot, am tresărit, închipuindu-mi că vântul bătea cam tare în nopatea aceea. Nici n-am deschis bine ochii, că am și simțit în preajmă un trup transpirat și păros lipindu-se de mine. M-am înfiorat. Era *el*! L-am recunoscut imediat, după mirosul puternic de tutun și de *qat*. Duhnea! Mirosea a fiară! Fără să scoată o vorbă, a început să se frece de mine.

— Vă rog, lăsați-mă în pace! am gâfâit eu, tremurând toată.

— Ești nevasta mea! Începând de azi, eu iau hotărârile. Trebuie să dormim în același pat.

Dintr-un salt eram în picioare, gata s-o iau la fugă. Dar unde s-o apuc? Ce mai conta? Trebuia să scap din cursă. S-a ridicat și el. În întuneric, am zărit un firicel de lumină prin ușa rămasă întredeschisă. Lumina stelelor și a lunii, neîndoios. Fără să stau o clipă pe gânduri, m-am avântat spre curte. A fugit însă după mine.

— Ajutor! Ajutor! am urlat, printre hohote de plâns.

Vocea îmi răsuna în noapte. Parcă aș fi strigat însă în deșert. Alergam în toate direcțiile, gata să-mi pierd răsuflarea. Am pătruns în prima cameră, însă am ieșit de îndată ce a intrat și el. Am fugit fără să întorc capul. M-am împiedicat de ceva, să fi fost poate vreun ciob,

dar m-am grăbit să mă ridic și să-mi continui goana. Avântul mi-a fost stăvilit de niște brațe puternice, care s-au înfipt în mine și m-au târât în cameră, strivindu-mă de rogojină. Eram țintuită la pământ, paralizată.

*

— *Amma! Amma!** am implorat, sperând să obțin un strop de solidaritate feminină.

Niciun răspuns. Am strigat din nou:

— Ajutor! Ajutor!

Și-a scos tunica cea albă. M-am dat de-a rostogolul ca să mă apăr. A început însă să tragă de rochie, cerându-mi să mă dezbrac. Apoi și-a plimbat mâinile bătucite pe trupul meu și și-a lipit buzele de ale mele. Mirosea groaznic. Un amestec de mahorcă și de ceapă.

— Plecați de-aici! O să-i spun tatălui meu! am început eu să gem, încercând din nou să mă îndepărtez.

— Poți să-i spui ce poftești lui taică-tău. A semnat contractul de căsătorie. Și-a dat acordul să mă-nsor cu tine.

— N-aveți dreptul!

— Nojoud, ești nevasta mea!

— Ajutor! Ajutor!

Și-atunci s-a pus pe rânjit:

— Îți repet: ești nevastă-mea! Așa că o să faci ce am eu chef! Ai băgat la cap?

Deodată, m-am simțit de parcă aș fi fost înghițită de un uragan, scuturată între două trâmbe. Trăsnetul

* „Mătușă", ca s-o cheme pe soacra ei.

stătea să cadă pe mine, iar eu nu mai aveam forța să mă împotrivesc. Un huruit de tunet. Și altul, apoi altul. Cerul se prăvălise peste mine. Și-atunci o arsură mi-a cuprins adâncul trupului. O usturime pe care n-o mai simțisem niciodată până atunci. Degeaba am tot țipat, nimeni nu mi-a venit în ajutor. Mă durea, mă durea nespus, și eram singură cu durerea mea.

— Au! am urlat după un ultim suspin.

Cred că în acea clipă mi-am pierdut cunoștința.

Capitolul 4

Shada

9 aprile 2008

Cu telefonul mobil lipit de ureche, Shada se plimbă în sus și-n jos prin holul tribunalului.

— Trebuie să facem tot ce ne stă în putință ca s-o smulgem pe Nojoud din ghearele soțului ei! Trebuie să anunțăm presa, asociațiile de femei..., o aud exclamând, înainte să închidă și să se aplece spre mine, stând pe vine ca să fie la înălțimea mea.

— Nu-ți fie teamă, Nojoud, o să te ajut să divorțezi!

Niciodată, nimeni nu fusese atât de grijuliu cu mine. Shada e avocată. Se zice că e o avocată importantă, una dintre cele mai mari avocate din Yemen, care se luptă pentru drepturile femeilor*. O privesc cu ochii măriți

* În 1999, Shada Nasser s-a făcut remarcată apărând-o în instanță pe Amina Ali Abdul Latif, căsătorită la vârsta de zece ani și condamnată la moarte după ce fusese acuzată că și-a ucis soțul. Ca urmare a unei mobilizări fără precedent, pedeapsa capitală a fost în cele din urmă suspendată în 2005. După zece ani petrecuți îndărătul gratiilor, Amina și-a recăpătat libertatea, dar trăiește ascunsă, de teamă că rudele soțului ar încerca să se răzbune.

de admirație. Shada e frumoasă. Și gingașă. Vocea îi e ușor ascuțită și vorbește repede pentru că e, cu siguranță, foarte grăbită. Miroase frumos, a parfum asemănător celui de iasomie. Mi-a plăcut de ea de îndată ce am zărit-o. Spre deosebire de femeile din familia mea, ea nu are fața acoperită. În Yemen sunt destul de rare femeile care nu poartă *niqab*. Shada e îmbrăcată cu o haină lungă și mătăsoasă.

Pe cap, se mulțumește cu o eșarfă colorată. Pielea îi răspândește lumină, iar rujul de pe buze o face să semene cu doamnele elegante din filme. De altfel, cu ochelarii ei de soare, seamănă cu o vedetă de cinema. Ce diferență față de toate femeile acoperite în văluri pe care le întâlnim pe stradă!

— Câtă vreme ești cu mine, n-ai de ce să te mai temi, spune, mângâindu-mi fața, cu un gest liniștitor.

Ea a venit la mine, azi-dimineață, de cum m-a recunoscut. I se vorbise despre mine la tribunal, la întoarcerea din weekend. Și-a anulat imediat toate celelalte întâlniri și l-a pus pe judecător să îi promită că o va anunța de îndată ce mă voi întoarce. Voia neapărat să mă vadă.

— Scuză-mă, tu ești fetița care a venit să ceară divorțul? m-a întrebat ea mai întâi, când m-a văzut în curtea care ducea spre tribunal.

— Da, eu sunt, i-am răspuns.

— Doamne Dumnezeule! Urmează-mă, trebuie neapărat să vorbim…

*

S-au întâmplat tot felul de lucruri în ultimele zile. Încă îmi vuiește capul. De-a lungul întregului weekend – adică joia și vinerea, în Yemen –, judecătorul Abdel Wahed și soția lui m-au tratat cu o bunătate la care nu mă așteptam. Am avut parte de jucării, de mâncare gustoasă, de dușuri cu apă caldă și de mângâieri înainte de culcare. Precum copiii! În casă, am avut chiar voie să-mi scot vălul de femeie măritată pe care soacra mea mă silea să mi-l potrivesc pe cap de îndată ce luneca într-o parte. Ce bine e să nu te temi de bătaia cu bățul, să nu tremuri la ideea că trebuie să mergi la culcare și, mai ales, să nu tresari la auzul fiecărei uși care se trântește! În ciuda acestei griji, nopțile mele continuă să fie foarte agitate. De cum adorm, am sentimentul că mă pândește uraganul și că, dacă închid prea mult timp ochii, ușa riscă să se deschidă din nou și să apară monstrul... Câtă spaimă, câtă suferință! Judecătorul Abdel Wahed îmi spune că e normal și că va mai trece niște timp până să uit tot răul acesta.

Când m-a adus la tribunal, sâmbătă dimineață, revenirea la realitate a fost anevoioasă. La ora 9:00, eram deja așezați în biroul său, alături de alți doi judecători, Abdo și Mohammad al-Ghazi, care mi-au surâs cu bunăvoință când m-au văzut sosind. Iată însă că Mohammad al-Ghazi era frământat de o problemă importantă.

— Potrivit legii yemenite, e complicat să depui plângere împotriva tatălui și a soțului tău, mi-a spus el.

— De ce?

— E cam încurcat pentru un copil de vârsta ta. E greu de explicat.

După care a vorbit despre mai multe obstacole. Precum mulți alți copii care se nasc la țară, nu aveam documente de identitate și nici certificat de naștere... Motive lesne de înțeles pentru un om cu știință de carte precum Mohammad al-Ghazi, dar nu și pentru mine. Cu toate acestea, trebuie să mă resemnez să văd partea bună a lucrurilor. Cel puțin, mi-am spus, am dat peste niște judecători amabili, dispuși să mă ajute. La urma urmei, nimic nu-i obligă să se ocupe de mine. Ar fi putut, precum mulți alții, să-mi ignore cererea și să mă sfătuiască să-mi îndeplinesc datoriile de soție. Într-adevăr, fusese semnat un contract care primise aprobarea majorității bărbaților din familia mea. Potrivit tradiției yemenite, acesta era prin urmare valabil.

— Deocamdată, a continuat Mohammad al-Ghazi adresându-se colegilor lui, trebuie să acționăm rapid. Sugerez deci ca tatăl și soțul lui Nojoud să fie arestați preventiv. Dacă vrem s-o protejăm, e mai bine ca ei să fie la închisoare.

Închisoarea! E o pedeapsă destul de gravă. Va putea *Aba* să mă ierte? M-am simțit deodată cuprinsă de

rușine și de vinovăție. Ca să nu mai pomenesc ce stânjenită am fost când mi-au cerut să-l însoțesc pe soldatul care trebuia să-i aresteze, astfel încât să poată găsi adresa! Ai mei nu mă revăzuseră după weekend și își închipuiau, cu siguranță, că plecasem pentru totdeauna, precum fratele meu Fares. Nici nu voiam să mă gândesc la ce figură făcuse mama când frații și surorile mele începuseră să-i ceară pâinea pentru micul dejun. În plus, îmi aminteam că, la puțină vreme înainte să fug, tatăl meu se îmbolnăvise și începuse chiar să scuipe sânge. Ar fi putut el, oare, să supraviețuiască în temniță?

Dacă murea, mi-aș fi reproșat asta toată viața... N-aveam însă de ales. Atunci când cei buni suferă, cei răi trebuie pedepsiți, mi-a explicat Abdo. M-am suit deci în mașina soldatului. Când am ajuns însă în fața ușii, aceasta era bine zăvorâtă. M-am simțit ciudat de ușurată. Iar câteva ceasuri mai târziu, când soldatul s-a întors acolo, n-a mai fost nevoie să-l însoțesc.

În aceeași seară s-a luat hotărârea să fiu dusă într-un loc sigur. În Yemen nu există cămine pentru fetele aflate în situația mea. Dar nici nu puteam să rămân o eternitate la Abdel Wahed, care fusese deja atât de bun cu mine.

— Care este unchiul tău preferat? m-a întrebat unul dintre judecători.

Unchiul meu preferat? După un răgaz de gândire, nu mi-a venit în minte decât Shoyi, fratele lui *Omma*, fost soldat în armata yemenită, înalt și mătăhălos, astăzi în retragere, și care are o anumită autoritate în familie. Trăia la Beit Boss, un alt cartier, departe de noi, împreună cu cele două neveste și cei șapte copii. E-adevărat că nu se împotrivise căsătoriei mele. Dar întruchipa o oarecare idee de ordine și, în plus, nici nu-și lovea fetele.

Shoyi nu era prea vorbăreț, ceea ce îmi convenea. A evitat, prin urmare, să-mi pună prea multe întrebări și m-a lăsat să mă joc cu verii mei. Seara, înainte să adorm, îi mulțumeam lui Dumnezeu că nu îl lăsase pe Shoyi să-mi reproșeze îndrăzneala și că acesta ocolea până și subiectul fugii mele. De fapt, mi se părea că e la fel de stânjenit ca și mine de toată această poveste.

Cele trei zile care au urmat mi s-au părut lungi și monotone. Majoritatea timpului mi-l petreceam la tribunal, în speranța unui miracol sau a unei soluții neașteptate. Din păcate, orizontul nu era prea limpede. Judecătorii îmi promiseseră că vor face totul ca să-mi obțină divorțul, dar aveau nevoie de timp. Ce ciudat! Tot revenind zilnic în curtea asta mare și înțesată de oameni, începusem să mă obișnuiesc cu mulțimea care mă impresionase atât de mult la început. Puteam chiar să-i recunosc de la distanță pe micii vânzători de ceai și

de sucuri de fructe. Băiatul cu cântarul era mereu ocupat să le spună vizitatorilor mai puțin grăbiți cât atârnă. De-acum, mi se-ntâmpla chiar să-i adresez câte un zâmbet de încurajare. Cu toate acestea, la fiecare întoarcere la tribunal aveam o strângere de inimă. De câte ori era nevoie să mă întorc aici ca să redevin o fetiță ca oricare alta? Abdo mă prevenise: cazul meu e ieșit din comun. Și-atunci, cum se descurcă judecătorii cu un caz ieșit din comun? Habar n-aveam.

Cred că am găsit în sfârșit răspunsul: Shada, frumoasa avocată cu ochelari de soare. Când m-a acostat, azi-dimineață, am putut vedea cu ce emoție m-a privit înainte să exclame: „Doamne Dumnezeule!" S-a uitat la ceas, și-a deschis agenda și-a dat peste cap tot programul, în mod vizibil foarte încărcat. Apoi s-a apucat să-și sune, unii după alții, apropiații, prietenii, colegii... „Trebuie să mă ocup de un caz important, foarte important", am auzit-o spunând de mai multe ori. Femeia asta pare să aibă la îndemână rezerve nesfârșite de răbdare! Abdel Wahed are dreptate. E o avocată impresionantă. Probabil că are multă putere. Telefonul mobil îi sună întruna. Și toți oamenii care o întâlnesc o salută cu multă considerație.

— Nojoud, parcă ai fi fata mea! N-o să te las baltă! îmi strecoară ea în ureche.

Încep s-o cred. Femeia asta n-are motive să mintă. Mă simt bine cu Shada. Alături de ea, am senzația că sunt în siguranță. Știe să găsească vorbele potrivite. Vocea ei melodioasă mă face mai puternică. Îmi redă un strop de încredere în viață. Chiar dacă se dărâmă lumea, știu că ea va fi alături de mine. Alături de ea, simt pentru întâia oară tandrețea maternă pe care mama, prea ocupată cu toate treburile familiei, nu a știut sau mai degrabă nu a putut să mi-o ofere.

O întrebare continuă să mă sâcâie...

— Shada? șoptesc cu timiditate.

— Da, Nojoud!

— Pot să vă întreb ceva?

— Desigur!

— Puteți să-mi promiteți că n-o să mă mai întorc niciodată la soțul meu?

— *Inch'Allah,* Nojoud. Voi face tot ce-mi stă în putință să-l împiedic să-ți mai facă rău. Totul va fi bine. Totul va fi bine. Dar...

— Dar ce?

— Trebuie să fii tare, pentru că s-ar putea să dureze mult...

— Cât?

— Nu te gândi la asta acum. Spune-ți că tot ce-a fost mai greu a trecut. Cel mai greu era să găsești puterea să evadezi și tu ai izbutit!

Auzindu-mi suspinul, Shada schițează un zâmbet și mă atinge cu palma pe cap. E înaltă și grațioasă. Mă impresionează teribil.

— Pot și eu să-ți pun o întrebare? continuă ea.

— Da...

— Cum de-ai avut curajul să fugi până la tribunal?

— Curajul să fug? Nu mai puteam să-i îndur răutatea... Nu mai puteam...

Capitolul 6

Evadarea

La Khardji, viața devenise insuportabilă. Chinuită când de rușine, când de durere, sufeream fără să scot o vorbă. Nu aveam cui să povestesc despre toate lucrurile acelea neplăcute pe care *el* mă silea să le îndur zi după zi, noapte după noapte. De fapt, încă din prima noapte am priceput că nimic nu avea să mai fie ca înainte.

— *Mabruk! Mabruk*!*

Cu ochii țintuiți pe trupșorul meu gol, soacră-mea mă bate ușor peste față ca să mă trezească. O văd de parcă ar fi fost ieri. Lumina zorilor inundă camera. În depărtare, cântatul unui cocoș. Peste umărul ei o recunosc pe cumnata mea, cea care a venit împreună cu noi. Sunt încă buimacă. Mijesc ochii și văd dezordinea din dormitor. Lampa cu ulei s-a rostogolit până spre ușă. Rochia mea cafenie stă aruncată pe jos, ca o otreapă. E și *el* acolo, pe rogojină, dormind greu ca un urs. Ce

* „Felicitări" în arabă.

walesh – ce „monstru"! Iar pe cearșaful mototolit, un firicel de sânge...

— *Mabruk!* insistă cumnata mea.

Cu un surâs pieziș, se uită fix la pata cea roșie. Sunt amuțită. Paralizată. Și-atunci, soacra mea se apleacă spre mine și mă ia în brațe, ca pe un balot. De ce n-a venit mai devreme, atunci când am avut nevoie de ea? Acum e deja prea târziu... Dar dacă a fost părtașă la ceea ce m-a făcut *el* să îndur? Cu mâinile înfipte în coastele mele, împinge ușa cu piciorul, mă duce la baie, o încăpere micuță unde se află un hârdău și o găleată, și începe să mă stropească cu apă. Vai, cât e de rece!

— *Mabruk!* îmi strigă cele două femei în cor.

Cuvintele lor îmi zbârnâie în urechile ostenite. Nu îmi mai controlez trupul și gesturile. Mi-e frig pe dinafară, dar ard pe dinăuntru. Simt că e ceva pângărit în mine. Mi-e sete. Sunt mânioasă, dar nu izbutesc s-o spun. *Omma,* ești prea departe ca să te chem în ajutor. *Aba*, de ce m-ai silit să mă căsătoresc? De ce? De ce tocmai pe mine? Și de ce nu m-a prevenit nimeni în legătură cu ce avea să se întâmple? Ce făcusem ca să merit asta?

Vreau acasă!

După câteva ceasuri, când în sfârșit s-a trezit *el,* am întors capul ca să nu-i întâlnesc privirea. A oftat din greu, și-a luat micul dejun și a dispărut toată ziua. Ghemuită într-un colț, mă rugam la Dumnezeu Atotputernicul să vină și să mă izbăvească. Mă durea tot corpul.

Eram îngrozită că va trebui să-mi petrec toată viața alături de acest monstru! O capcană, căzusem într-o capcană și nu aveam cum să scap...

Am fost nevoită să mă obișnuiesc cu noile reguli de viață.

Nu aveam voie să ies din casă, nici să merg după apă la izvor, nici să mă plâng, nici să zic „nu". Nici vorbă să mă mai gândesc la școală. Cu toate astea, mă topeam de dor să stau într-o bancă, să o ascult pe învățătoare spunându-ne povești noi și să merg să-mi scriu numele, cu cretă albă, pe o tablă neagră.

Khardji, satul meu natal, îmi devenise străin. Acasă, cât era ziua de lungă, trebuia să ascult de poruncile soacrei mele: să mărunțesc legume, să hrănesc găinile, să pregătesc ceaiul pentru invitații aflați în trecere, să mătur pe jos, să spăl vasele. Degeaba mă chinuiam să curăț cratițele înnegrite de slin, era cu neputință să le redau culoarea de origine. Cârpele de vase erau cenușii și puteau. Împrejurul meu roiau muștele. Când mă opream câte o clipă, soacră-mea mă trăgea de păr cu mâinile pline de unsoare. La sfârșitul zilei eram la fel de lipicioasă ca bucătăria, iar unghiile îmi erau negre.

Într-o dimineață, am cerut voie să merg să mă joc cu copiii de-o seamă cu mine.

— Unde te trezești, în vacanță? m-a certat ea.

— Vă rog, doar câteva clipe...

— Nici vorbă! O femeie căsătorită nu-și poate îngădui să meargă unde poftește. Asta ar mai lipsi, să ne pătezi onoarea! Aici nu suntem în capitală! La Khardji se știe tot, se vede tot, se aude tot. Așa că ar fi bine să te porți cu băgare de seamă. Nu cumva să uiți ce ți-am zis, ai priceput? Dacă nu, o să te spun lui bărbatu-tău.

El pleca dimineața și se întorcea chiar înainte de asfințit. La întoarcere, i se așeza masa pe *sofrah,* iar *el* nu punea niciodată mâna să strângă vasele. De fiecare dată când îl auzeam venind, îmi răbufnea din străfundul sufletului aceeași teamă...

Când cădea noaptea, știam că avea să se întâmple din nou. Încă o dată și încă o dată. Aceleași brutalități. Aceeași arsură. Aceeași durere. Aceeași disperare. Ușa trântită, lampa cu ulei care se rostogolește pe jos, cearșafurile care se mototolesc... „*Ya beint!*" – „Hei, fato!" așa mă striga înainte să se arunce peste mine.

Nu îmi rostea niciodată numele.

În a treia zi a început să mă bată. Nu suporta că încerc să-i rezist. Când mă străduiam să-l împiedic să se lungească pe rogojină alături de mine, după ce se stingea lumina, începea să mă bată. Întâi cu mâinile goale. Apoi cu bățul.

Tunetul, trăsnetul, iar și iar. Iar mama lui îl încuraja.

— Dă-i mai tare! Trebuie să te-asculte! E nevastă-ta, nu înceta ea să-i repete, cu vocea gâjâită, când el i se plângea de mine.

— *Ya beint!* relua el și mai înfocat, alergând după mine.

— N-aveți dreptul! hohoteam eu.

— Mă obosești cu atâtea vaiete. Nu te-am luat ca să te-aud bâzâind tot timpul! urla el atunci, dezvelindu-și dinții mari și îngălbeniți.

Mă durea când îmi vorbea pe tonul ăsta. Mă făcea de două parale în public. Era disprețuitor. Trăiam mereu cu teama unor noi palme și lovituri de băț. În fiecare zi alte vânătăi pe spate, alte răni pe brațe. Și arsura aia în pântec... Mă simțeam murdară din cap până-n picioare. Atunci când vecinele veneau în vizită la soacră-mea, le auzeam șușotind între ele și le vedeam uneori arătându-mă cu degetul. Ce tot îndrugau?

Când aveam prilejul, mă duceam să mă ghemuiesc într-un colț, stoarsă și năucită. Clănțăneam din dinți cu gândul la noaptea ce avea să vină. Eram singură, atât de singură... Nu aveam cui să mă destăinui, cui să spun o vorbă. Îl uram! Îi uram nespus! Și mă scârbeau cu toții! Oare toate fetele măritate erau silite să treacă prin același chin? Sau eram singura care îndura această tortură? N-aveam pic de dragoste pentru acest străin. Oare părinții mei or fi avut așa ceva unul pentru celălalt? Alături de *el*, n-am făcut altceva decât să înțeleg adevăratul sens al cuvântului „cruzime".

Au trecut în acest fel zile și nopți la rând. Zece, douăzeci, treizeci? Le pierdusem șirul. Seara, adormeam din

ce în ce mai greu. Noaptea, de fiecare dată când venea să-mi facă lucrurile alea urâte, îmi pierdeam somnul. Ziua picoteam. Rătăcită. Zăpăcită. Neputincioasă, începusem să pierd noțiunea timpului. Sanaa îmi lipsea. După cum îmi lipsea și școala. Dar și frații și surorile mele: veșnicele acrobații ale lui Abdo, poznele lui Morad, glumele Monei din zilele ei bune, cântecelele micuței Radwha. Mă gândeam din ce în ce mai mult la Haifa, sperând că nu va fi pusă și ea să se mărite. Pe măsură ce trecea timpul, începeam să uit anumite amănunte legate de chipurile lor. Mi-era greu să-mi amintesc culoarea pielii, forma nasului, desenul gropițelor din obraji. Venise vremea să mă întorc să-i văd!

În fiece dimineață boceam rugându-i să mă trimită înapoi la părinții mei, pe care n-aveam niciun mijloc să-i contactez. La Khardji nu exista electricitate. Telefon, nici vorbă! Pe-aici nu treceau avioane pe cer, nu erau autobuze și nici autoturisme. Aș fi putut să le trimit o scrisoare, dar în afară de prenumele meu și de câteva cuvinte foarte simple, nu știam să scriu mare lucru. Trebuia să mă întorc la Sanaa. Cu orice preț. Voiam acasă!

Să fug? Îmi trecuse asta prin cap de mai multe ori. Dar unde să mă duc? În sat nu cunoșteam pe nimeni. Mi-era greu, prin urmare, să mă adăpostesc la cineva sau să rog pe vreun călător călare pe măgar să mă salveze... Khardji, satul meu natal, devenise închisoarea mea.

*

Într-o dimineață, sătul să mă audă plângând, m-a înștiințat că-mi dă voie să-mi vizitez părinții. În sfârșit! *El* urma să vină cu mine și să mă aștepte la fratele său. Apoi însă, a insistat el, trebuia să ne întoarcem aici. M-am grăbit să-mi strâng lucrurile înainte să-și schimbe hotărârea.

Drumul la-ntors acasă mi s-a părut mai scurt decât la venire. Cu toate acestea, de fiecare dată când ațineam, aceleași imagini de coșmar îmi răvășeau somnul: pata de sânge de pe cearșaf, fața soacră-mii aplecată asupra mea, găleata de apă... Și, dintr-odată, mă trezeam tremurând... Nu! N-o să mă mai întorc niciodată. Niciodată! Khardji, celălalt capăt al lumii... Nu voiam să mai calc pe-acolo!

— Nici nu se pune problema să-ți părăsești soțul!

Acolo, la Sanaa, reacția tatălui meu a fost neașteptată. Și hotărâtă. A pus repede capăt bucuriei regăsirii. Mama nu spunea o vorbă. S-a mulțumit să murmure, ridicând mâinile spre cer:

— Așa-i viața, Nojoud. Toate femeile trebuie să treacă prin asta. Toate am trăit așa ceva...

De ce nu-mi pomenise nimic înainte? Acum, după ce căsătoria fusese pronunțată, eram prinsă-n cursă, fără putința de a da înapoi. În zadar le-am povestit alor mei despre chinurile din timpul nopții, despre lovituri, despre usturime, despre toate lucrurile acelea personale

și cumplite pe care-mi era și jenă să le amintesc. Mi-au tot repetat că era datoria mea să trăiesc cu el.

— Nu-l iubesc! Mă chinuie. Mă silește să fac lucruri neplăcute, care-mi stârnesc greața. Nu e deloc amabil cu mine! am insitat eu.

— Nojoud, acum ești femeie măritată. Trebuie să rămâi cu soțul tău! mi-a repetat tata.

— Nu, nu vreau! Vreau acasă!

— Cu neputință! mi-a retezat-o el.

— Vă rog... Vă implor!

— E o chestiune de *sharaf*!

— Bine, dar...

— Fii ascultătoare!

— *Aba*, eu...

— Dacă divorțezi de soțul tău, frații și verii mei o să mă omoare! *Sharaf*, onoarea înainte de toate. Onoarea! Ai priceput?

Nu, nu pricepusem și n-aveam cum să pricep. Nu numai că *el* îmi făcuse rău, dar acum familia mea, propria mea familie, îi lua apărarea. Totul de dragul... De dragul cui? Al onoarei! Până la urmă, ce însemna de fapt cuvântul ăsta, pe care toți îl vânturau fără încetare? Eram disperată.

Cu ochii rotunjiți, Haifa înțelegea și mai puțin decât mine ce mi se-ntâmplă. Văzându-mă că izbucnesc în plâns, m-a luat de mână. Așa înțelegea ea să-mi arate că e de partea mea. Deodată, mi-a trecut prin cap o idee cumplită: n-or vrea oare s-o mărite și pe ea? Haifa, sora

mea cea mică, frumoasa mea soră mezină... Sper să nu aibă nicicând de îndurat un asemenea coșmar.

În mai multe rânduri, Mona a încercat să-mi ia apărarea. Dar timiditatea ei o împiedica. Oricum, cine ar fi stat s-o asculte? Aici, oamenii mari și bărbații au întotdeauna ultimul cuvânt. Biata Mona! Am înțeles că, dacă voiam să scap, nu puteam să mă bizui decât pe mine însămi.

Timpul mă zorea. Trebuia să găsesc o soluție înainte ca *el* să vină după mine. Izbutisem să-i smulg încuviințarea să zăbovesc puțin la părinții mei. Dar mă-nvârteam în gol, fără să zăresc vreo soluție serioasă la orizont. „Nojoud trebuie să rămână lângă soțul ei", repeta tata. De îndată ce *Aba* a plecat undeva, m-am grăbit să vorbesc cu mama. A izbucnit în plâns. Mi-a spus că-i lipseam, dar că nu putea să facă nimic pentru mine.

Aveam dreptate să mă tem. Încă de-a doua zi, *el* a venit la noi să-mi amintească obligațiile de soție. Am încercat să mă împotrivesc. În zadar. În fața insistențelor mele, s-a găsit până la urmă un soi de soluție de mijloc. A acceptat să mai rămân câteva săptămâni în Sanaa, cu condiția să-l urmez și să locuiesc provizoriu la unchiul său. N-avea încredere în mine și se temea că voi fugi dacă aveam să mai stau mult la ai mei. Așa că, timp de o lună, infernul s-a întețit...

— Când o să încetezi să te mai smiorcăi? M-am plictisit! s-a plâns *el* într-o zi, cu ochii plini de furie și ridicând pumnul.

— Când o să mă lași să mă întorc la ai mei! am răspuns eu, cu fața în palme.

Văzându-mi îndărătnicia, mi-a mai acordat, până la urmă, un răgaz.

— Zău că e ultima dată, m-a prevenit *el.*

Înapoi acasă, am înțeles că nu mai aveam mult timp la dispoziție dacă voiam să scap de acest om și dacă doream să evit coșmarul întoarcerii la Khardji. Au mai trecut cinci zile. Cinci zile grele, în timpul cărora n-am încetat să mă izbesc de ziduri oarbe și surde. Nici tatăl meu, nici frații și nici unchii mei nu erau dispuși să m-asculte.

Tot bătând pe la uși în speranța că voi găsi o ureche îngăduitoare, am nimerit la Dowla, cea de-a doua soție a tatălui meu. Locuia, împreună cu cei cinci copii ai săi, într-un minuscul apartament de la primul etaj al unui imobil aflat în capătul unei fundături, chiar peste drum de casa noastră. Mânată de spaima că va trebui să mă întorc la Khardji, am urcat scara ținându-mă de nas, ca să nu simt duhoarea de putreziciune amestecată cu cea de gunoaie și de excremente care venea din closetele comune. Îmbrăcată într-o rochie lungă, din material roșu și negru, Dowla mi-a deschis ușa zâmbind larg.

— *Ya,* Nojoud! Ce bucurie să te văd! Fii bine-venită! mi-a zis.

Dowla mi-era dragă. Avea pielea mată și părul lung, împletit într-o coadă. Era înaltă, subțire și mai frumoasă

decât *Omma*. Dowla nu mă certa niciodată. Avea răbdare cu carul! Deși, biata de ea, nu fusese deloc răsfățată de viață. Căsătorită destul de târziu, la douăzeci de ani, cu tatăl meu, care o abandonase complet, învățase să se descurce singură. Băiatul ei cel mare, Yahya, de opt ani, handicapat din naștere, incapabil să meargă, cerea o îngrijire specială. Crizele lui de nervi durau uneori ceasuri în șir. În ciuda sărăciei ei, care o silea să cerșească pe străzi ca să-și plătească chiria de 8 000* de riali pe lună și să cumpere pâine pentru copii, Dowla era nemaipomenit de generoasă.

M-a poftit să mă așez pe patul cel mare din paie care ocupa jumătate din încăpere, chiar lângă micuțul reșou pe care apa stătea să fiarbă. Adesea, ceaiul înlocuia laptele în biberonul celor mici. Pungile de plastic agățate de pereți în niște cârlige, în care ținea hrana, erau destul de goale.

— Nojoud, mi-a spus ea, îmi pari cam tulburată.

Știam că făcea parte dintre puținii membri ai familiei care se opuseseră căsătoriei mele, dar nimeni nu o ascultase. Ea, căreia viața nu-i surâsese niciodată, era sincer preocupată de cei mai neajutorați decât ea. Mă simțeam în siguranță, știam că îi pot destăinui orice.

— Am atâtea să-ți spun, i-am răspuns.

Apoi mi-am deschis sufletul...

Ascultându-mi povestea, s-a încruntat. Părea foarte tulburată. S-a îndreptat, dusă de gânduri, spre reșou.

* Circa 30 de euro.

Apoi a lăsat să curgă ceaiul fierbinte în singura ceașcă pe care Yahya n-o spărsese încă. Mi-a întins-o, apropiindu-se de mine ca să mă privească în ochi.

— Nojoud..., a șoptit ea. Dacă nimeni nu te ascultă, du-te la tribunal!

— Unde?

— La tribunal!

Tribunal? Tribunal... Ah, da, la tribunal! Imaginile mi-au năvălit brusc în minte. Imaginile unor judecători cu turban, ale unor avocați mereu grăbiți și ale unor femei cu văl venite să se plângă din pricina unor povești complicate de familie, cu furturi și moșteniri. Gata, îmi amintisem ce-i aia tribunal. Văzusem unul la televizor. Într-un foileton pe care merseserăm să-l vedem, eu și Haifa, la niște vecini. Actorii vorbeau într-o arabă diferită de cea din Yemen. După accent, mi se pare că era un serial kuweitian. În sala cea mare unde se înșiruiau reclamanții, pereții erau albi, iar în fața judecătorilor se aflau mai multe rânduri de bănci maronii, din lemn. La un moment dat i-am văzut pe criminali, aduși într-o furgonetă cu geamurile zăbrelite.

— La tribunal..., a reluat Dowla. După câte știu, e singurul loc unde vei fi ascultată. Cere să-l vezi pe judecător. La urma urmei, e reprezentantul guvernului! Are multă putere. E ocrotitorul nostru, al tuturor. Menirea lui e să ajute victimele.

Dowla mă convinsese. Din acea clipă, lucrurile mi s-au limpezit în cap. Dacă ai mei nu voiau să mă ajute, ei

bine, aveam să mă descurc singură. Hotărârea mea era luată, aveam să merg până la capăt. Eram gata să înfrunt orice obstacol, numai să nu fiu nevoită să ajung din nou pe rogojina aia, iar și iar, singură în fața monstrului. Am strâns-o puternic pe Dowla la piept, mulțumindu-i.

— Nojoud?

— Da?

— Ia, poate o să ai nevoie!

Mi-a strecurat 200 de riali în căușul palmei. Agoniseala ei din dimineața aceea, adunată cu mâna întinsă la răscrucea vecină.

— Mulțumesc, Dowla. Mulțumesc!

A doua zi m-am trezit mai binedispusă decât de obicei. M-am mirat până și eu de noua mea stare sufletească. La fel ca în fiece dimineață, m-am spălat pe ochi. Mi-am spus rugăciunea. Am aprins sobița ca să fierb apa pentru ceai. Apoi am așteptat cu nerăbdare să se trezească mama, frângându-mi agitată mâinile. „Nojoud", șoptea micuța mea voce interioară, „străduiește-te să fii cât mai nepăsătoare cu putință, ca nu cumva să trezești vreo bănuială."

Când *Omma* a deschis în sfârșit ochii, puțin mai târziu, și după ce a început să deznoade colțul drept al basmalei negre în care își ascundea de obicei mărunțișul, mi-am dat seama, cu ușurare, că visul meu avea oarecare sorți de izbândă.

Dac-ar fi știut...

— Nojoud, mi-a spus ea, întinzându-mi 150 de riali, du-te să iei niște pâine pentru micul dejun.

— Da, *Omma*, i-am răspuns eu supusă.

Am luat banii. Mi-am pus haina și eșarfa neagră, adică ținuta de femeie măritată. Am închis cu grijă ușa în urma mea. Străzile din împrejurimi erau încă pe jumătate pustii. Am apucat-o pe prima stradă la dreapta, cea care duce la brutăria din colț, acolo unde pâinea, proaspăt ieșită din cuptorul tradițional, scoate mici pocnete crocante. Ciulind urechea, am auzit în depărtare litania vânzătorului de butelii cu gaz, care străbate zilnic cartierul pe bicicletă, trăgându-și după el remorca.

Eram din ce în ce mai aproape de brutărie și puteam deja să adulmec mirosul îmbietor al azimelor fierbinți de *khobz*. Am zărit îndată siluetele mai multor femei din cartier care stăteau la coadă în fața *tandur*-ului. În ultima clipă însă am cârmit-o către strada principală a cartierului. „La tribunal", îmi spusese Dowla, „trebuie să mergi la tribunal."

Ajunsă pe bulevard, m-a cuprins dintr-odată teama că aș putea fi recunoscută. Dacă va trece pe-acolo vreunul dintre unchii mei? Mă zguduia un tremur interior. Încercând să-mi acopăr privirea, mi-am ridicat cât am putut marginile vălului, lăsând liberi doar ochii. În sfârșit, acest *niqab* pe care, de când plecasem de la Khardji, n-am mai vrut să-l port îmi era de folos. Mă feream să întorc capul, de teamă să nu fiu urmărită. Lângă mine, niște autobuze așteptau de-a lungul trotuarului. În fața

băcăniei, acolo unde se vând mingi de plastic, am recunoscut microbuzul galben cu alb, cu șase locuri, care trece zilnic prin cartier și care îi duce pe pasageri în centru, în preajma pieței Tahrir. „Du-te, dacă vrei să divorțezi, fii tare!" m-a încurajat mica mea voce interioară. M-am așezat la coadă, precum restul lumii. Ceilalți copii de vârsta mea erau însoțiți de părinți. Eram singura fetiță care stătea singură la rând. Mi-am coborât privirea, ca nu cumva să mă ia cineva la întrebări. Mi se părea că sunt supravegheată. Mi-era teamă să nu ghicească cineva ce aveam de gând să fac. Eram îngrozită că mi se putea citi pe chip.

Șoferul a coborât să deschidă ușa, făcând-o să lunece într-o parte. Dintr-odată s-a produs învălmășeală, mai multe femei se înghionteau ca să-și găsească loc. M-am luat și eu după ele, însuflețită de o singură speranță: să dispar cât mai repede din cartier, înainte ca ai mei să anunțe poliția. M-am așezat în spate, pe ultima banchetă, între o doamnă în vârstă și una mai tânără, amândouă acoperite cu văluri din cap până-n picioare. Strivită între trupurile lor masive, speram să nu fiu văzută pe fereastră. Trebuia să fiu cât mai discretă cu putință. Din fericire, nici una, nici cealaltă nu m-au descusut.

Când motorul a început să zumzăie, am simțit că inima mi-o ia razna. Mi-am amintit deodată de fratele meu Fares și de curajul pe care îl avusese să fugă de-acasă, cu patru ani în urmă. Dacă el reușise, eu de ce n-aș

putea? Știam eu însă ce fac? Ce-ar fi spus tata dacă și-ar fi văzut fata suindu-se singură într-un autobuz public? Poate că-i pătam onoarea.

Nu așa zicea?

Ușile se închideau. Era prea târziu să mă răzgândesc.

Vedeam cum, pe fereastră, se perindă întreg orașul: mașinile care se înghesuie în ambuteiajele de dimineață, imobilele în construcție, femeile învăluite în negru, vânzătorii ambulanți cu mâinile pline de flori de iasomie, pachete cu gumă de mestecat și șervețele. Cât de mare era Sanaa și cât de plin de oameni! Între labirintul prăfos din Sanaa și izolarea din Khardji, preferam însă capitala. De-o mie de ori!

— Cap de linie! a urlat șoferul.

Gata, ajunsesem. Nici nu s-a deschis bine ușa, că zgomotul străzii a și invadat microbuzul. Pasagerele s-au grăbit să coboare. M-am luat după ele, întinzând cu o mână tremurătoare câțiva bănuți spre sofer, ca să-mi plătesc călătoria. Însă nu aveam habar unde se află tribunalul. Și nici nu îndrăzneam să-i întreb pe tovarășii mei de călătorie.

Eram cuprinsă de neliniște, mă simțeam paralizată. Mi-era pur și simplu teamă că mă pierd. M-am uitat la dreapta și apoi la stânga. La semafor, care nu funcționa, un polițist se chinuia să păstreze o aparență de ordine în iureșul de mașini care claxonau și încercau să se depășească una pe alta din toate părțile. Am clipit din ochi,

pe jumătate orbită de razele puternice ale soarelui dimineții, care străpungeau cerul albastru. În aceste condiții era imposibil să traversez. N-aș fi scăpat întreagă. Lipită de un stâlp, încercam să-mi revin în fire, când privirea mi s-a oprit pe un vehicul galben. Eram salvată!

Era unul dintre taxiurile alea numeroase care străbat orașul de dimineața până seara și de seara până dimineața. În Yemen, de îndată ce un băiat e în stare să ajungă cu piciorul la pedala de accelerație, tatăl lui îi ia un permis de conducere în speranța că îi va obține o slujbă de șofer, care să-l ajute să-și hrănească familia. Luasem deja niște taxiuri de-astea, ca să merg împreună cu Mona la Bab-al-Yemen.

Cu siguranță știa toate adresele din Sanaa cu ochii închiși. Am ridicat mâna, ca să-i fac semn să oprească. O fată singură într-un taxi nu-i un lucru obișnuit. Ajunsesem însă prea departe ca să-mi mai pese de părerea celorlalți.

— Vreau să merg la tribunal! i-am spus șoferului, care m-a privit cu uimire.

Am luat loc în spate și am tăcut mâlc tot drumul.

Șoferului, care avea gura plină de *qat,* nici nu-i trecea prin cap cât îi sunt de recunoscătoare că nu-mi pune întrebări. Fără să știe, devenise complicele tăcut al evadării mele. Cu brațul drept lipit de pântec, mă străduiam discret să-mi controlez respirația, închizând puțin ochii.

*

— Am ajuns!

După o frână bruscă, a oprit mașina în fața unui grilaj, îndărătul căruia se zărea o clădire impunătoare. Tribunalul! Un agent de circulație i-a făcut semn s-o ia repede din loc, fiindcă bloca trecerea. M-am grăbit să cobor, dându-i tot mărunțișul pe care-l aveam. După această ispravă, m-am simțit nespus de îndrăzneață. E drept, eram buimăcită și speriată, dar plină de îndrăzneală! Cu voia Domnului, viața mea avea să se schimbe definitiv.

Capitolul 7

Divorțul

15 aprilie 2008

Ziua cea mare a sosit mai repede decât m-așteptam. Ce buluceală! Sala de audieri era plină ochi. Impresionant! Oare toți oamenii ăia care umpleau băncile din fața judecătorului veniseră doar pentru mine? Shada mă prevenise. Pregătirile ar fi putut dura mult timp. Însă faptul că anunțase presa dăduse roade. Acum, în tribunalul ăsta înțesat de lume, și ea părea la fel de surprinsă ca mine. De la prima noastră întâlnire se scursese, cred, o săptămână. O săptămână în care luase legătura cu ziarele, cu televiziunile și cu organizațiile de femei... Și iată rezultatul. Un miracol! În viața mea nu mai văzusem atâtea aparate de fotografiat și camere de filmat. Respirația mi se întețește. Să fie vorba despre lipsa de oxigen, cauzată de mulțimea care mă înconjoară, sau doar de trac? Sub vălul meu cel negru sunt lac de sudoare.

— Nojoud, zâmbește! îmi strigă un fotograf, dând din coate ca să ajungă până la mine.

Nici n-a ajuns bine lângă mine, că s-a și format o coloană de aparate de fotografiat în fața mea. Ba văd și niște camere video! Mă îmbujorez. Flash-urile astea mă fac să mă fâstâcesc. Ca să nu mai spun că nu recunosc pe nimeni în mulțime. Toate chipurile alea care mă privesc... Mă agăț de Shada. Mirosul ei îmi dă siguranță. Mirosul de iasomie, atât de familiar de-acum. Shada e a doua mea mamă.

— *Khaled** Shada?

— Da, Nojoud.

— Mi-e teamă.

— O să reușim. O să reușim, îmi șoptește ea.

Nu mi-am închipuit niciodată că voi stârni atâta interes. Victimă tăcută timp de atâtea luni, ajunsesem deodată în lumina reflectoarelor, în fața atâtor ziariști! Asta deși Shada îmi promisese că nu vor veni și că vom fi doar noi între noi. Ce-o să le spun dacă se vor apuca să-mi pună întrebări?

Nimeni nu mă învățase vreodată să răspund la întrebări.

— Shada?

— Da, Nojoud?

— Cu toate flash-urile astea, mi se pare că seamănă cu... George Bush, americanul ăla foarte cunoscut pe care-l dau adesea la televizor.

Îmi surâde.

— Nu-ți face griji..., spune ea.

* „Mătușă", în arabă.

Mă prefac, la rândul meu, că zâmbesc. Dar în adâncul sufletului sunt paralizată. Mă simt incapabilă să mă mișc și trăiesc senzația ciudată că am picioarele înșurubate în pământ. Înțeleg însă că mi-e frică pentru că mă aflu în fața unui mare semn de întrebare. Cum se desfășoară, de fapt, un divorț? Am uitat s-o întreb pe Shada. Iar la școală nu s-a adus niciodată vorba despre așa ceva. Cu toate astea, eu și Malak, prietena mea cea mai bună, ne spuneam mereu totul. Însă nu atinseserăm problema divorțului. Ne închipuiam, cred, că era o problemă care-i privea doar pe adulți și că eram prea mititele ca să fim preocupate de poveștile oamenilor mari. Dacă stau bine să mă gândesc, nici măcar nu știu dacă învățătoarele mele erau căsătorite sau divorțate... Nu mi-a trecut niciodată prin cap să le descos. Prin urmare, mi-e destul de greu să compar situația mea cu cea a altor femei din anturajul meu.

Apoi, aidoma unei fulgerări care-ți dă dureri de cap, m-a străbătut o idee înspăimântătoare: dacă monstrul va spune, pur și simplu, „nu"? Ce-ar mai fi de zis, dacă, într-adevăr, se va opune despărțirii noastre și dacă se va apuca să-l amenințe pe judecător cu hangerul, sprijinit de frații și de consătenii săi? Cine poate ști...

— Fii pe pace, o să fie în regulă..., reia Shada, bătându-mă ușor pe umăr.

Ridic capul, ca s-o pot privi mai bine. Cred că n-a apucat să doarmă prea mult noaptea trecută. Sub ochi i

s-au desenat niște cearcăne mici. Pare istovită. Mă simt stingherită, pentru că toate astea se întâmplă din pricina mea. Chiar așa ostenită cum e, pare însă la fel de frumoasă și de elegantă. O adevărată doamnă de la oraș! Uite, îmi dau seama că șalul ei și-a schimbat culoarea. E roz, ca bluza pe care o poartă, adică una dintre culorile mele preferate! Astăzi are o fustă lungă, gri și pantofi cu toc. Ce noroc că Shada e aici, lângă mine!

Dintr-odată, în mulțime zăresc o mână care se agită spre mine. E Hamed Thabet, reporterul de la *Yemen Times*!

În sfârșit, o persoană cunoscută! Hamed e noul meu prieten. Un adevărat frate mai mare, nu ca Mohammad. E unul dintre cunoscuții Shadei, care mi l-a și prezentat. E înalt și brunet, cu o față rotundă și umeri lați. Blândețea lui m-a mișcat imediat. Nu știu exact ce vârstă are. N-am îndrăznit să-l întreb. Ne-am întâlnit cu câteva zile în urmă, în curtea tribunalului, chiar în preajma locului unde mă descoperise Shada, cu puțin timp înainte.

Mai întâi m-a întrebat dacă îmi poate face o fotografie, apoi ne-am dus să stăm jos într-un mic restaurant, lângă tribunal. Și-a scos stiloul, carnetul de notițe și m-a întrebat o groază de lucruri, despre părinții mei, despre căsătorie, despre Khardji, despre prima noapte... Am roșit toată în timp ce-i povesteam. Văzându-i însă expresia atunci când i-am descris urma de sânge pe cearșaf, mi-am dat seama că era de partea mea. L-am

zărit chiar lovind discret cu stiloul în masă. Cu toate că se străduia să-și ascundă emoțiile, n-am putut să nu-i observ frământarea. Era mânios, suferea pentru mine și asta se vedea.

— Ești atât de micuță! Cum a putut să-ți facă așa ceva? a îngânat el.

E ciudat. De data asta n-am mai plâns. După câteva minute de tăcere, am continuat:

— Voiam să mă joc afară, precum toți copiii de vârsta mea. Dar el mă bătea și mă silea să mă întorc în cameră împreună cu el ca să facem lucrurile alea groaznice... Când îmi vorbea, folosea numai cuvinte murdare...

Când ne-am despărțit, carnetul lui Hamed era înnegrit de scris. Își notase și cel mai mărunt detaliu. Apoi a reușit să se strecoare în închisoare ca să-i pozeze pe *Aba* și pe monstru, cu telefonul mobil. După câteva zile, Shada m-a înștiințat că articolul său fusese publicat și că iscase mult zgomot în Yemen. Hamed a fost primul ziarist care a adus povestea mea la lumina zilei. E drept că am fost cam stânjenită. Astăzi, însă, știu că îi datorez enorm.

La intrarea în sala de audieri, camerele de filmat încep tărăboiul.

Un tremur îmi străbate tot corpul. Îi recunosc pe *Aba* și pe... monstru, escortați de doi soldați cu chipiu negru și uniformă kaki. Par furioși. Când ajung în dreptul nostru, monstrul își pleacă ochii, apoi se întoarce brusc spre Shada.

— Ești mândră de tine, nu? La nuntă n-am avut parte de o petrecere adevărată. Dar acum văd că mi-ați pregătit una pe cinste! îi aruncă el.

Cum de îndrăznește să-i vorbească astfel? De ce mi-era teamă, n-am scăpat. Shada însă își păstrează în mod uimitor calmul. Nici măcar nu-și pleacă privirea. Femeia asta are o tărie de caracter care mă impresionează. Ca să-și exprime sentimentele, n-are nevoie să dea din mâini în toate direcțiile. E de-ajuns să-i vezi ochii, ca să citești întreg disprețul pe care-l nutrește pentru *el*. Privirea ei e totul. Zilele astea am învățat o mulțime de lucruri de la ea.

— Nu-l băga în seamă, îmi spune ea.

Degeaba tot încerc să-mi strunesc sentimentele, precum Shada, că nu izbutesc. În orice caz, nu în clipa de față.

Orice-aș face, inima îmi bubuie. După tot ce mi-a făcut, îl urăsc din tot sufletul! Când îmi ridic fruntea, îmi încrucișez privirea cu cea a lui *Aba*. Pare foarte supărat. Trebuie să mă liniștesc, dar mi-e teamă că mă va dușmăni toată viața. Onoarea, spunea el. Onoarea. Când îi privesc fața, încep să pricep care este înțelesul acestui cuvânt atât de complicat. Citesc în ochii lui că este supărat și rușinat în același timp. Nici nu mă mir, cu toate aparatele alea de filmat care se îndreaptă spre el... Îi port pică, dar nu mă pot împiedica să nu-l compătimesc. N-am ce face! Aici e important ca bărbații să fie respectați.

— Ce buluceală! spune un agent de ordine. N-am văzut niciodată tribunalul atât de înțesat!

Flash-urile aparatelor de fotografiat se pornesc din nou. A venit o persoană de seamă. E Mohammad al-Ghazi, judecătorul-șef al tribunalului. Am reușit să-l depistez grație turbanului său alb înnodat îndărătul capului. Are o mustață subțire și bărbuță. Peste tunica albă poartă o vestă gri. La cingătoare ține cu mândrie *jambia*, hangerul tradițional al tribului său.

Nu-l slăbesc din ochi. Îi urmăresc, clipă de clipă, și cele mai mărunte gesturi. Îl privesc cum se strecoară îndărătul biroului său încărcat de microfoanele posturilor de radio și de televiziune. Văd cum se așază. Îl privesc punându-și dosarele în față. Ai zice că e președintele republicii pregătindu-se să țină un discurs. Judecătorul Abdo i s-a alăturat și a luat loc în fotoliul de lângă el. Ce bine că sunt amândoi aici să mă sprijine! Încă nu-mi vine să-mi cred ochilor!

— În numele Domnului cel Atotputernic și Milostiv, declar deschisă ședința, rostește Al-Ghazi, poftindu-ne să ne apropiem de biroul său.

Shada îmi face semn s-o urmez. La stânga noastră, *Aba* și monstrul înaintează și ei. Simt mulțimea dând din coate în spatele nostru. O parte din mine se simte ciudat de puternică. Dar cealaltă parte, pe care nu reușesc s-o țin sub control, ar face totul ca să se preschimbe, pe dată, într-un șoricel. Cu brațele încrucișate, mă străduiesc să nu mă pierd.

Vine apoi rândul judecătorului Abdo să ia cuvântul:

— Iată-ne confruntați cu cazul unei fetițe care a fost dată în căsătorie fără consimțământul ei. După ce contractul a fost semnat peste capul ei, a fost dusă cu forța în guvernoratul Hajja. Acolo, soțul a abuzat sexual de ea, deși nici măcar nu ajunsese la vârsta pubertății și nu era pregătită pentru un asemenea tip de relație. Nu numai că a abuzat de ea, dar a și lovit-o și a insultat-o. Ea se află astăzi aici ca să ceară divorțul...

A sosit clipa cea mare, pe care o așteptasem atât de mult.

Clipa pedepsirii celor vinovați. Ca la școală, atunci când învățătoarea ne punea la colț... Numai să câștig împotriva monstrului, numai să fie de acord cu divorțul!

Mohammad al-Ghazi izbește de câteva ori în masă cu un ciocănel de lemn.

— Ascultă-mă cu atenție, spune el, adresându-se ființei respingătoare pe care o urăsc mai mult decât orice pe lume. În urmă cu două luni, te-ai căsătorit cu fetița asta, te-ai culcat cu ea, ai lovit-o. E-adevărat? Da sau nu?

Monstrul clipește din ochi și apoi răspunde:

— Nu, nu-i adevărat! Și ea, și tatăl ei au fost de acord cu măritișul.

Poftim? Cum... îndrăznește? Ce mincinos! Îl urăsc!

— Te-ai culcat cu ea? Te-ai culcat cu ea? repetă Al-Ghazi.

O liniște mormântală s-a lăsat peste sală.

— Nu!

— Ai lovit-o?

— Nu... n-am fost niciodată violent cu ea.

Mă agăț de haina Shadei. Cum de e atât de sigur pe el, cu dinții lui gălbejiți, cu zâmbetul lui strâmb și cu părul ăla ciufulit? Cum poate să îndruge atâtea minciuni? N-o să-l las. Trebuie să zic ceva:

— Minte!

Judecătorul așterne câteva fraze pe o foaie de hârtie. Apoi își întoarce privirea spre tatăl meu.

— Ați fost de acord cu această căsătorie?

— Da.

— Ce vârstă are fiica dumneavoastră?

— Fiica mea are treisprezece ani.

Treisprezece ani! Nu mi s-a spus niciodată că am treisprezece ani! De când am treisprezece ani? Credeam că am nouă, cel mult zece ani! Îmi frâng mâinile ca să mă liniștesc. Apoi ciulesc din nou urechea.

— Mi-am dat fata în căsătorie pentru că mi-era teamă, reia tata. Mi-era teamă...

Ochii lui sunt injectați. Teamă? Teamă de ce anume?

— Am dat-o în căsătorie de frică să nu fie batjocorită precum surorile ei mai mari..., continuă el, ridicându-și pumnii spre cer. Un bărbat mi-a luat deja două fete. Mi le-a răpit. Era prea mult. Acum e la pușcărie.

Nu înțeleg prea bine ce tot îngaimă. Răspunsurile lui sunt neclare și încâlcite. Iar întrebările pe care le pune judecătorul – din ce în ce mai de neînțeles. Mi-e greu,

la vârsta mea, să înțeleg toată păsărească asta. Vorbe, vorbe și iarăși vorbe. La început domoale, apoi dure, ca niște pietre aruncate într-un zid. Și apoi se fac țăndări. Treptat, ritmul se întețește. Tonul e mai ridicat. Îi aud pe acuzați reacționând. Sala bombăne. Inima îmi bate din ce în ce mai puternic. Monstrul îi șoptește ceva tainic lui Mohammad al-Ghazi, care izbește din nou cu ciocanul în masă.

— La cererea soțului, ședința va continua cu ușile închise, anunță el.

Ne face semn să-l urmăm într-o altă încăpere, ferită de public. Mă simt mai liniștită departe de mulțime. La urma urmei, poveștile astea sunt foarte intime. Ajunși acolo, întrebările sunt însă reluate. Trebuie să fac față.

— Domnule Faez Ali Thamer, ați consumat căsătoria? Da sau nu? întreabă judecătorul.

Îmi țin răsuflarea.

— Da, răspunde el. Dar am fost blând cu ea... Grijuliu... N-am bătut-o.

Răspunsul lui îmi explodează în plină față, aducându-mi în minte toate loviturile, certurile și suferințele. „Cum adică nu m-a bătut? Și-atunci, toate vânătăile de pe mâini, toate lacrimile de durere pe care le-am vărsat...? Fă ceva!" mi-a șoptit vocea mea interioară. Mi-am ieșit din fire.

— Nu-i adevărat! am urlat.

Toate privirile se întorc spre mine. Cea mai uimită însă de această spontaneitate care nu-mi seamănă deloc am fost chiar eu.

De-acum înainte, totul se înlănțuie rapid. Monstrul e negru de furie. Spune că tatăl meu l-a mințit în legătură cu vârsta mea. *Aba* se înfurie și el. Spune că au stabilit ca *el* să nu se atingă de mine și să aștepte până voi mai crește. În acest moment, monstrul anunță că e dispus să accepte divorțul, însă cu o condiție: tatăl meu să-i returneze dota.

Aba îi răspunde că nu a primit niciodată vreo sumă de bani. Ai zice că se află la târg! Cât? Când? Cum? Cine spune adevărul? Cine minte? Cineva sugerează să i se dea 50 000 de riali*, dacă ăsta-i prețul cu care se poate închide dosarul.

Sunt pierdută. Ah, de s-ar termina odată toate poveștile astea! Să mă lase în pace, odată pentru totdeauna! M-am săturat de toate certurile astea între oameni mari, care îi fac pe copii să sufere! Gata!

În cele din urmă, sunt salvată de verdictul judecătorului.

— Se pronunță divorțul! anunță el.

Se pronunță divorțul! Nu-mi cred urechilor. Îmi vine, dintr-odată, un chef nebun să alerg și să urlu ca să-mi exprim bucuria! Sunt atât de fericită, încât nici nu bag

* Suma de 50 000 de riali (circa 194 de euro) este, aproximativ, echivalentul salariului pe patru luni al unui muncitor yemenit.

de seamă că judecătorul tocmai a anunțat că tatăl meu și monstrul vor fi eliberați. Fără nicio amendă și fără angajament semnat de bună purtare!

Deocamdată vreau să-mi savurez pe-ndelete libertatea regăsită. Când ies din cămăruță, văd că mulțimea e încă acolo. Mai zgomotoasă ca oricând!

— Un cuvânt în fața camerelor de luat vederi, doar un cuvânt! strigă un ziarist.

În jurul lui, oamenii își dau brânci ca să mă vadă.

Aplaudă. Un întreg cor de *„Mabruk!"* îmi zumzăie în urechi.

În spatele meu, aud pe cineva murmurând că sunt, cu siguranță, cea mai tânără divorțată de pe fața pământului.

Și-atunci începe să plouă cu daruri. Mișcat de povestea mea, un bărbat îmi strecoară în mâini un teanc de 150 000 de riali! Spune că e reprezentantul unui donator saudit. În viața mea n-am atins atâția bani.

— Fata asta e o eroină. Merită o recompensă! anunță el.

Un alt bărbat vorbește despre o irakiană care vrea să-mi ofere aur.

Blițurile țăcănesc de jur împrejurul meu. Sunt înconjurată de ziariști. Unul dintre unchii mei, aflat în mulțime, se ridică și o interpelează pe Shada:

— Ați mânjit reputația familiei noastre! Ne-ați terfelit onoarea!

Shada se întoarce spre mine.

— Bazaconii! îmi strecoară ea.

Mă ia de mână și îmi face semn s-o urmez. La urma urmei, nu mai are de ce să-mi fie teamă de unchiul meu, câtă vreme am câștigat! Victorie! Sunt divorțată! Iar de căsătorie, de-acum încolo, să nu mai aud! Ce ciudată senzația asta de ușurare, impresia că-mi recapăt dintr-odată copilăria…

— *Khaleh* Shada?

— Da, Nojoud?

— Vreau niște jucării noi! Mi-e poftă de ciocolată și de prăjituri…

În loc de răspuns, îmi oferă un zâmbet.

Capitolul 8

Aniversarea

Deci așa arată fericirea. De când am ieșit din tribunal, cu câteva ceasuri în urmă, mi se întâmplă ceva extraordinar. Pe stradă, zgomotul ambuteiajelor nu mi s-a părut niciodată atât de plăcut. Adineauri, trecând prin fața unei băcănii, m-am gândit la o înghețată uriașă cu frișcă și mi-am spus: „Aș mai mânca una și apoi o a treia..." Când am văzut, undeva mai încolo, o pisică, mi-a venit să alerg până la ea și s-o mângâi. Ochii îmi sclipesc, de parcă ar descoperi pentru întâia oară micile frumusețe ale vieții. Mă simt fericită. E cea mai frumoasă zi din viața mea.

— Cum arăt, Shada?

— Ești frumoasă, foarte frumoasă!

Ca să îmi sărbătorească victoria, Shada mi-a oferit haine noi-nouțe. Îmbrăcată cu noul meu hanorac roz și cu blugii prespălați, brodați cu fluturi multicolori, am impresia că sunt altă Nojoud. Mă simt minunat cu părul meu cel lung și ondulat strâns în coadă și împodobit cu o panglică verde. Mai ales că am căpătat permisiunea

să scap de voalul cel negru și toată lumea poate să mă complimenteze pentru coafură.

Avem întâlnire la *Yemen Times* cu Hamed și cu alți câțiva ziariști. Clădirea de trei etaje este impresionantă. În fața ușii, un paznic în uniformă îi supraveghează pe cei care intră sau ies. Așa, ca în vilele din cartierele elegante din Sanaa, pe care atât îmi place să le desenez. Complet buimacă, urc una câte una treptele unei scări mari de marmură, ținându-mă de balustrada din lemn. Remarc faptul că ferestrele sunt atât de curate, încât razele soarelui se reflectă pe pereții albi, formând niște cerculețe galbene. În aer plutește un miros plăcut de ceară.

La etajul al doilea mă întâmpină Nadia, directoarea ziarului *Yemen Times*, și mă strânge în brațe. Niciodată nu mi-am imaginat că o femeie ar putea conduce un ziar. Cum de acceptă soțul ei așa ceva? Văzându-mi mirarea, Nadia râde în hohote.

— Hai, vino cu mine, îmi spune ea.

Nadia împinge o ușă aflată chiar în spatele biroului ei luminos și care dă spre o cameră de copil. Pe jos sunt răspândite niște pernuțe amestecate cu jucării.

— Aici e camera fetiței mele, îmi explică ea. Uneori o iau cu mine la ziar. În felul ăsta pot să fiu mămică și să lucrez în același timp.

O cameră doar pentru fiica ei! Universul care mi se deschide în față e total diferit de al meu. Am impresia că tocmai am venit de pe altă planetă. Sunt intimidată și fascinată în același timp.

Însă surprizele de-abia au început. Atunci când Nadia mă poftește s-o urmez în ceea ce ea numește „sala de redacție", descopăr cu uimire că majoritatea ziariștilor sunt... femei.

Unele dintre ele sunt îmbrăcate în negru din cap până-n picioare. Își ridică arareori *niqab-ul*, doar ca să soarbă o gură de ceai. Altele poartă șaluri portocalii sau roșii, de sub care ies câteva meșe blonde, care le pun în valoare ochii albaștri și fețele albe ca laptele. Au unghii lungi și lăcuite. Acestea din urmă vorbesc araba cu un accent ciudat. Probabil nu sunt de prin partea locului – americance sau nemțoaice? – și, poate, sunt căsătorite cu niște yemeniți. Au studiat, cu siguranță, ani la rând prin universități ca să poată ajunge aici.

Și, ca și Shada, atunci când vin la lucru își conduc probabil propria mașină.

Mi le închipui bând cafea și fumând țigări, precum în serialele de la televizor. Poate că își dau chiar și cu ruj atunci când ies să mănânce în oraș. Una dintre ele tocmai vorbește la telefon. Ceva foarte important, cu siguranță. Ciulesc urechea și mă las legănată de vorbirea sa melodioasă. Cred că e limba engleză. O să vorbesc și eu cândva engleza.

Nu mă mai satur să le tot privesc. Sunt uluită mai ales de capacitatea lor de a se concentra atunci când bat la mașină, rămânând cu privirea ațintită asupra televizoarelor care se află pe birourile lor. Să muncești uitându-te la *Tom și Jerry*, ce acrobație și ce lux!

— Nojoud, sunt calculatoare! exclamă atunci Hamed, văzându-mi mirarea.

— Ce anume?

— Calculatoare! Niște mașinării conectate la niște clape, care te ajută să scrii articole și să trimiți scrisori. Ba poți chiar să-ți pui și pozele acolo.

Niște mașinării care-ți permit să trimiți scrisori și să-ți depozitezi fotografiile... Pe lângă faptul că arată bine, sunt și moderne. Încerc să mă imaginez în locul lor, peste zece sau douăzeci de ani. Cu unghii lăcuite și cu un stilou în mână.

M-aș vedea ziaristă. Sau avocată? Sau amândouă deodată? Le-aș trimite scrisori de pe calculatorul meu lui Hamed și Shadei. Voi munci pe brânci, cu siguranță! O să fac o meserie care să-mi îngăduie să-i ajut pe oamenii aflați în suferință și să le ofer o viață mai bună.

Vizita prin sediu se încheie în sala de ședințe. Adică „sala evenimentelor importante", după cum îmi explică Nadia.

— Bravo, Nojoud! îmi strigă o voce bărbătească.

— Nojoud a câștigat, Nojoud a câștigat! continuă apoi mai multe persoane în cor, într-un vacarm continuu.

N-apuc bine să trec de ușa cea mare, că mă și trezesc înconjurată de vreo treizeci de fețe cu ochii holbați spre mine. În sală răsună niște aplauze. Unii îmi fac cu ochiul, alții zâmbesc larg sau îmi trimit sărutări. Mă ciupesc de mâna dreaptă, ca să mă încredințez că nu visez. Da, totul e cât se poate de real. Azi, „evenimentul important" sunt eu...

Începe să plouă cu daruri! Cel dintâi e Hamed, care îmi întinde un urs uriaș de pluș roșu, atât de mare încât îmi ajunge până la umeri. Pe burtica lui rotundă e desenată o inimă inscripționată cu niște semne pe care nu le pot descifra.

— Scrie *I love you,* îmi explică Hamed. În engleză, asta înseamnă „te iubesc".

Nu mă mai descurc cu celelalte pachete care îmi sunt întinse din toate părțile. În timp ce desfac panglicile una câte una, surprizele curg: un mic pian electric, creioane colorate, caiete de desen, o păpușă Fulla, precum acelea de la judecătorul Abdel Waheb.

Îmi caut cuvintele, ca să-mi exprim recunoștința, dar nu găsesc decât unul singur:

— *Shokran*!*

Și apoi le surâd tuturor, din întreg sufletul.

* „Mulțumesc", în arabă.

Nadia mă poftește să tai tortul. E cu ciocolată, preferata mea! Are și cinci cireșe în vârf, drept ornament.

Deodată, îmi vin în minte escapadele mele pe bulevardul Hayle, împreună cu Mona. De câte ori nu-mi închipuisem, pe când aveam fața lipită de vitrine, o sărbătoare de nuntă cu daruri multe și rochii de seară? N-a fost așa.

Uneori, dacă e să o compari cu visele, realitatea e destul de crudă. Alteori însă îți poate oferi surprize frumoase.

Astăzi înțeleg în sfârșit cuvântul „sărbătoare". Dacă ar fi un desert, ar fi dulce, crocant și, poate, pufos în interior. Precum bomboanele mele preferate cu nucă de cocos.

— Sărbătoarea de divorț este mai plăcută decât cea de la căsătorie! zic eu, strângând în brațe ursul uriaș de pluș.

— Ce-am putea să-ți cântăm, Nojoud, cu ocazia acestei sărbători atât de speciale? mă întreabă Nadia.

— Nu știu...

Am o mică ezitare.

Shadei îi vine o idee.

— Ce-ar fi să cântăm „La mulți ani!"? sugerează ea.

— „La mulți ani!", ce-i aia? întreb eu, ușor mirată.

— „La mulți ani!" se cântă cu prilejul zilei de naștere a cuiva.

— Da, dar avem o problemă...

— Ce problemă?

— Problema e că... nu știu când sunt născută...

— Ei bine, atunci se potrivește. Începând de-acum, îți vei sărbători aniversarea în ziua asta! exclamă ea.

Aplauzele răsună în toată sala.

— La mulți ani, Nojoud! La mulți ani!

Îmi vine să râd în hohote. E așa de simplu să fii fericit când ai oameni dragi în jurul tău!

Capitolul 9

Mona

Iunie 2008

Divorțul mi-a schimbat viața. Am încetat să mai plâng. Am din ce în ce mai rar coșmaruri. De parcă toate încercările prin care-am trecut m-au întărit. Când ies pe stradă, mi se-ntâmplă ca femeile din vecini să mă felicite, strigând „*Mabruk!*", un cuvânt murdărit de niște amintiri urâte, dar pe care-mi place din nou să-l aud. Niște femei pe care nici măcar nu le cunosc! Mă înroșesc la față, dar în sufletul meu sunt foarte mândră!

Mă simt mai puternică. Cu urechea mereu la pândă, reușesc chiar să înțeleg mai bine toate misterele care planează asupra familiei mele, asupra fraților și surorilor mele. Cu precădere asupra Monei. E ca un puzzle complicat care se recompune încet-încet...

— Așteptați-mă, vin cu voi! urlă Mona, alergând după mașină.

În ziua aceea, Eman, o activistă care lupta pentru drepturile femeilor, venise să mă viziteze acasă, însoțită de o ziaristă străină. Părăsisem de curând locuința

unchiului meu și mă întorsesem la ai mei. În țara noastră nu există cămine pentru fetele care sunt victime ale violențelor domestice. La urma urmei, nicăieri nu e mai bine ca acasă. E drept că încă îi mai port pică lui *Aba*. Dar și el are motivele lui să fie supărat pe mine. De fapt, parcă ne prefacem cu toții că am uitat prin ce-am trecut. Deocamdată e mai bine așa.

Părinții mei s-au mutat într-un alt cartier, Dares, care se află pe drumul spre aeroport. Căsuța nu e prea spațioasă. Nu are decât două camere micuțe, al căror mobilier e făcut din niște simple perne sprijinite de pereți. Noaptea, suntem adesea treziți de zgomotul avioanelor care se pregătesc să aterizeze în apropiere. Aici însă pot s-o supraveghez pe Haifa. Ca s-o protejez. Dacă cineva îndrăznește s-o ceară în căsătorie, mă voi împotrivi pe dată. Voi spune: „Nu, e interzis!" Iar dacă nimeni nu mă va lua în seamă, voi chema poliția! Păstrez cu sfințenie, în fundul buzunarului, telefonul pe care mi l-a oferit Hamed. Un telefon mobil nou-nouț, precum cel al Shadei, care-mi permite să-l sun în orice clipă.

Mohammad, fratele meu cel mare, nu e încântat. De când cu ședința de la tribunal, se răstește adesea la mine și la Haifa. Îi reproșează tatei că toată tevatura din jurul familiei noastre e dăunătoare pentru reputația noastră. Sunt sigură că e gelos. Se vede după fața pe care o face de fiecare dată când ne bate la ușă un ziarist. Spre marea

mea surprindere, povestea mea a făcut rapid înconjurul planetei.

Săptămână de săptămână, debarcă noi reporteri, veniți din țări precum Franța, Italia sau... America. Doar ca să mă vadă pe mine!

— Cu toți străinii ăștia care mișună prin cartier, Nojoud ne face familia de rușine! i-a spus el lui Eman, de îndată ce aceasta a sosit la noi azi-dimineață.

— Lui Nojoud ar trebui să-i fie rușine cu tine! i-a răspuns Eman de îndată.

„Bravo, Eman", a spus mica voce interioară. Mohammad n-a prea știut ce să răspundă. S-a mulțumit să se ghemuiască într-un colț al salonului principal. Iar eu, înainte ca el să se opună plecării mele, m-am grăbit să-mi pun șalul negru și s-o iau pe Haifa de mână ca să mă însoțească, nu care cumva să rămână singură în fața mâniei lui Mohammad.

N-aș lăsa-o niciodată de izbeliște pe Haifa, protejata mea. Eman ne promisese că ne va duce într-un parc de distracții. Nu călcasem niciodată într-un asemenea loc. Nu trebuia să pierdem o asemenea ocazie! Ne suiserăm deja în mașină, când Mona ne-a prins în goana mare.

— Mohammad mi-a poruncit să vă însoțesc! ne-a spus ea, gâfâind.

Mona părea stânjenită, dar era insistentă. Ne-a spus că nu ne va lăsa să plecăm fără ea. Ne dăm seama că e mai prudent să ne supunem ordinelor fratelui mai mare. Cu *niqab*-ul tras pe față, Mona se strecoară pe locul din

față, chiar lângă șofer. Cred că pricep ce e cu tot circul ăsta. Jignit fiind, Mohammad s-a hotărât, cu siguranță, să se răzbune, trimițând-o pe soră-mea să mă spioneze. Curând, descopăr însă că biata Mona venise cu alte gânduri în cap, pe care eram departe de a le fi bănuit...

După ce am pornit, ne-a spus că, înainte de a merge în parc, ar vrea să facă un ocol prin fostul nostru cartier Al-Qa. Ce idee năstrușnică! Să-i fi încredințat Mohammad vreo misiune secretă? Zăpăcită de atâta insistență, Eman a acceptat în cele din urmă. Tot rătăcind din stradă în stradă, ajungem în fața unei moschei.

— Stop! îi spune Mona șoferului.

N-am văzut-o nicicând așa de agitată. Mașina se oprește brusc. La intrare, pe treptele moscheii, o mână întinsă spre trecători iese de sub un văl lung și negru, boțit tot, pândind și cel mai mic bănuț. Cealaltă mână sprijină obrazul unei fetițe adormite, strânsă într-o rochie plină de pete și cu părul vâlvoi. Strig:

— E Monira!

Monira, fiica Monei, este nepoata mea! Ce-o fi făcând aici, în brațele unei cerșetoare cu fața nevăzută, înfășurată în negru din cap până-n picioare?

— De când soțul meu este la pușcărie, soacră-mea a cerut s-o aibă în grijă pe Monira, murmură Mona, spre surprinderea generală. Apoi continuă: Ea spune că, dacă ai un țânc în brațe, e mai ușor să-i păcălești pe trecători...

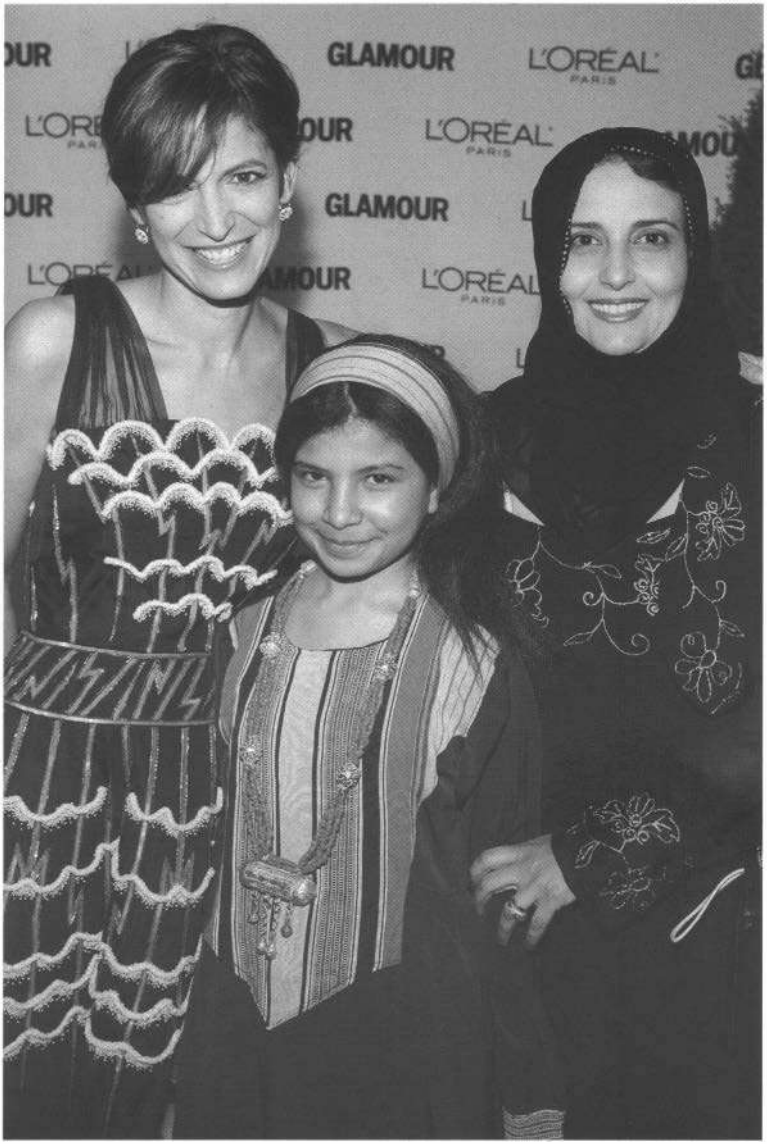

© Getty Image.

Cindi Leive, redactor-șef al revistei *Glamour*,
Nojoud Ali și avocata ei Shada Nasser, la festivitatea decernării
Glamour Women of the Year Awards, la Carnegie Hall,
New York, 10 noiembrie 2008.

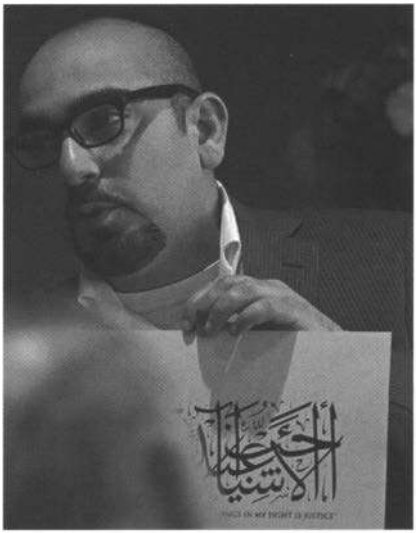

Hamed Thabet,
reporter la *Yemen Times*,
a mediatizat intens
cazul Nojoud.

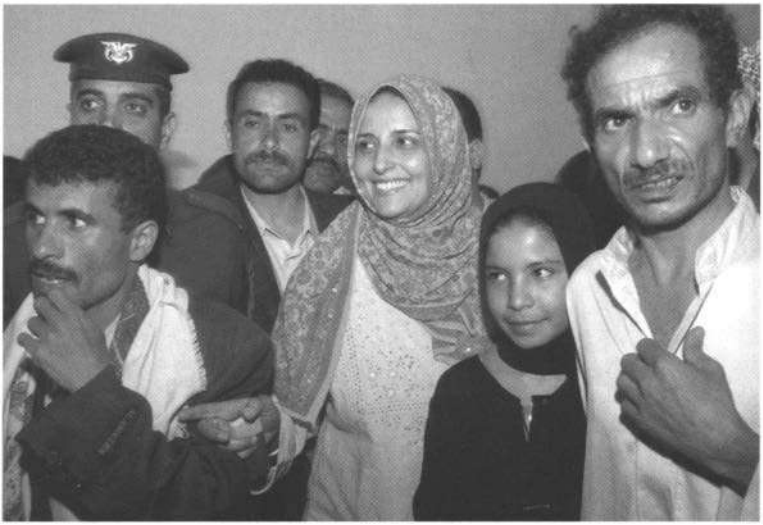

De la stânga la dreapta: Faez Ali Thameur, soțul lui Nojoud,
avocata Shada Nasser, Nojoud Mohammed Ali și Mohammed Ali
Al-Ahdal, tatăl lui Nojoud. Aspect din timpul procesului prin care soția-copil
Nojoud, în vârstă de zece ani, a cerut divorțul, Sanaa, 15 aprilie 2008.

© Getty Image.

Nojoud Mohammed Ali protestând împotriva căsătoriilor fetelor sub 17 ani, în fața parlamentului yemenit, la 23 martie 2010.

Instantaneu din Sanaa, capitala Yemenului.

Bab al Yemen, poarta de intrare în cetatea veche a orașului Sanaa.

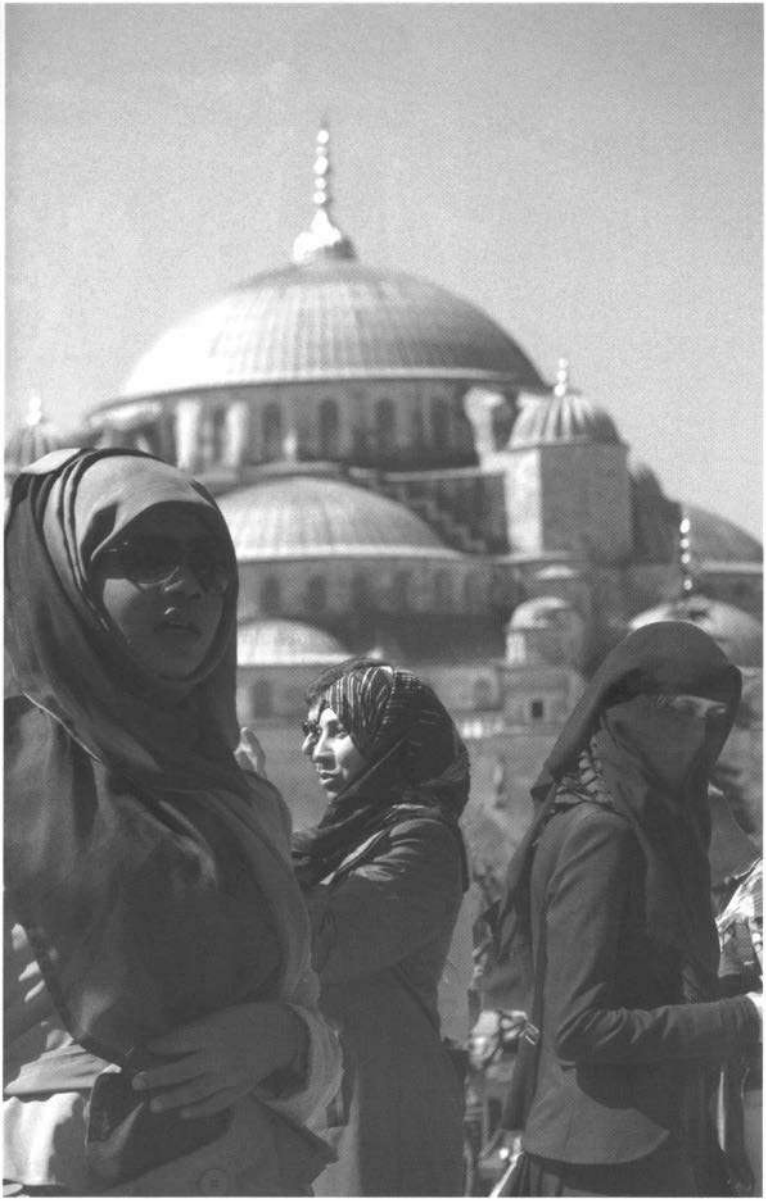

Femei de religie islamică purtând *hijab* (în stânga),
respectiv *niqab* (în dreapta).

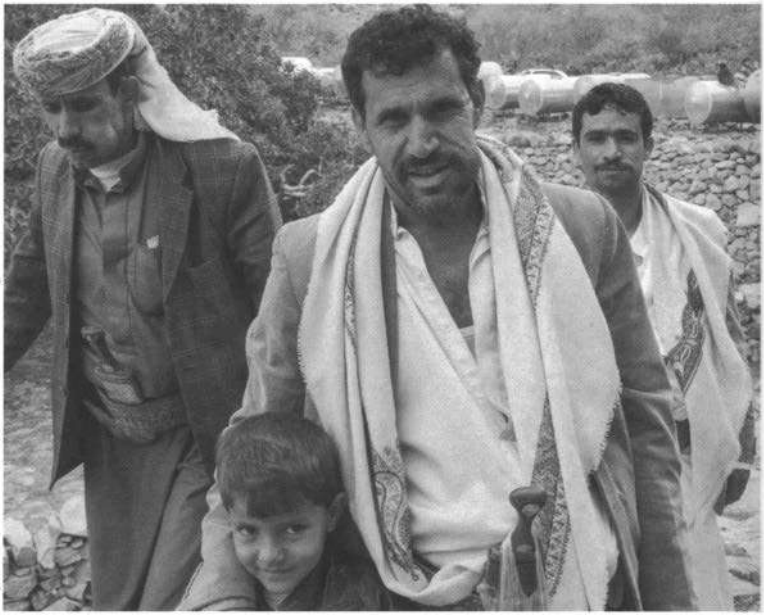

https://www.flickr.com/photos/rod_waddington/18256980470/

Locuitori din nordul Yemenului.
Bărbații poartă pumnale tradiționale, numite *janbi ya*.

https://www.flickr.com/photos/rod_waddington/18420152746

Copii yemeniți, din capitala țării.

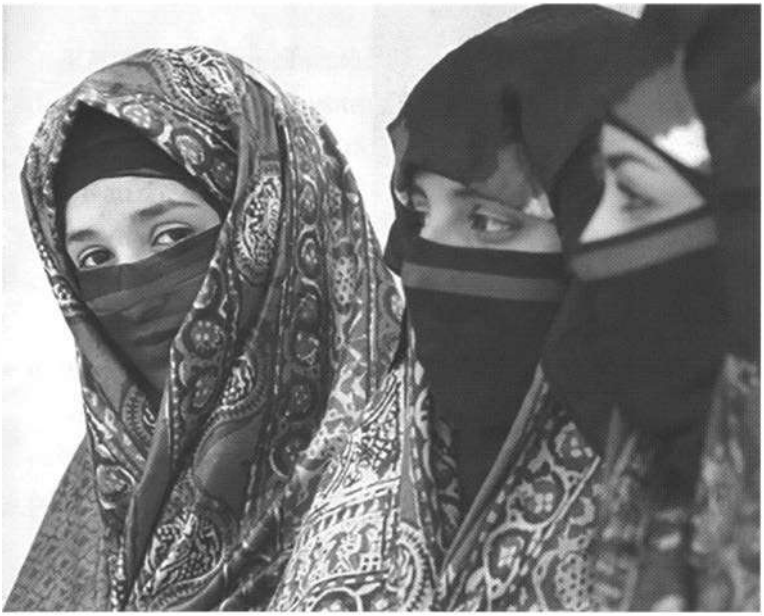

Tinere din Yemen îmbrăcate în sitara, un *hijab* tradițional, viu colorat, din această țară.

Musulmanii yemeniți își întrerup activitățile pentru una din rugăciunile obligatorii zilnice, din timpul Ramadanului.

Ali Abdallah al Salih, preşedintele statului Yemen în perioada 1990-2012.

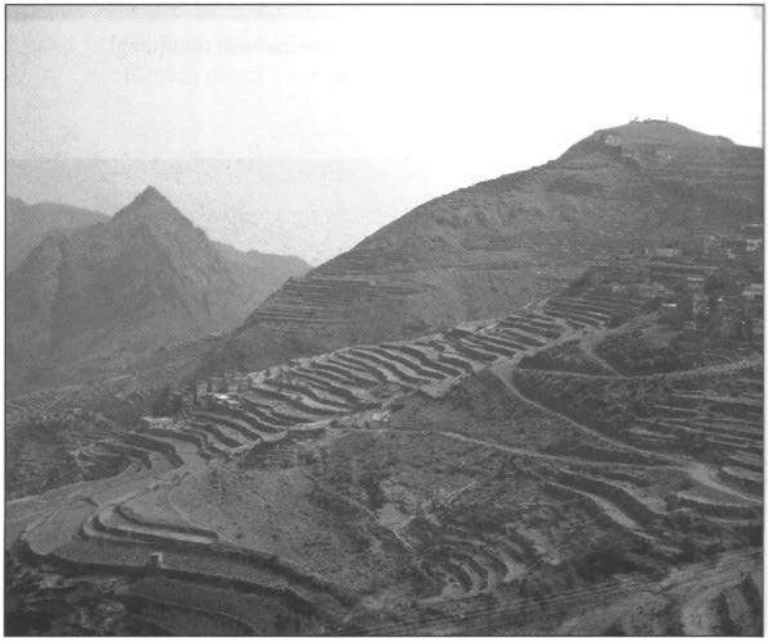

Peisaj montan din nordul Yemenului.

Rămân cu gura căscată. Monira, păpușica de ea, atât de gingașă, e deci condamnată să stea cu mâna-ntinsă în brațele unei bunici rufoase? Soțul Monei după gratii? I-auzi... Deci el este omul din închisoare la care făcea *Aba* aluzie la tribunal... Îmi dau imediat seama că Mona e prea preocupată să-și îmbrățișeze fiica, după ce a smuls-o din brațele cu văluri, ca să ne mai dea vreo explicație.

— Îmi lipsește nespus... V-o aduc înapoi, promit... promit, o aud spunând doamnei în negru, înainte să pătrundă din nou în mașină, cu fiica ei de trei ani în brațe.

Dintr-odată, un miros de stătut invadează mașina.

Monira este atât de murdară, încât ne e greu să-i ghicim culoarea pantofilor.

Portiera mașinii se trântește și plecăm din nou. Micuța este nespus de bucuroasă că ne revede pe toate, așa că aproape ne ștergem din minte uimirea de a fi regăsit-o în asemenea împrejurări.

Șoferul se îndreaptă spre sud-vestul orașului. Trecem pe drum prin fața unei alte moschei, aflată în construcție. Pare un castel, într-atât e de mare și de somptuoasă. Fațada îi este placată cu sticlă, și îi admir cele șase minarete uriașe. Sunt impresionante.

Deocamdată, gândurile îmi sunt ocupate de povestea Monei. Ajunsă în parc, ea începe, puțin câte puțin, să-și deschidă sufletul...

— E o poveste lungă, rostește ea suspinând și lăsând-o pe Monira să se ascundă după un tufiș, cu Haifa pe urmele ei.

Eman și ziarista au luat loc înaintea ei. Toate trei stau așezate, cu picioarele încrucișate, la umbra unui copac. Trag cu urechea.

— Mohammad, soțul meu, a fost închis cu câteva săptămâni înainte de căsătoria lui Nojoud... L-au găsit în dormitor împreună cu sora mea mai mare Jamila. De ceva vreme, aveam și eu niște bănuieli. Ca să fiu sigură, am chemat niște persoane care i-au surprins în flagrant delict. Totul s-a transformat în bătaie. A venit poliția și i-a luat pe Mohammad și pe Jamila. De-atunci, amândoi zac la pușcărie. Nu știu pentru câtă vreme de-acum încolo...

Mona își pleacă ochii, iar eu o privesc cu uimire, fără să prea știu ce să zic. Mi-e greu să realizez întreaga gravitate a situației, dar povestea ei mi se pare cumplită.

— În Yemen, adulterul este o crimă pasibilă de pedeapsa cu moartea, șoptește atunci Eman.

— Da, știu, continuă Mona. Cu siguranță acesta este motivul pentru care Mohammad mă presează să semnez o hârtie care să mușamalizeze toată afacerea, lăsând să se creadă că eram divorțați dinainte de arestarea lui. Eu refuz să-l vizitez la pușcărie, dar acesta este mesajul pe care mi l-a transmis. Nici nu mă gândesc să cedez! Mi-a pricinuit atâta suferință...

N-o mai văzusem pe Mona atât de limbută. În timp ce vorbește, dă din mâini, iar ochii îi strălucesc în deschizătura *niqab*-ului, care îi ascunde, în rest, întreaga față. Mi se rupe inima doar când îi ascult vocea tremurătoare. Cu toate acestea, dintr-odată, un râs nebun ne apucă pe toate. Ghemuită îndărătul tufișului, Monira tocmai și-a dat jos chiloțeii și un firicel transparent udă iarba îngălbenită de soare.

— Monira! o ceartă Mona, recăpătându-și gesturile materne și schițând un zâmbet.

Dar ochii i se întunecă din nou.

— Monira, fetița mea dragă... Sunt condamnată să-mi cresc singură cei doi copii, cu condiția, desigur, ca soacra mea să mă lase să-i văd. Mohammad n-a fost niciodată un tată bun... Tace câteva clipe și apoi continuă: Cred că eram cam de vârsta lui Nojoud când am fost silită să mă căsătoresc cu el... Eu și familia mea duceam o viață frumoasă în Khardji. Până în acea zi neagră, când totul s-a dus de râpă.

Mijesc ochii și mă apropii încet, ca să aud mai bine. Deja cred că am auzit prea mult pentru vârsta mea. Acum însă vreau neapărat să aflu sfârșitul poveștii. E sora mea, ce mai încoace și-ncolo, și, în mod ciudat, mă simt responsabilă pentru ea.

— *Omma* plecase la Sanaa să se trateze de urgență. Avea mari probleme de sănătate și doctorii o sfătuiseră să consulte un specialist din capitală. Ca de obicei, *Aba* plecase devreme ca să se ocupe de turmă. Rămăsesem

singură în casă cu frații mei mai mici și cu Nojoud, care era un bebeluș... Un tânăr pe care nu îl cunoșteam s-a apropiat de casă. Cred că avea vreo treizeci de ani. A început să-mi facă avansuri... Degeaba am încercat să-l alung, până la urmă m-a împins în cameră. Am rezistat. Am urlat. Am zis „nu". Dar...

Urmează o pauză.

— Când s-a întors *Aba*, era prea târziu. Totul s-a petrecut într-o clipită...

Nu-mi vine să cred! Biata Mona. Și ea... Ochii ăia mereu severi, privirea deprimată între două hohote de râs nervos... Deci de-aici i se trăgea.

— *Aba* era furios. S-a grăbit să-i asmută pe toți ai noștri, ca să înțeleagă ce s-a întâmplat. I-a acuzat pe săteni de complot. Dar, printre megieși, nimeni nu stătea să-l asculte. Înștiințat despre ce se întâmplase, șeicul satului n-a găsit nimic mai bun de făcut decât să ne căsătorească în grabă, înainte ca bârfele să se răspândească din casă în casă și din vale în vale. Ca să ne salveze onoarea! Spunea că-i mai bine să înăbușim această poveste cât mai repede cu putință. Pe mine nu m-a întrebat nimeni nimic. Mi-au aruncat o rochie albastră pe mine și i-am devenit soție peste noapte. Între timp, *Omma* s-a întors în sat. Ridica mâinile înspre cer, mustrându-se că a plecat. Lui *Aba* îi era rușine. Voia să se răzbune. Spunea că e vina vecinilor, că sigur cineva îi dorea răul, dacă îndrăzniseră să se ia de urmașii lui. Se simțea umilit și trădat. Într-o seară, s-au strâns toți

laolaltă. Au stat de vorbă. Au început să se ocărască și apoi să scoată *jambia*. Mai târziu – seara sau a doua zi dimineața, nu mai știu prea bine –, vecinii s-au întors înarmați cu pistoale. Ne-au amenințat, poruncindu-ne să plecăm de îndată... Ai mei au apucat-o pe drumul spre Sanaa. Eu și soțul meu ne-am dus să ne refugiem, preț de câteva săptămâni, în altă parte, după care ne-am alăturat în cele din urmă familiei, în capitală.

În sinea mea, tremur. Plecarea grăbită spre Sanaa... Furia tatălui meu... Tristețea Monei și umitoarea ei grijă față de mine... Deci asta era.

— După câțiva ani, când tatăl meu ne-a anunțat că Nojoud avea să se mărite, mi s-a făcut rău. Nu încetam să-l rog să se mai gândească, spunându-i că Nojoud era prea tânără. Nici nu voia să audă. Zicea că, odată căsătorită, va fi protejată de toți răpitorii și de toți bărbații care dau târcoale prin cartier. Spunea că avusese îndeajuns de multe probleme cu mine și cu Jamila... Când bărbații din familie s-au strâns ca să semneze contractul de căsătorie, s-a vorbit chiar și despre oferta, în cadrul unui *sighar*, a unui „mariaj la schimb", adică sora soțului meu să-i fie oferită lui Fares, dacă, din întâmplare, acesta s-ar fi întors cândva din Arabia Saudită... În seara nunții nu m-am putut stăpâni să nu plâng văzând-o pe Nojoud cum înoată în rochia aia prea mare pentru ea. Era un copil! Vai, ce-am mai plâns! Sperând că o voi proteja, m-am dus chiar să vorbesc cu soțul ei. L-am pus să jure în fața lui Dumnezeu că nu o s-o atingă, că

va aștepta până ce Nojoud va ajunge la vârsta pubertății și că o s-o lase să se joace cu copiii de vârsta ei. Mi-a răspuns: „Promit!" Dar nu s-a ținut de cuvânt... E un criminal! Toți bărbații sunt criminali. Nu trebuie să-i crezi. Niciodată... Niciodată...

Nu izbutesc să-mi dezlipesc privirea de pe *niqab*-ul Monei. Cât de mult mi-ar plăcea, chiar în clipa asta, să-i pot vedea și cele mai mici trăsături ale feței, ascunse sub pavăza aceea neagră, să-i văd lacrimile pe care mi le închipui curgându-i acum pe obraji. Mi-e rușine că am bănuit-o că vrea să ne spioneze... Dac-aș fi știut! A îndurat fără să crâcnească tot șirul acela de suferințe, de-a lungul atâtor ani! Fără să ridice glasul, fără să se plângă, fără să caute adăpost sub o aripă protectoare. Mona, sora mea cea mare, prizoniera unui destin și mai tragic încă decât al meu, captivă într-un labirint otrăvit de probleme. Copilăria i-a fost furată. Cum mi-a fost furată și mie. Înțeleg însă în clipa asta că, spre deosebire de Mona, am avut puterea să mă revolt împotriva destinului și am avut norocul să găsesc sprijin.

— Mona! Nojoud! Uitați-vă-ncoace! Uitați-vă la noi!

Ridicăm capetele. Așezată într-un leagăn, Haifa râde de se prăpădește, ținând-o pe micuța Monira între genunchi. Mona se ridică, iar eu o urmez. Leagănul de alături e liber.

— Nojoud, ajută-mă să-mi iau zborul! îmi spune ea.

Mona se pune în leagăn. Mă cațăr în spatele ei, în picioare, și mă proțăpesc de-o parte și de alta a scaunului

de lemn, cu mâinile agățate de cele două frânghii care îl susțin. Încep să-mi balansez trupul. Înainte. Înapoi. Din ce în ce mai repede.

Leagănul se pornește.

— Mai tare, Nojoud, mai tare! se aprinde Mona.

Vântul îmi șfichiuie fața. Ce răcoare! Mona se pune pe râs. Inima îi e sprințară. Își simte trupul ușor. E prima oară când o aud râzând într-un chip firesc. E prima oară când ne dăm împreună în scrânciob. Mi se pare că plutesc ca un fulg în bătaia vântului. Cât de plăcut e gustul acesta al inocenței regăsite...

— *Omma* zboară! *Omma* zboară! se veselește Monira, la doi pași de noi.

Mona scoate mici chiote de bucurie. Nu mai vrea să se oprească.

După câteva minute, șalul meu cedează în fața presiunii aerului. E prima oară în viață când nu am pornirea să-l așez la loc. Părul mi se revarsă pe umeri și se vălurește în bătaia vântului. Mă simt liberă. Liberă!

Capitolul 10

Întoarcerea lui Fares

August 2008

Am mâncat o „bizza". S-a întâmplat acum câteva zile, într-un restaurant foarte modern, unde chelnerii purtau o caschetă pe cap și luau comenzile zbierând într-un microfon.

Ce gust ciudat! Crănțănea în dinți precum o azimă de *khobz* și avea deasupra tot soiul de lucruri gustoase: roșii, porumb, pui și măsline. La masa de lângă noi stăteau niște doamne cu șal, care semănau cu acelea de la *Yemen Times*. Erau elegante și se slujeau chiar de cuțit și de furculiță ca să-și strecoare în gură bucățile de mâncare.

M-am străduit să le imit, tăindu-mi „bizza" cu tacâmurile. La început n-a prea mers. Am murdărit tot în jur. Haifa a observat că o fată golea în farfurie o sticlă de suc de roșii picant. A dorit și ea să încerce. Atât doar că, după primele înghițituri, gura i-a luat foc și ochii i s-au injectat. Noroc cu unul dintre chelneri, care s-a dezlipit până la urmă de microfon și i-a adus o sticlă mare de apă!

De-atunci, aventura asta a devenit un soi de joc pentru noi. Când o ajutăm pe *Omma* să pregătească masa, ne credem clientele unei „bizzerii" care vin să-și aleagă felurile preferate.

— Cu ce vă servesc? îmi spune Haifa, așezând *sofrah*-ul în camera principală.

— Hai să vedem, astăzi aș dori o „bizza" cu brânză, îi răspund eu.

De fapt, am zis „brânză" pentru că, scotocind adineauri în sacul cu provizii, am descoperit că asta era tot ce ne rămăsese de mâncare. Asta e, o s-o facem cu brânză.

— La masă! ne anunță Haifa, poftind restul familiei să ni se alăture.

N-apucăm bine să gustăm din prânzul nostru amărât, că se aud niște lovituri repetate la ușă.

— Nojoud, iar aștepți niște ziariști? mă întreabă Mohammad cu un aer bănuitor.

— Nu, azi, nu...

— Atunci poate că e camionul cu apă venit să ne umple rezervorul. De obicei, însă, sosește seara...

Se ridică, încruntând din sprâncene și continuând să-și mestece dumicatul de pâine. Apoi, cu un pas grăbit, se îndreaptă către ușa de fier. Cine poate, oare, să ne viziteze la ora asta, în plină dogoare a lunii august? În perioadele foarte fierbinți, vizitele se fac în mod obișnuit după asfințit.

Strigătul lui ne face însă pe toți să tresărim.

— Fares! urlă el. S-a-ntors Fares!

Cred că o să leșin. Fares, fratele meu atât de iubit, pe care nu l-am mai văzut de patru ani! Ținându-se de pereți, cu mâini tremurătoare, mama se împleticește până la intrare. În entuziasmul general, ne îngrămădim în spatele ei, în timp ce micuța Rawdha încearcă să ne depășească, strecurându-ni-se printre picioare. Niciodată nu mi s-a părut atât de lung culoarul nostru cel minuscul.

Tânărul care stă în pragul ușii are pielea arămie de la soare și obrajii scobiți. Cât de mult s-a schimbat! Înalt și subțire, Fares nu mai e deloc adolescentul din fotografia aceea pe care am contemplat-o de atâtea ori, până în cele mai mici detalii, de teamă că-i voi uita chipul. De-acum trebuie să ridic ochii în sus ca să-l pot vedea mai de-aproape. Privirea i s-a înăsprit, iar fruntea îi e străbătută de câteva linii întunecate, precum acelea de pe fruntea lui *Aba*. A devenit bărbat.

— Fares! Fares! Fares! geme mama, agățându-se de tunica lui albă, ca să-l strângă în brațe mai tare.

— Tare mult ne-ai lipsit, îi zic, îmbrățișându-l la rândul meu.

Fares stă bățos și nu scoate o vorbă. Pare ostenit. Privirea îi e goală. Aproape tristă. Unde-a dispărut înflăcărarea aia care îi ședea atât de bine?

— Fares! Fares! repetă Rawdha ca un automat, fără să priceapă cu adevărat că domnul acela înalt este fratele ei mai mare, plecat de-acasă pe când ea nu era decât un biet bebeluș.

După telefonul acela scurt din Arabia Saudită, la doi ani de la plecare, nu ne mai dăduse niciun semn. Asta

până la apelul neașteptat dintr-o seară a lunii trecute. Atunci când *Omma* i-a recunoscut vocea, la celălalt capăt al firului, a țipat de bucurie. Ne-am smuls unul altuia telefonul din mâini, ca să-l putem auzi cu toții. Părea departe, foarte departe, dar faptul de a-l ști în viață mi-a încălzit inima.

— Îți merge bine, pe-acolo pe unde ești? se grăbise tata să-l întrebe, cu o voce tremurătoare, cât pe ce să izbucnească în lacrimi.

Aba a dorit atunci să afle tot ce se putea ști despre Fares. Pentru cine muncea? Se simțea bine acolo? Câștiga suficient de mulți bani? În loc de răspuns, fratele meu se mulțumise să repete de mai multe ori aceeași întrebare care părea să-l obsedeze:

— Dar voi ce mai faceți?

Când a rostit fraza, a pus accentul pe „voi"; apoi a continuat:

— Îmi fac o mulțime de griji pentru familia mea. Mi-au ajuns la urechi tot soiul de lucruri. Vă rog, spuneți-mi dacă e totul în regulă...

Era neliniștit și asta se simțea. Să fi bănuit Fares ceva? Ne-a explicat că acolo umblau niște zvonuri în legătură cu familia noastră. Tocmai acolo, în acea Arabie Saudită, atât de îndepărtată încât nici nu știam unde se află pe hartă.

Niște călători yemeniți îi povestiseră despre problemele noastre, fără să-i dea detalii. Apoi, într-o bună zi, Fares văzuse o fotografie cu mine și cu tata într-un ziar local. După ce chiulise ani la rând – își părăsise școala

la sfârșitul clasei întâi –, nu mai era în stare să citească articolul care însoțea poza. Așa că povestea aceea misterioasă a început să nu-i mai dea pace. Până într-atât încât nici nu mai izbutea să doarmă.

Zvonuri aduse de niște călători yemeniți... O poză din ziar... Vestea divorțului meu depășise cu mult granițele țării. Văzând că insistă, *Aba* se grăbise să-i facă un rezumat al ultimelor luni.

— Acum am început să pricep, i-a răspuns fratele meu.

— Fares, băiatul meu, întoarce-te, te rog, acasă! l-a implorat mama, smiorcăind.

— Nu pot, am treabă..., a răspuns el, înainte să se întrerupă convorbirea.

Discuția telefonică trebuie să fi durat vreo zece minute. Fusese îndeajuns ca s-o arunce din nou pe *Omma* în cea mai neagră disperare. În zilele următoare era complet schimbată. După divorțul meu își recăpătase pofta de viață, dar acum își ieșea din pepeni pentru orice fleac. Voia să-și vadă din nou băiatul, să-l simtă, să-l atingă. Nu mai suporta să vadă că familia noastră este veșnic amenințată de fuga unora și de răpirea altora. De ce-i stătea destinul împotrivă? Nu avea și ea dreptul la un strop de fericire, ca alte mame?...

A prins să fie iar bântuită de coșmaruri și a început să creadă că n-o să-l mai revadă vreodată pe Fares. Își închipuia că se hotărâse să ne părăsească definitiv și că ne sunase doar ca să-și adoarmă conștiința. În timpul nopții, *Omma* a început să aibă iar insomnii. Mi se

rupea inima când o priveam. Divorțul îmi deschisese ochii într-o sumedenie de privințe și acum eram mai sensibilă la nefericirea altora.

Și, ce să vezi, Fares se întorsese în ziua asta caldă și apăsătoare! Mult mai liniștit și mai tăcut decât acel Fares care-mi rămăsese în amintire. Însă sprâncenele stufoase și părul acela cârlionțat sunt, fără doar și poate, ale fratelui meu. Vreau să aflu totul despre el. Cum s-a purtat patronul cu el? Și-a făcut prieteni în Arabia Saudită? Și, dacă stau să mă gândesc, probabil că acolo se găsește o „bizza" foarte bună.

Mama nu-l mai slăbește. Îl trage de mână până în salonaș. Fares nu e prea vorbăreț. Cu un gest domol, își scoate pantofii, după care se lasă pe o pernă. Nu-l mai scap din ochi. Cât ai clipi, *Omma* îi aduce un pahar de ceai, din care el se grăbește să soarbă de câteva ori.

— Hai, povestește-ne..., insistă tata.

Fares își lasă păhărelul de ceai pe *sofrah*.

— În patru ani de zile n-am izbutit să pun niciun ban deoparte. Îmi pare rău... Dac-aș fi știut..., șoptește el, plecându-și fruntea.

Tăcerea se lasă din nou în salon. Apoi fața i se relaxează treptat, lăsând să se întrevadă o părere de zâmbet.

— Îți mai aduci aminte, *Aba*? Eram foarte supărat pe tine în ziua aia pentru că strigaseși la mine când m-am întors cu mâna goală de la brutar, unde cerșisem un colț de pâine. Mi-era rușine să tot stau cu mâna întinsă după

bani. Visam la o pereche nouă de pantaloni, precum toți băieții de vârsta mea. Dar acasă de-abia de aveam bani să ne luăm de mâncare. A doua zi, m-am trezit cu nevoia arzătoare să nu mai depind de nimeni. Voiam să reușesc în viață, să câștig bani suficienți și să-mi cumpăr hainele pe care mi le doream. Am plecat, deci, promițându-mi că nu mă voi întoarce aici decât în ziua când voi avea buzunarele doldora de bani... Face o pauză ca să mai ia o gură de ceai și continuă povestea: La noi în cartier, niște vecini pomeneau despre ocaziile de muncă din Arabia Saudită. Umbla vorba că acolo îți poți câștiga traiul onorabil și că poți chiar să mai și trimiți bani în țară, ca să-ți ajuți familia. Exact de așa ceva aveam nevoie! Voiam să mă aventurez. Ambiția îmi dădea pe dinafară. N-aveam nimic de pierdut... Eram tânăr și nepăsător. Nu mi-am putut închipui că va fi atât de greu. Mi-au trebuit patru zile ca să ajung în Arabia Saudită. Mai întâi am luat un maxi-taxi spre Saada, un oraș din nord-vestul Yemenului. Drumul era înțesat cu posturi de control ale armatei. De-abia atunci mi-am dat seama cât de lung și de anevoios va fi drumul. Când am ajuns la Saada, am cunoscut o călăuză care mi-a propus să mă treacă granița pentru 5 000 de riali*. Cam scump, dar cum tot ajunsesem până aici, doar nu era să fac cale-ntoarsă! Măcar era de-al locului. Spunea că știe toate drumurile pe unde ne putem feri de soldații de

* Circa 19 euro.

la frontieră. Cum nu aveam niciun act de identitate la mine, am preferat să-i folosesc serviciile.

— Am fost așa de îngrijorați! Ne gândeam că ai dispărut definitiv, l-a întrerupt *Aba*.

Cufundat în amintiri, Fares și-a continuat istorisirea, fără să țină seama de observația tatei.

— Am traversat granița pe jos și în plină noapte. În viața mea nu mi-a fost atât de frică. Pe drum am întâlnit și alți yemeniți, unii mai tineri decât mine. Ca și mine, habar n-aveau ce îi așteaptă de partea cealaltă și nu se gândeau decât la un singur lucru: să facă bani. Tot mergând pe întuneric, mi-am dat în sfârșit seama de adevăratele riscuri pe care le aveam de înfruntat. Dacă soldații m-ar fi reperat, m-ar fi trimis înapoi la Sanaa... Ușurarea mea, odată ce am trecut granița, a fost degrabă risipită de zăpăceala care a urmat. Unde să mă duc? Puneam pentru prima oară piciorul într-o țară străină. Frânt de oboseală, am continuat să merg până am ajuns în suburbiile orașului Khamiss Mousheid. Ce dezamăgire! În această parte din Arabia Saudită este mai rău decât în Sanaa. Un om pe care l-am rugat să-mi arate drumul s-a oferit să mă adăpostească peste noapte. Locuia în plin câmp, împreună cu nevasta și copiii. A doua zi, când mi-a propus să-mi dea de lucru, am acceptat pe dată. Chiar nu aveam de ales. Avea o crescătorie de oi și m-a numit în fruntea unei turme de șase sute de animale pe care trebuia să le duc zilnic la păscut, ajutat de un alt cioban, originar din Sudan. Munceam douăsprezece

ore pe zi, de la șase dimineața până la șase seara. Noaptea îmi împărțeam camera cu sudanezul, într-o casă minusculă din piatră, rătăcită în mijlocul pustiului, în care se aflau doar două saltele. Nici televizor, nici frigider, nici toaletă, nici aer condiționat. Eram dezumflat...

Fares mai face o pauză, ca să-și înghită saliva. Vocea începe să i se dogească: din cauza oboselii, cu siguranță.

— De-aici înainte, dezamăgirile s-au ținut lanț, a continuat el. În fiecare zi patronul devenea și mai pretențios. Trebuia să hrănim animalele, să le adăpăm, să le ducem pe câmp. Ziua de muncă se făcea din ce în ce mai lungă. De-abia după o lună am realizat în ce situație mizerabilă mă aflu, atunci când mi-am primit cel dintâi salariu: 200 de riali saudiți* pentru treizeci de zile de muncă. Cât să-mi ajungă de câteva bomboane de la băcănia din colț, care, ironie a sorții, aparținea... tot patronului meu! Eram dezorientat. După ce am făcut rapid un calcul mental, am înțeles că va fi nevoie să muncesc cel puțin un an ca să pot spera să adun îndeajuns de mulți bani cât să mă întorc la Sanaa. Nu aveam nici cu ce să vă dau telefon. În plus, eram prea mândru ca să-mi recunosc eșecul. Prima oară v-am sunat doar ca să vă las să credeți că totul merge bine. A doua oară, după doi ani, am făcut-o pentru că eram îngrijorat... Cu capul plecat, trage aer în piept și apoi suspină prelung. După ce-am închis telefonul, n-am putut să-mi scot din cap lacrimile lui *Omma*, de la celălalt capăt al firului.

* Circa 38 de euro.

Nici n-am mai dormit noaptea. Mi-am numărat banii. Îmi ajungeau doar ca să mă întorc la Sanaa. Săptămâna trecută, într-o dimineață, m-am dus la patronul meu să-i zic rămas-bun. Venise timpul să mă întorc acasă.

— Și-acum ce-ai de gând să faci? îl întreabă Mohammad.

— Cred că o să fac precum ceilalți, o să vând pe stradă gumă de mestecat, răspunde el pe un ton resemnat.

Cât de mult s-a schimbat! Fares, cel atât de ambițios altădată, era astăzi dispus să se încoloneze alături de învinși. Îmi amintesc din nou, ca pe un desen colorat pe care-l speram de nesters, privirea lui obraznică atunci când îl înfrunta pe tata. Țin minte poznele lui, care-l enervau pe *Aba,* dar care pe mine mă făceau să râd. Deunăzi, dacă ar fi fost împreună cu noi la „bizzerie", ar fi fost primul care să construiască avioane din șervețelele de pe masă și care să le arunce la masa de alături. În luna aprilie am avut puterea să mă duc la tribunal gândindu-mă la fuga lui de-acasă. Plecarea lui îmi dăduse curajul să zbor cu propriile mele aripi. Cred că îi sunt datoare.

Un Fares învins nu e Fares. Nu mi-aș fi putut închipui că se va lăsa răpus. Niciodată. Mă doare sufletul. Cândva, va trebui să găsesc calea de a-l ajuta, la rândul meu. Nu prea știu cum, dar cred că o să mă descurc.

Capitolul 11

Când o să fiu avocată...

16 septembrie 2008

Prin Sanaa bate vântul. E un vânt de sfârșit de vară, care anunță întoarcerea serilor răcoroase și primele picături de ploaie. Frații și surorile mele mai mici vor putea, din nou, să se joace în bălțile de-afară, împreună cu puștii din cartier. Afară, copacii vor îngălbeni în curând, iar vânzătorii ambulanți de pături vor apărea din nou pe la răscruci.

Pentru mine, acest vânt înseamnă începerea școlii, adică momentul mult așteptat. În noaptea asta am închis cu greu ochii. Înainte să adorm, am avut grijă să-mi umplu cu caiete noul meu ghiozdan din pânză maronie. Mi-am scris numele pe o bucată de hârtie, ca să mă antrenez. Și apoi pe cel al lui Malak. M-am gândit mult la fosta mea colegă de clasă. Din păcate, n-o să mai fim împreună, pentru că am fost înscrisă la altă școală.

Am văzut, în somn, caiete albe, creioane colorate și, împrejurul meu, o mulțime de fetițe de aceeași vârstă cu mine. De câteva săptămâni coșmarurile au încetat, în

sfârșit. Nu mă mai trezesc leoarcă de sudoare, cu ochii plânși și gura uscată, cu gândul la ușa care se trântește și la lampa cu ulei care se răstoarnă. În locul lor, visez la școală. Ca o dorință rostită cu putere, sperând că se va împlini.

Când am deschis ochii, azi-dimineață, în primul rând mi-am simțit inima palpitând. Apoi m-am ridicat pe vârfuri, m-am dus să mă spăl pe dinți și să-mi dau cu un pieptene prin păr. În jurul meu, toate femeile casei încă dormeau, înșiruite direct pe jos, în încăperea cea mică din spate. În salonul de alături, care era camera bărbaților, puteai să auzi musca zburând. Înainte să-mi pun noua mea uniformă școlară – o rochie lungă și verde și un șal alb –, am lăsat apa rece să-mi curgă îndelung pe față.

— Haifa, trezește-te, o să întârziem!

Cu părul ciufulit și jumătate de față strivită de pernă, sora mea cea mică se dezmeticește anevoie. În timp ce dau buzna la ușă, ca să pândesc sosirea taxiului, *Omma* o ajută să se îmbrace și să-și pună încălțările. Haifa nu mai știe unde și-a pus șalul. Nu-i nimic, o să ia altul, mai pătat, e drept, dar mâine o să fie mai bine. Așteptând la volan, șoferul e deja aici. A fost trimis de o asociație umanitară internațională care se ocupă de școlarizarea noastră și de cheltuielile de deplasare.

— Sunteți gata?

— Da.

— Atunci să mergem!

Inima îmi bate și mai puternic. Mă grăbesc să-mi iau ghiozdanul, pe care mi-l atârn cu mândrie în spate. Înainte să ne suim în mașină, o îmbrățișăm pe *Omma*. Agățată de rochia ei, micuța Rawdha ne face semn de „la revedere" cu mâna, înainte să pufnească în râs. Tocmai a văzut o turmă de oi care trecea în depărtare. Noua noastră căsuță de ciment, înghesuită într-o fundătură de pământ bătătorit, se află în spatele unei uzine Coca-Cola și al unui câmp pe jumătate pârloagă, unde ciobanii își duc în zorii zilei turmele să pască.

Așezate una lângă alta pe bancheta din spate, Haifa și cu mine schimbăm un surâs complice atunci când auzim motorul pornind. Rămânem tăcute, dar știm amândouă cât de bucuroase suntem în clipa aceasta. Dar și cât de neliniștite. Am așteptat atât de mult ziua când voi putea din nou să desenez, să învăț araba, Coranul, matematica... Când am fost silită să părăsesc școala, în luna februarie, știam să număr până la 100. Acum vreau să învăț să număr până la 1 000 000!

Cu fața lipită de geam, arunc o privire spre cerul cu desăvârșire albastru. În dimineața asta, vântul a alungat norii. Pe-afară străzile sunt ciudat de pustii. Negustorii nu și-au ridicat încă obloanele de fier. Bătrânul meu vecin, care bodogăne mereu atunci când îi vede pe ziariști defilând prin fața ușii noastre, n-a ieșit de data asta din casă ca să ne pândească din capătul scărilor. La brutăria din colț, zăvorâtă bine, nu stă nimeni la coadă. În

mod excepțional, începerea școlii coincide anul acesta cu Ramadanul. Așa că jumătate de oraș încă doarme.

E prima oară când țin post, precum oamenii mari, între rugăciunea de dimineață și cea de seară. În primele zile nu mi-a fost prea ușor, mai ales din cauza căldurii care îți usucă gâtul și te însetează. La început am crezut chiar că o să leșin. Însă, curând, luna asta întreagă de reculegere și de sărbătoare, în timpul căreia se trăiește altfel decât în cursul anului, a început să-mi placă. Când, la sfârșitul după-amiezii, soarele se ascunde îndărătul caselor, mâncăm curmale, *shorba*, adică o supă pe bază de orz, și *floris*, niște plăcințele cu cartofi și carne. Sunt mâncărurile specifice Ramadanului. Seara, stăm de veghe până foarte târziu, uneori până la ora trei ale dimineții! Noaptea, restaurantele sunt pline ochi, iar neoanele magazinelor de veșminte și de jucării rămân aprinse ceasuri în șir. În centrul orașului, nu departe de Bab-al-Yemen, e aproape cu neputință să circuli.

Când m-am trezit prima oară în dimineața asta, spre ora cinci, pentru cea dintâi rugăciune a zilei, i-am mulțumit lui Dumnezeu că nu m-a părăsit în aceste ultime luni. I-am cerut să termin cu bine cel de-al doilea an de școală primară și să rămân sănătoasă. M-am rugat, de asemenea, să-i ajute pe *Aba* și pe *Omma* să câștige bani, așa încât frații mei să nu mai fie nevoiți să cerșească pe stradă. Și m-am mai rugat ca Fares să-și recapete

zâmbetul de dinainte. Dacă școala ar deveni obligatorie pentru toți copiii, băieții ca el nu s-ar mai vedea siliți să vândă gumă de mestecat pe la stopuri. M-am gândit mult și la Jad, bunicul meu, căruia îi simțeam lipsa și care, de-acolo de sus, era probabil mândru de mine.

Taxiul a fost înghițit de bulevardul principal, acela care duce spre aeroport. După ce depășim postul de control al armatei*, o cotim la dreapta și trecem prin fața mai multor case de ciment. Acoperișurile lor plate sunt înzestrate cu antene parabolice în formă de lighean. Poate că o să avem și noi cândva televizor. Șoferul apasă pe butonul care deschide automat ferestrele din spate. Aud niște fetițe cântând în depărtare. Pe măsură ce ne apropiem, melodia devine mai limpede.

— Am ajuns, ne anunță șoferul, parcând în fața unei porți mari și negre, de fier.

Drumul a durat aproape cinci minute. Un frison de entuziasm și de teamă nelămurită îmi străbate tot corpul. Acum, cântecul fetelor se aude atât de aproape, încât îi recunosc și cuvintele – e o melodie pe care probabil am învățat-o anul trecut. În spatele porții se află școala mea cea nouă.

— Bună ziua, Nojoud!

* În ultima vreme, sporirea amenințărilor venite din partea unor grupări teroriste a determinat autoritățile să înmulțească numărul posturilor de control, mai ales pe drumul ce duce către aeroport.

Shada! Ce surpriză! Mă arunc în brațele ei și o strâng cât pot de tare. A venit să asiste la ziua cea mare. Dacă ar ști cât de liniștită mă simt să întâlnesc o față cunoscută!

Poarta dă spre o curte mare cu pietriș, străjuită de vreo zece săli de clasă cu ziduri din cărămidă cenușie, așezate pe două niveluri. Toate fetele poartă aceeași uniformă ca mine, verde cu alb. Nu cunosc pe nimeni. Mă simt intimidată.

Shada mi-o prezintă pe directoare, Njala Matri, o femeie cu văl negru, căreia nu îi văd decât ochii.

— *Kifalek**, Nojoud?

Timbrul vocii ei este în același timp blând și plin de siguranță. Ne invită s-o urmăm în biroul ei, situat în fundul curții. Un ghiveci din plastic tronează peste pânza roșie care acoperă masa de ședințe, iar pe peretele principal se află un afiș uriaș cu președintele Ali Abdallah al-Salih. În spatele unui birou, o învățătoare lucrează la un computer. După ce s-a închis ușa, Njala Matri își ridică *niqab*-ul care îi acoperă fața. Cât e de frumoasă! Ochii îi sunt albaștri-cenușii. Iar pielea îi e de culoarea laptelui.

— Nojoud, fii bine-venită. Școala asta va fi a doua ta casă.

Încep să mă destind un pic. Ne explică faptul că instituția, finanțată în principal prin donațiile locuitorilor cartierului, primește în fiecare an circa 1 200 de elevi, cam 40-50 într-o clasă.

* „Ce mai faci?", în araba yemenită.

— Aici, insistă ea, învățătoarele se află la dispoziția fetițelor și, dacă e nevoie, acestea au dreptul să vină după încheierea orelor și să le pună întrebări de natură mai personală.

Auzind-o ce spune, simt că mi se mai ia o piatră de pe inimă. Credeam că n-o să mă mai întorc niciodată la școală. La început, o învățătoare se împotrivise înscrierii mele:

— Vă rog să înțelegeți, nu e o fată precum celelalte.... Hmm... A avut totuși niște relații... hmmm... cu un bărbat... Asta ar putea să le influențeze pe colegele ei, îi șoptise ea Shadei, când am vizitat prima oară școala.

Shada luase în calcul și alte propuneri, ademenitoare de altfel, dar prea extravagante după părerea ei: studii în străinătate finanțate de o organizație internațională sau înscrierea la o școală privată din Sanaa... Eram eu însă potrivită pentru așa ceva? Eram eu în stare să-mi părăsesc familia și, mai cu seamă, pe Haifa? Nu, nu acum. Prin urmare, am ales școala din Rawdha, cartierul vecin. Ca să nu mai fiu privită cu atâta stăruință. Ca să fiu tratată ca toate celelalte. Ca sora mea mai mică.

— *Hiiiiii, Nojoud! Oh, you are sooooooo cute!**

Ei bine, de data asta n-am nimerit-o! În mijlocul curții și-a făcut apariția o femeie cu ochi albaștri și cu umeri solizi, cu un șal liliachiu așezat neîndemânatic peste părul tuns scurt. Înconjurată de școlărițe, dă din

* Buună, Nojoud! O, ce drăguță ești! (în engleză în original).

mâini ca o morișcă. Vorbește cu glas tare, dar cuvintele care îi ies pe gură îmi par din limba păsărească. E, probabil, vreo limbă străină. Mai știi, s-o fi crezând la grădina zoologică!?!

Shada mă lămurește că femeia lucrează pentru *Glamour,* o importantă revistă americană pentru femei. A venit în Yemen special pentru mine. Va trebui, încă o dată, să-mi spun povestea. Iar și iar. Și, încă o dată, fața mea va înlemni atunci când vor veni întrebările personale, în fața cărora mă simt întotdeauna stânjenită. Iar tulburarea pe care încerc cu greu s-o ascund îmi va năpădi iar inima...

Dintr-odată sună clopoțelul. Sunt salvată! Najmiya, una dintre învățătoare, cu un baston în mână, ne face semn să ne aliniem de-a lungul zidului. Mă grăbesc să-i fac pe voie. Apoi ne invită să ne așezăm îndărătul câte unuia dintre pupitrele de lemn poziționate pe două rânduri în sală. Aleg un loc lângă fereastră. Nici prea în față, nici prea în spate. Mai precis în rândul trei, alături de două noi colege, cărora nu le-am reținut încă prenumele. Cu ochii ațintiți la tablă, mă străduiesc să descifrez literele pe care învățătoarea le-a scris cu cretă albă. „Ra-ma-dan Ka-rim." *Ramadan Karim,* „Ramadan fericit!" Ca într-un puzzle care se recompune, cuvintele își regăsesc forma în memoria mea. Iar bătăile inimii mele își recapătă ritmul normal.

În timp ce învățătoarea ne îndeamnă să recităm imnul național, atenția îmi este deodată abătută de

foșnetul paginilor unui caiet. E foșnetul școlii. Adevăratul sunet al școlii, în sfârșit regăsit.

Gândul îmi fuge, pentru o clipă, spre o poveste pe care ne-a spus-o adineauri directoarea:

— Anul trecut, una dintre elevele noastre, în vârstă de treisprezece ani, a părăsit școala dintr-odată. Fără să ne spună din ce motive. La început, am crezut că se va întoarce. Au trecut apoi săptămâni întregi și n-am mai auzit nimic de ea. Până când, cu câteva luni în urmă, am aflat că micuța se măritase și că avea deja un bebeluș. La treisprezece ani!...

Njala Matri voise să fie sigură că a șoptit acele câteva vorbe doar pentru urechea Shadei și că eu nu auzisem. Făcuse totul cu bună intenție. Dar ea nu știe nimic despre proiectul care mi s-a pârguit în cap în ultimele săptămâni. Da, m-am hotărât: când voi fi mare, mă voi face avocată, ca Shada, ca să le apăr pe celelalte fetițe ca mine. Dacă-mi va sta în putință, voi propune să crească vârsta căsătoriei la optsprezece ani. Sau chiar la douăzeci! Va trebui să fiu puternică și perseverentă. Va trebui să învăț să nu-mi mai fie frică să mă adresez bărbaților și să mă uit drept în ochii lor. De altfel, într-una din zilele următoare trebuie să-mi iau inima-n dinți și să-i spun lui *Aba* că nu sunt de acord cu el atunci când zice că Profetul s-a însurat cu Aisha pe când aceasta avea nouă ani. Voi purta, precum Shada, pantofi cu toc și nu-mi voi mai acoperi fața. *Niqab*-ul e sufocant! Dar până atunci va trebui să-mi fac temele cum se cuvine.

Va trebui să fiu o elevă bună. Asta ca să pot spera că o să ajung la universitate și că o să studiez dreptul. Cu multă sârguință, voi izbuti!

De când am fugit la tribunal, evenimentele s-au înlănțuit atât de repede, încât nu realizez încă ce mi s-a întâmplat. O să-mi ia ceva timp, cu siguranță. Timp și răbdare. De altfel, Shada mi-a propus de mai multe ori să merg la un doctor care, după părerea ei, mi-ar fi de folos. De fiecare dată am preferat să anulez întâlnirea în ultima clipă. E stânjenitor să mergi la un medic pe care nu-l cunoști, nu credeți? Așa că, până la urmă, Shada a renunțat. La început, e drept, mi-era rușine. Rușine și teamă că sunt altfel decât celelalte; dar și groaznica senzație că sunt inferioară. Nu puteam scăpa de ciudatul sentiment că am fost singură în față cu primejdia. Că am fost victima anonimă a unei povești pe care alții n-o pot pricepe. Izolată. Exclusă. Umilită.

În ultima vreme însă am înțeles că situația mea nu era unică. Despre povești ca a mea sau precum a școlăriței de treisprezece ani se vorbește puțin, dar ele există și încă într-un număr mai mare decât ne putem închipui. Cu niște săptămâni în urmă, Shada mi le-a prezentat pe Arwa și pe Rym, două fete care ceruseră divorțul ca și mine. Când le-am văzut pentru prima oară, le-am strâns cu putere în brațe, ca pe niște surori. Poveștile lor m-au tulburat. La nouă ani, Arwa s-a trezit măritată cu forța, de tatăl său, cu un bărbat mai bătrân cu 25 de ani

decât ea. De-abia după ce a auzit vorbindu-se la televizor despre cazul meu s-a hotărât, într-o dimineață, să se refugieze la spitalul cel mai apropiat, în satul Jibla, aflat la sud de Sanaa. Viața lui Rym, în vârstă de doisprezece ani, s-a zdruncinat după divorțul părinților. Ca să se răzbune, tatăl ei a măritat-o cu un văr în vârstă de treizeci și unu de ani. După mai multe tentative de sinucidere, Rym a prins curaj și a bătut la ușa tribunalului.

Eram mândră să știu că povestea mea le ajutase să afle căile potrivite prin care să se apere. Suferința lor m-a mișcat. Mă simt oarecum responsabilă pentru că au ales să se revolte împotriva soților lor. Iar la tribunal au ajuns datorită mie. Mi-a fost milă de ele. Când le-am auzit necazurile, parcă mi-am văzut propriile nenorociri în oglindă. Mi-am spus: *Khalass!* „Gata!" Căsătoria e făcută să aducă nefericire fetelor. Nu mă voi mai căsători niciodată! Niciodată! *Machi! Machtich!*

Povestea Monei îmi revine adesea în minte. Nici ei nu i-a surâs viața. Cu o săptămână în urmă, Jamila, sora mea cea mare, a fost în sfârșit eliberată din închisoare!

Când s-a întors acasă, am strâns-o în brațe. Ce bucurie s-o revăd!

Acolo a fost probabil colegă de celulă cu niște nelegiuite sau chiar cu niște femei acuzate că și-au ucis soțul! Acasă am ocolit însă aceste subiecte. Ca să nu stricăm bucuria regăsirii. Chiar așa! După multă vreme, familia noastră era reîntregită. Cu toate acestea, după veselie au

început certurile, iar surorile mele s-au ciorovăit. Ca s-o salveze pe Jamila, Mona a acceptat în cele din urmă să semneze faimoasa hârtie. Dar nu-și poate domoli furia împotriva ei. O acuză că i-a distrus familia. Între ele, nimic nu va mai fi la fel ca înainte. Totul însă e din vina soțului ei. Uneori îmi spun că va trebui, cândva, să discut cu Fares și să-l pun să-mi promită că, dacă se va căsători, va fi cel mai blând dintre soți.

Un avion străbate cerul, lăsând în urma lui o lungă dâră alburie. Îl văd cum crește pe măsură ce-și continuă traiectoria. Cu siguranță, va ateriza curând pe aeroportul de lângă noi. Poate că vine din Franța, ori poate din Bahrein? De altfel, care din aceste două țări e mai aproape de noi? Trebuie s-o întreb pe Shada. Într-o zi, o să zbor și eu și o să merg în celălalt capăt al lumii. Se pare că într-un avion încap cel puțin trei sute de persoane. Un vecin întors din Arabia Saudită mi-a povestit că interiorul e ca un salon mai mare, unde poți citi ziare, comandând în același timp tăvi cu mâncare. În avion, toată lumea folosește tacâmuri adevărate. Ca la „bizzerie"!

Vocea ascuțită a învățătoarei mă smulge din visare:

— Cine vrea să recite primul surat din Coran? întreabă ea către întreaga clasă.

Cu o pornire de cutezanță pe care n-am mai avut-o demult, mă grăbesc să ridic mâna cât mai sus, așa încât toată lumea să mă vadă. Ce ciudat, e prima oară când

n-am stat să cuget înainte să mă aventurez. Apoi m-am întrebat ce-o să zică *Aba* și ce aveau să povestească oamenii pe la colțuri. Eu, Nojoud, în vârstă de zece ani, am ales să răspund la o întrebare. Iar această alegere nu privește pe nimeni altcineva.

— Nojoud? reia învățătoarea, îndreptându-și privirea spre mine.

Nu i-a scăpat entuziasmul meu.

După ce trag adânc aer în piept, mă dezlipesc de scaun și rămân bățoasă. Încep să-mi sondez memoria, ca să dau peste versetele din Coran pe care le-am învățat anul trecut:

În numele lui Allah Cel Milostiv, Îndurător,
Laudă lui Allah, al lumilor Stăpânitor,
Cel Milostiv, Îndurător,
În Ziua de Apoi Stăpânul Cârmuitor,
Numai pe Tine Te adorăm, numai la Tine cerem ajutor.
Pe drumul drept Tu fii-ne Călăuzitor,
Drumul celor cu care fost-ai Tu dăruitor, nu al celor pe care Tu Te-ai mâniat, nici al rătăciților.

O tăcere desăvârșită se lasă peste întreaga sală.

— Bravo, Nojoud! Dumnezeu să te aibă în pază! mă aplaudă învățătoarea, încurajându-le pe celelalte eleve să facă la fel.

Apoi privirea i se îndreaptă spre celălalt capăt al clasei, în căutarea unei noi candidate.

Cu zâmbetul pe buze, mă așez în bancă.

Privind în jurul meu, nu-mi pot stăpâni un suspin de ușurare. Cu uniforma mea verde cu alb, nu sunt decât una dintre cele cincizeci de școlărițe ale clasei. Sunt o elevă de clasa a doua primară. Am început școala precum mii de alte micuțe yemenite. Când mă voi întoarce după-amiază acasă, voi avea de făcut teme și de colorat niște desene.

De-abia astăzi am impresia că am redevenit o fetiță. O fetiță normală. Ca înainte. Pur și simplu ca înainte.

Epilog

Îmbrăcată în frumoasa ei rochie violetă, Nojoud împarte zâmbete, ținând strâns mâna Shadei. Gesturile îi sunt sfioase. Dar privirea îi este cât se poate de hotărâtă.

— Încă o fotografie! urlă niște paparazzi.

În această zi de 10 noiembrie 2008, cea mai tânără divorțată a lumii a primit, la New York, premiul „Femeia anului", decernat de revista americană *Glamour*. De la înălțimea celor zece ani ai săi, ea împarte această neașteptată consacrare cu vedeta de cinema Nicole Kidman, cu secretarul de stat american Condoleezza Rice și cu senatoarea Hillary Clinton! Este foarte mult pentru această micuță yemenită, trecută brusc de la statutul de victimă anonimă la acela de eroină a timpurilor moderne și care aspiră astăzi la o viață normală. Dar o merită pe deplin.

Nojoud a câștigat. Și este mândră. Ce m-a izbit mai întâi, cu ocazia primei noastre întâlniri, în iunie 2008, la două luni după divorț, a fost tocmai siguranța ei*.

* Delphine Minoui, „Nojoud, 10 ani, divorțată în Yemen", *Le Figaro*, 24 iunie 2008.

De parcă lupta ei incredibilă o făcuse să crească dintr-odată, răpindu-i în trecere frumoasa inocență a copilăriei.

Și cât de matură a fost atunci când, de la celălalt capăt al firului, a avut grijă să-mi indice în cele mai mici detalii drumul pe care-l aveam de urmat ca să ajung la umila ei locuință, pierdută în labirintul străzilor prăfuite din Dares, la periferia capitalei Yemenului, Sanaa.

Când am sosit, mă aștepta lângă benzinăria înțesată de mașini. Era înfășurată într-un văl negru și o ținea lângă ea pe sora cea mică Haifa. „O să stau în preajma vânzătorului de dulciuri", m-a avertizat ea, trădând faptul că e pofticioasă, lucru specific micuților de vârsta ei. Avea ochi migdalați, chip de prunc și surâs angelic. În aparență o fetiță ca oricare alta, căreia îi plac bomboanele, care visează să aibă un ditamai televizorul și care se joacă de-a baba-oarba cu frații și surorile ei. În străfundul inimii însă este o adevărată mică doamnă, călită de nevoi și care astăzi zâmbește adunând numeroasele „*Mabruk!*" („Felicitări!") pe care femeile din Sanaa i le oferă atunci când îi recunosc chipul.

„Divorțul lui Nojoud a spart o ușă închisă", îmi mărturisea de curând Husnia al-Kadri, directoarea Departamentului pentru femei din cadrul Universității din Sanaa și conducătoarea unui studiu recent care punea în evidență faptul că mai mult de jumătate din fetele

yemenite sunt căsătorite înainte de împlinirea vârstei de optsprezece ani*.

Da, e-adevărat, povestea lui Nojoud poartă un mesaj de speranță. În această țară din Peninsula Arabică, unde căsătoria fetelor se înscrie în niște tradiții care păreau, până nu demult, irevocabile, acest incredibil act de cutezanță a dat curaj și altor voci micuțe să se ridice împotriva soților lor. De la descinderea ei în tribunal, alte două fetițe, Arwa, în vârstă de nouă ani, și Rym, de doisprezece ani, au început să se lupte și ele împotriva căsătoriilor barbare la care au fost supuse. În Arabia Saudită, un ziar local evoca de curând cazul unei solicitări de divorț venite din partea unei fetițe de opt ani căsătorită fără voia ei, de tatăl său, cu un bărbat de cincizeci de ani. Un tribunal se pregătește să examineze cererea. E vorba despre o premieră în țara vecină, o țară cu obiceiuri ultratradiționale!

Victoria lui Nojoud a permis de asemenea organizațiilor yemenite de apărare a drepturilor femeilor să exercite presiuni asupra parlamentului în speranța creșterii vârstei legale de căsătorie.

Poate că Nojoud nu realizează încă, dar ea chiar a dărâmat un tabu. Știrea privind divorțul ei a făcut

* *Early Marriage in Yemen. A Base Line Story to Combat Early Marriage in Hadramout and Hadeyda Governates* (Căsătoriile premature în Yemen, un ghid pentru combaterea căsătoriilor precoce din provinciile Hadramout și Hadeyda), Sanaa University, 2006. Potrivit acestui studiu, căsătoriile precoce reprezintă principala cauză a lipsei de acces a fetelor la educație. În Yemen, 70% din femei sunt analfabete.

înconjurul planetei, a fost retransmisă de numeroase instituții media internaționale și a rupt tăcerea care plana peste o practică din păcate foarte frecventă în numeroase alte țări: Afganistan, Egipt, India, Iran, Mali, Pakistan...

Ne emoționează atât de mult pentru că ne amintește de noi înșine. În Occident e de bonton să te înduioșezi instinctiv de soarta femeilor musulmane. Cu toate acestea, practica nunților precoce și a violenței conjugale este departe de a fi caracteristică doar islamului. În Franța, în Spania sau în Italia, unde relatările străbunicelor noastre ne amintesc că și ele au fost măritate la vârste fragede, numeroase tinere continuă să fie maltratate de soții lor. Să mai amintim și că în Statele Unite, conducătorul unei secte de mormoni din Texas, Warren Jeffs, avea obiceiul de a supraveghea ceremoniile de nuntă ale fetelor de paisprezece ani. Asta înainte ca organizația lui să fie lichidată, în 2008.

În Yemen, mai mulți factori îi determină pe tați să-și căsătorească fetele înainte de pubertate. „Sărăcia, lipsa de educație și cultura locală intră în joc", amintește Husnia al-Kadri. Onoarea familiei, teama de adulter, răfuielile dintre triburile rivale... motivele invocate de părinți sunt numeroase și diverse. La țară, adaugă cercetătoarea, un proverb tribal chiar ține să ne asigure: „Dacă iei o fetiță de nouă ani, vei avea parte de o căsătorie fericită".

Problema e că, pentru mulți, căsătoriile precoce țin, în mod întristător, de obiceiuri, de normalitate. „De curând, o fetiță de nouă ani, căsătorită cu un bărbat saudit, a murit la trei zile după nuntă. Părinții ei ar fi trebuit să facă tărăboi. Dimpotrivă, și-au cerut scuze de la soțul fiicei lor, ca și cum ar fi fost vorba despre o marfă de proastă calitate, și i-au oferit-o, în schimb, pe sora mai mică a fostei soții, în vârstă de șapte ani", îmi povestea, nu demult, Nadia al-Saqqaf, redactor-șef la *Yemen Times*. Demnă de admirație în ochii noștri, răzvrătirea lui Nojoud este în schimb considerată, de către cei mai tradiționaliști, ca un act scandalos; un act ce s-ar cuveni pedepsit, în opinia extremiștilor, printr-o crimă de onoare.

După strasurile și paietele de la New York, realitatea cotidiană a micuței noastre yemenite este, prin urmare, destul de departe, din păcate, de poveștile cu zâne și prințese.

Potrivit propriei sale dorințe, Nojoud s-a întors să trăiască în casa părinților ei. La ora la care scriu aceste pagini, viitorul ei este însă nesigur. Acasă, frații ei mai mari nu văd cu ochi buni interesul internațional suscitat de divorțul ei. Vecinii se plâng de nesfârșitul du-te-vino al televiziunilor străine. Ca să nu mai spunem că anumite persoane, dintre multele venite să se intereseze de soarta ei, nu au chiar cele mai bune intenții. Colac peste pupăză, fostul soț a obținut achitarea.

Familia lui Nojoud a rupt toate relațiile cu el și nimeni nu știe pe unde se află.

Nici Shada nu e ferită de amenințări. Detractorii ei o acuză că răspândește o imagine negativă a Yemenului. În acest timp, în provincie, ONG-urile se străduiesc să sensibilizeze populațiile rurale în legătură cu problemele privind căsătoriile la o vârstă fragedă.. Astfel, pentru a menaja susceptibilitățile și a trezi mai eficient conștiințele, asociația Oxfam – de departe cea mai implicată în această problemă – trebuie să-și cântărească atent cuvintele atunci când organizează ateliere de sensibilizare în sudul țării. În loc să evoce „vârsta legală de căsătorie", Oxfam preferă să vorbească despre o „vârstă securitară", punând accentul pe riscurile legate de căsătoriile precoce: traumatisme psihice, mortalitate la naștere, abandon școlar. Misiunea ei rămâne dificilă. „Mai mulți dintre colegii noștri care lucrează pe teren au devenit deja obiectul unor *fatwa*, aruncate asupra lor de către șeicii locali, care îi acuză că nu respectă islamul și că promovează decadența occidentală", ne mărturisește Souha Bashren, una dintre responsabilele acestui program. Drumul către un viitor mai luminos este încă lung și sinuos...

În cartierul lui Nojoud luminile nu strălucesc ca la New York. Iarna e frig și nu există încălzire. În Sanaa, rochiile lungi de seară rămân îndărătul vitrinelor. Dimineața trebuie mers după pâine pentru întreaga familie. Tatăl lui Nojoud e în continuare șomer. Iar când nu se

găsesc bani pentru masă sau pentru plata lunară a chiriei, frații și surorile mai mici continuă să cerșească pe stradă.

În ciuda tuturor obstacolelor, micuța divorțată merge din nou la școală. Drepturile de autor pentru această carte îi vor îngădui să-și finanțeze studiile ca să devină avocat, așa cum își dorește, și, poate, să-și construiască un acoperiș deasupra capului. De fiecare dată când vin la Sanaa, îmi cere să-i aduc creioane colorate. Ghemuită pe jos, în modestul salon familial, continuă să deseneze aceeași clădire multicoloră plină de ferestre. Într-o zi, am întrebat-o dacă era o casă, o școală sau un internat. „E casa fericirii. Casa fetițelor fericite", mi-a răspuns ea cu un surâs ca un curcubeu.

Delphine Minoui
ianuarie 2009

Mulțumiri

Vrem să le mulțumim din suflet tuturor celor care ne-au deschis ușa și care ne-au îngăduit astfel să reconstituim povestea lui Nojoud, așa încât aceasta să slujească de exemplu și să poată insufla curaj și altor fetițe care doresc să-și facă respectate drepturile.

Îndreptăm mulțumirile noastre speciale către Shada Nasser, avocata lui Nojoud, precum și către magistrații de la tribunalul din Sanaa, Mohammad al-Ghazi, judecătorul Abdo și judecătorul Abdel Waheb.

Mulțumiri din suflet întregii echipe de la *Yemen Times* și în mod special redactorului-șef Nadia Abdulaziz al-Saqqaf și fostului ei subaltern, ziaristul Hamed Thabet, care ocupă astăzi, la Sanaa, postul de consilier politic al ambasadei Germaniei.

Suntem nespus de recunoscătoare cercetătoarei Husnia al-Khadri, directoarea Departamentului de afaceri pentru femei din cadrul Universității din Sanaa, care ne-a ajutat să înțelegem mai bine problema căsătoriilor precoce.

Diferitele noastre conversații cu echipa Oxfam și mai ales cu Wameedh Shakir și cu Souha Bashren au constituit, de asemenea, un ajutor prețios.

Mulțumiri Njalei Matri, directoarea școlii din cartierul Rawdha, care i-a permis lui Nojoud să-și reînceapă studiile.

Ținem să ne exprimăm profunda recunoștință față de Eman Mashour, fără de care această carte nu ar fi putut niciodată să apară. Angajamentul ei în slujba cauzei femeilor yemenite, răbdarea și talentul ei de traducătoare ne-au fost de mare ajutor.

Recunoștința noastră față de Ellen Knickmeyer nu cunoaște limite. Ea este cea care ne-a prilejuit întâlnirea.

Mulțumiri din inimă lui Borzou Daragahi pentru sprijinul moral și pentru entuziasmul manifestat față de proiectul acestei cărți.

În sfârșit, mulțumiri lui Hyam Yared, lui Martine Minoui și lui Chloé Radiguet, care au acceptat cu amabilitate rolul de prime cititoare ale cărții.

Această carte este dedicată lui Arwa, lui Rym și tuturor micuțelor yemenite care visează să fie libere.

Delphine Minoui și Nojoud Ali

Cuprins

Nojoud, eroină contemporană 5

Capitolul 1 — La tribunal 11
Capitolul 2 — Khardji 19
Capitolul 3 — La judecător 37
Capitolul 4 — Căsătoria 45
Capitolul 5 — Shada 75
Capitolul 6 — Evadarea 85
Capitolul 7 — Divorțul 103
Capitolul 8 — Aniversarea 117
Capitolul 9 — Mona 125
Capitolul 10 — Întoarcerea lui Fares 137
Capitolul 11 — Când o să fiu avocată 147

Epilog 161
Mulțumiri 169

„Povestea lui Nojoud impresionează mai ales prin mesajul de speranță din finalul teribilei sale drame. Uneori, cărțile sunt precum oglinzile. Am întâlnit femei în Orientul Mijlociu, în Franța și în Spania care s-au confruntat cu tot felul de probleme în viață. Multe dintre ele s-au simțit încurajate de întâmplările trăite de Nojoud. O franțuzoaică, victimă a violenței domestice, chiar mi-a mărturisit: «Dacă această fetiță a luptat până la sfârșit, atunci și eu pot să o fac»."

DELPHINE MINOUI

„Pentru curajul demonstrat, revista americană *Glamour* i-a acordat lui Nojoud, în 2008, premiul Women of the Year. Cu siguranță, ea este singura elevă în clasa a treia pe care secretarul de stat Hillary Clinton a prezentat-o drept «una dintre cele mai extraordinare femei pe care le-am cunoscut». Săptămâni la rând, memoriile ei au ocupat prima poziție în clasamentul bestsellerurilor în Franța. Cartea este publicată în 18 limbi, inclusiv în limba maternă, araba."

NICHOLAS KRISTOF, *New York Times*

ISBN: 978-606-793-009-2

www.edituracorint.ro

Carte recomandată de
Historia